

MATE UJEVIĆ
NARODNE
POSLOVICE

NARODNE POSLOVICE

izabrao i poredao po sadržaju Mate Ujević
priredio Stipe Botica

Biblioteka:

Nova etnografija (urednici: Ines Prica, Antonija Zaradija Kiš, Tvrtko Zebec)

Izvršna urednica:

Anamarija Starčević Štambuk

Nakladnici:

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

Naklada Jurčić d.o.o., Zagreb

Za nakladnike:

Ivan Lozica

Ljubica Jurčić

Lektura:

Milka Tica

Prijepis rukopisa:

Aleksandra Baković

Ružarija Jelena Čičak

Oblikovanje i grafička priprema:

Vesna Beader

Izrada naslovnice:

Marijana Birtić

Tisak:

Naša djeca d.o.o.

ISBN 978-953-6020-62-1 / 978-953-245-054-5

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 766344

© 2011. Institut za etnologiju i folkloristiku, Naklada Jurčić d.o.o., Zagreb, Hrvatska
Sva prava pridržana

NARODNE POSLOVICE

izabrao i poredao po sadržaju

Mate Ujević

priređio Stipe Botica

BIBLIOTEKA
NOVA
ETNOGRAFIJA

Zagreb, ožujak 2011.

Sadržaj

<i>Narodne poslovice</i> Mate Ujevića	7
Napomene uz ovo izdanje	15
Narodne poslovice	17
Natuknice za poslovice	193
Rječnik manje poznatih riječi	207
Sjećanja na mojeg oca Matu Ujevića	219

Narodne poslovice Mate Ujevića

Mate Ujević (Krivodol, 13. 7. 1901. – Zagreb, 7. 1. 1967.), svestrana intelektualna veličina koja je sve, čega se god dotakla, dovodila do iznimne vrsnoće – i misaone i jezično oblikovane. Neobično je, stoga, da se uglavnom samo ističe njegov leksikografski rad,¹ kao da je leksikografija samo vještina, odnosno, po leksikografskim načelima samo sređivanje “tuđih” znanja i umijeća. Nedvojbeno, sâm je zasigurno imao osobnu kulturu leksikografskih razmjera. O tome svjedoči i količina njegovih tekstova i njihova vrsnoća. Ove su se odlike uglavnom mogle doznati iz otisnutih tekstova. Ali dobar dio Ujevićeve rada još je u rukopisima i nedostupan većem broju prosuditelja. Njegova rukopisna ostavština, koja se čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, zadivljuje i jednim i drugim; i količinom i vrsnoćom tekstova, u istoj mjeri onih za koje se znalo iz popisa njegove ostavštine, ali i onih koji su rasuti u relativno nepoznatoj i nesređenoj rukopisnoj pismohrani. U ovaj drugi dio, rukopisni i gotovo nepoznati, spada i njegov paremiografski rad koji je onaslovio: *Narodne poslovice. Izabrao i poredao po sadržaju M. Ujević.*² Dodao je, na svršetku rukopisne zbirke, s njegovim sređenim ispisom, i četiri informacije o broju natuknica i broju redaka. U prvoj je naveo da je “stanje 16. X. 1965. Natuknica: 492, Redaka: 1804”. Potom da je “9. V. 1966. Natuknica: 665, Redaka: 2614”. Iza toga, pomno je pregledao

¹ *Hrvatski opći leksikon*, Leksikografski zavod Miroslava Krleže, Zagreb 1996., str. 1035. U *Leksikonu hrvatskih pisaca*, Školska knjiga, Zagreb 2000, str. 744-745. navodi se, uz leksikografski rad, da je bio “pripovjedač, pjesnik, kritičar i leksikograf” a da “nevelik književni opus Mate Ujevića stoga ostaje zapamćen jedino kao izlet u književnost ugledna hrvatskog leksikografa i enciklopedista”.

² Ovaj je i naslov, a donekle i obrazloženje, sâm ispisao.

rukopis i napisao da je “11. V. 66. nakon revizije (broj natuknica) 640” te zadnja provjera “8. VII. 66. Natuknica: 646, Redaka 2626”.

Ovaj je posao Ujević radio u zadnjoj godini života (preminuo 7. siječnja 1967.) i očito mu je bilo stalo da sâm sredi svoju zbirku narodnih poslovia.³ Sam je, dakle, svrstao poslovice po motivskom načelu: u 646 motiva (sadržajnih odrednica i ključnih riječi). Poslovice je precizno rasporedio unutar određenog motiva i pomno ih poredao po abecednom načelu/redu. Broj redaka ne znači broj poslovia jer unutar jednog retka zna biti i više poslovia, a ponekad se jedna poslovia nalazi u dva (i više) redaka.

Ovaj posao je učinio posve razložito jer, kad se pogleda razvrstavanje poslovia, vidi se da je bio potpuno svjestan sadržajne (misaone) vrijednosti ovih malih literarnih formi i da je to učinio manirom vrsna paremiologa. Inače je svrstavanje poslovia poprilično složen postupak i zadaje muke paremiolozima.⁴ Iz relevantne stručne literature o poslovicama vidi se da se svrhovito svrstavanje poslovice vrši po motivskom načelu i temeljnoj motivskoj riječi – nositeljici značenja. Upravo tako je učinio i Ujević u svom rukopisu. Odredio je motive na osnovi cjelovite jezične strukture pojedine poslovice. Motiv sintetizira misaonu okupljenost, značenje, i može se izdvojiti kao sadržajna srž iskaza. Ova mala literarna forma, ukratko *formulirana opća istina*, misaono daleko natkriljuje broj semantičkih jedinica od kojih je sastavljena. Iščitava se samo primjerenim zorum cjelovite strukture. Stoga je ponajvažniji paremiološki zadatak odrediti motivsku riječ koja odgovara sadržaju. Njome se uspostavlja primjerena veza između izričaja i sadržaja, između iskaza i cjelovite strukture koja je, kako i doliči ovoj maloj minijaturnoj formi, oskudnoj i opsegom i brojem semantičkih jedinica a velikoj asocijativnom mogućnosti značenja. Kad je u ovome obliku jezik sveden na

³ Na taj rad prisjetit će se njegova kćerka dr. Iva Ujević Birtić, čije će se sjećanje otisnuti u ovoj knjizi. Možda će se s vremenom u njegovoj ostavštini pronaći i preciznija informacija o radu na Narodnim poslovicama.

⁴ Usp. o tome: Josip Kekez, “Poslovice i njima srodni oblici”, *Enciklopedija hrvatske književnosti*, Zavod za znanost o književnosti – Liber, Zagreb 1984.

najnužniju mjeru, kad mora biti strogo kontroliran izbor semantičkih jedinica, kad je sav leksički inventar uglavnom metaforiziran i kada se do značenja dolazi tek uporabom apstraktnoga mišljenja u konkretnoj situaciji, onda je sve to zajedno presudno za stilizaciju i funkcioniranje poslovice. Odatle se nazire i važnost poslovice kao značajne antropološke stečevine u ljudskoj misaonoj aktivnosti. Stoga je još jednom istaknuti ono što je postalo kanonom poslovične biti, da “jezik poslovice je takav da se svi njegovi dijelovi pojedinačno u svome značenju, svojim sintaktičkim i stilističkim vezama, u svome zvukovnome kretanju, brane od ikakva priopćavanja i ikakve apstrakcije”.⁵ A silno govore svojom minijaturnom strukturom i maksimalističkom uporabnom pragmatikom.

Ujević je sve to znao i zato ih je sam svrstao i tipologizirao. Umio je to učiniti i zato što ga je književna i teorija i praksa uvjerila da one pokrivaju razne aspekte ljudske duhovnosti i izražavaju narodno znanje i umovanje o svemu što je, antropologijski, relevantno. Nedvojbeno ih je susretao na svakom koraku, a znao je i povijest izražavanja poslovice: od stare antičke kulture (egipatske, sumerske, babilonske, grčke...) i Biblije, preko srednjovjekovlja i romantizma do naših dana. Znao je nadalje kako su, ove iznimne pojedinačne stilizacije nepoznatih umnika, ušle u opseg narodnoga suautorstva. One su, povijesno gledajući, slijedom prirodne logike formulirale opće istine, ne obzirući se na moguće sveze s apstraktnim i mitskim. Poslovice su se svojim značenjem za sve sudionike jednoga jezičnoga područja nametnule kao *opća načela*. Značenje koje se postiže ovom malom formom izravno je upravljeno na svijest svih korisnika. Već po tome, po svojoj upravljenosti na svijest i savjest recipijenata, poslovice se daju metafizička dimenzija. U tom je pogledu *jezik poslovice* u svojoj pojedinačnoj realizaciji postao *meta-jezičan*. Odatle silan interes za proučavanje jezika poslovice u stručnoj literaturi, posebice onoj koja se zanima za meta jezik i metaforizaciju govora. Znatnoj metaforizaciji je pridonio i kontekst u kojem se pojavljuje poslovice, a to je uglavnom pojedinačno *iskustvo* koje se svakom novom

⁵ André Jolles, *Jednostavni oblici*, MH, Zagreb 2000., str. 155.

uporabom poopćuje. Ovaj su postupak slijedile sve poslovice svijeta, iz njega je proizašlo i hrvatsko poslovično blago. Zato je sasvim razumljivo da je Ujević htio upoznati i usustaviti to blago.

Iz rukopisa se ne da zaključiti gdje je sve Ujević čuo poslovice, ni način je li ih zapisivao i kako ih je zapisivao/bilježio. Nema u ovom relativno sređenu rukopisu nikakav trag o tome. To, dakako, zadaje stanoviti oprez u više smjerova, jer bi svaka neprovjerljiva i proizvoljna tvrdnja mogla naškoditi njegovu djelu. Lako bi bilo o djelu govoriti da postoji podatak da ih je sam bilježio i da je naznačio gdje je to bilo. Ili, da ih je netko drugi za njega popisao. Kad toga nema, može se samo nagađati. Svakako vrijedi pretpostavka da ih je znatan broj čuo u živoj komunikaciji. Čini se, ipak, da ih je najveći broj nalazio u pisanoj građi. U prvom redu onoj koja je otisnuta u različitim tipovima periodike (časopisi, kalendari, stručni i zabavni listovi...). U pravilu, periodika svih vrsta i svih nacionalnih kultura rado donosi poslovice i poslovične izričaje/fraze i kao samostalne jedinice i inkorporirane u druge tekstove. Ujević je iznimno mnogo pratio periodiku pa je, možda, i odatle dobar dio njegova ispisa. Zasižno ih je nalazio i u rukopisnoj građi koja mu je bila potrebna u leksikografskome radu. To se u istoj mjeri odnosi na beletrističku i stručnu (znanstvenu) literaturu koju je cijeli život iščitavao pa je i tu nalazio brojne poslovice. Susretao ih je i u tekstovima strane, posebice stare literature. Svakako treba pretpostaviti i druge načine.⁶ U svakom slučaju, kad se temeljito prouči cjelokupno Ujevićevo djelo, možda će se nalaziti i istinita informacija o ovom pitanju. U pravilu, paremiološke jedinice lako se pronalaze u terenskom zapisivanju. Teško je reći je li Ujević imao i terensko stručno iskustvo zapisivanja *narodne mudrosti* na nekom području. Ipak, treba uočiti činjenicu da se u njegovu izboru nazire veća crta zavičajnoga poslovičnoga iskustva (Imotska krajina!). Dobar dio poslovice i ovoga izbora već je prije otišnut u raznim publikacijama. Bit će vrijedno usporediti iste primjere

⁶ Ipak se ovdje ne ćemo više baviti pretpostavkama jer one ne doprinose ni razumijevanju ni vrijednosti ovoga djela.

njegovih poslovia s primjerima, i mogućim varijantnim oblicima, u ranijim zbirkama hrvatskih poslovia.

Kako se ovdje upotrijebila riječ “izbor”, onda je potrebno obrazložiti važnije sastavnice za izbor. Opet, nije moguće odrediti i obrazložiti sva načela kojima se vodio Ujević u izboru ovih poslovia, ali se kao čvrsto polazište za izbor može navesti bar ovo troje:

- misaona vrijednost stiliziranoga
- izražajna vrijednost stiliziranoga
- antropološka relevantnost.

Ni jednu od ovih postavki ne treba posebno obrazlagati jer ovo troje čine bit poslovičnoga uopće u bilo kojoj nacionalnoj kulturi. Poslovia je u pravilu opća, ljudska istina, nadnacionalna i općeljudska. Stoga je misaona koncentracija izričaja odlučujuća oko njezine imanentne vrijednosti i iskustvenoga govora o čovjeku kao takvom. Daroviti pojedinci iz naroda, formulatori određenih poslovia, izražavaju se, dakako, u svom narodnom govoru i provjerenim iskustvenim primjerima iz svoje sredine. One su stoga i mjesna duhovnost i nacionalna duhovnost. Kad se govori o hrvatskome poslovičnom blagu, govori se o govorenim vrjednotama ovoga tipa izražavanja na bilo kojem hrvatskome prostoru. Nema dvojbe da je Ujevićev poslovični prostor znatno širi od lokalnoga, pa i nacionalnoga. To se može vidjeti kad se poslovice njegova izbora usporede s važnijim rukopisnim i otisnutim zbirkama poslovia. U odnosu na druge hrvatske zbirke poslovia, zanimljivo je navesti Ujevićeve ključne riječi koje okupljaju veći broj poslovia (više od dvadeset jedinica): *čovjek, djeca, djevojka, dobrota, dom, drug, glad, govor, iskustvo, laž, ludost, ljubav, mjera, mladost, nevjesta, opreznost, pamet, piće, pravednost, prijateljstvo, rad, riječ, rod, sila, siromaštvo, smrt, sreća, starost, štednja, tuđina, vrijednost, zlo, žena*. Kad se pogleda semantičko polje ovih pojmovnica, zapaža se da uglavnom pripadaju sociološkim i antropološkom području, a u središtu je pozornosti čovjek i njegovi odnosi prema svemu oko sebe. To je izvorište i os oko koje se okreću ove male literarne forme Ujevićeva izbora. U cjelini hrvatske otisnute poslovične prakse posve su uobičajene sve ove motivske riječi koje ima Ujević i tu ne bi bilo nekog većeg odstupanja. Ipak u ranije otisnutim knjigama

hrvatskih poslovice uočavaju se i druge temeljne motivske riječi oko kojih se formiraju poslovice, a kojih u Ujevićevu izboru nema. Primjerice u najvećoj hrvatskoj zbirci poslovice Bartula Matijace,⁷ nalaze se vrlo učestali pojmovi koje Ujević nema, primjerice *Bog* (najčešća), *brat*, *čas*, *činiti*, *dan*, *glava*, *hrana* (*hraniti*), *ići*, *imati*, *jesti*, *jezik*, *konj*, *kuća*, *kruh*, *majka*, *moći*, *more*, *noga*, *obraz*, *pas*, *plač* (*plakati*), *plaća*, *pop*, *posao*, *put* (*putnik*), *selo*, *srce*, *sunce*, *svijet*, *vidjeti*, *vino*, *vjera* (*nevjera*), *voda*, *vuk*, *zdrav* (*zdravlje*), *zemlja*, *zima*, *znati*, *zub*, *živ* (*živjeti*).

Kad se pogleda opsežan popis Ujevićevih motivskih riječi, vidi se da je pomno pazio da njima odredi *opće istine važne za život čovjeka*. Izabrao je ove motivske (ključne) riječi za ovu pozamašnu zbirku. Izabrao ih je s razlogom, u prvom redu zato jer sadržaji koji se njima sugeriraju odgovaraju njegovu intelektualnom profilu, svjetonazoru, sustavu vrijednosti. Jedno je sigurno: imao je vrstan osjećaj za ljepotu riječi (i značenja) ovih jezičnih mikrostruktura. Imao je pouzdanje u “nepogrešiv” senzibilitet i sustav vrijednosti formulatora ovih narodnih “bisera”, u primjerenu participaciju hrvatske narodne mudrosti u duhovnom ozračju svjetske paremiologizacije. Neka to potvrdi kraći izbor iz njegove zbirke, primjer uspjelih poslovice, kakvih je u ovoj zbirci pretežit broj:

Za bezizglednost nalazi ove primjere: “Ne ulaži riječi, gdje ti proći ne može”, “Ne valja gvoždem oganj sjeći”, “Tko staro ljubi, danke gubi”, “Ne može se sunce dlanom začepiti”.

Za bogatstvo je odabrao i ovu: “Svako je bogatstvo na preveru stečeno”, a za glad “Nema goreg bolesnika od gladnika” i “Trbuh ne zna za šalu”. Škola života gdje su se rađale poslovice iznjedrila je i ovakvu s izrazitim antropološkim značenjem za motiv dug “Dug je zao drug, gdje stiza, tu ugriza” i “Dužan, tužan”. Život je također naučio da nije lako s ljudima kod kojih prevladavaju mane, poput ove za lakomca “Lakomac samo kad umre čini dobro”.

⁷ Bartul Matijaca, *Kad ti kuća gori, a ti se ogrij*. Naklada P. I. P. Pavičić, Zagreb 2007.

Znao je da je u našim poslovicama puno slikovita govora koji ponegdje doseže visok stupanj metaforizacije. Najširi korisnici ove mudrosti vole slikovit govor, a njime se lakše i pamti pojedina poslovica. Tako je bol slikovito iskazana “Ako konj ne umije reći, umije leći”, a na temu djevojka reklo se i ovako: “Djevojci nikoja haljina ne stoji bolje od stida”. Odzvuk ranijih vremena vidi se i u ovoj na motiv hrana jer “Zob izvlači kola iz blata”. Ključna riječ ljepota često se u narodnoj kulturi tematizira i ulazi u sve vrste usmene književnosti, pa je tako u poslovice dobila ovakav izgled: “Lijepo sine pa i mine”. Uporabna vrijednost ovakva govora odigrala je veliku ulogu u tradicijskoj kulturi jer su svi koji su koristili ovakve izričaje bili u dodiru s visokim stupnjem književnoga govora. Najčešće su takvi bili i bespismeni pa je kultura ovoga tipa ipak polučila iznimne plodove. Izgradila je, među ostalim, sudjelovanje u simboličkom govoru i izgradnji čvrsta sustava vrijednota, ne samo govorenih već i onih na kojima počiva sva tradicija koja se ostvaruje konkretnim djelovanjem, činom, a za čin kaže “Od riječi do čina, velika dubina”. Neke od takvih ostvaruju se i retoričkim pitanjem, primjerice za nasljeđe “Kad je srna izlegla sokola”. Smisao ove poslovice se u pismu rješava interpunkcijom (upitnikom), a u živoj komunikaciji primjerenom glasovnom intonacijom.

Poslovice ovoga tipa, dobro sročene i pune značenja, uglavnom vrijede kad je stabilan, uobičajen i neporemećen tijekom života, a kada se to promijeni/poremeti poslovica ili gubi smisao ili jako oslabi njezina izražajna snaga, mada izričaj može biti itekako biran, kao u primjeru za rat kad je “Rat, krvav zanat”. Neke od Ujevićevih poslovice nameću se samo svojom leksikalizacijom, mada značenje ne mora biti tako istaknuto, kao u primjerima kad posežu za igrom riječi ili rimizacijom “Igruša nađe plakušu”.

U Ujevićevoj zbirci ima ih i manje uspjelih, ponekad (po motivskoj riječi) i bez smisla, primjerice za pojmovnice “čelo” i “izgovor”. Jedan dio poslovice ostvaren je i frazeološkim izričajima, odnosno paremiologizmima (na primjer jedinice br. 721, 1772-1774) jer su se fraze primakle značenju narodne mudrosti.

U nekoliko primjera radi se o aforizmima, i to stranima: Ujević je donio dva primjera: jedan francuski (br. 320) i preveo ga kao poslovicu (br. 321), odnosno latinski (br. 324) i poslovično ga preveo (br. 325).

Nije bilo lako za sve primjere pronaći motivske riječi pa se Ujević poslužio i stranim riječima (hipokrizija, intriga...), odnosno hrvatskim rijetkim riječima/motivima (primjerice pojam inokosnost).

I zaključno: posebnu vrijednost imaju poslovice iz zbirke Mate Ujevića koje ne poznaje hrvatska poslovična praksa te ih nema ni u jednoj zbirci ranije otisnutih hrvatskih poslovice. Teško je reći koliko je takvih, prvi put zapisanih (ili napisanih), ali bi takvih moglo biti najmanje petsto jedinica. Procjena ovoga tipa je nesigurna i nezahvalna jer još nemamo popis/registar sveukupnoga hrvatskoga poslovičnog blaga. I ovo govori o vrijednosti Ujevićeve zbirke što ima brojne vrsne primjere, navlastito one koji se prvi put nalaze na popisu hrvatskih poslovice. Najveći ih je broj na hrvatskome jezičnome standardu. Neke su i značenjski svezremenske, a tako jezično i stilski uspjele da spadaju u sam vrh hrvatskoga poslovičnoga blaga. Zavrjeđuje pozornost i leksička inventivnost Ujevićeve zbirke. Neke svojim sadržajem odgovaraju ljudima i navikama bilo kojeg vremena, pa i našega te će zasigurno nanovo oživjeti u izvedbama. Prava, naime, poslovice ima trajnu uporabnu vrijednost, jer je kao literarna mikrostruktura postigla savršenstvo izričaja. I kad god treba takvim izričajima ukrasiti govor, bilo govoreni ili pisani, može se posegnuti za ovakvim jezičnim biserima. Uostalom, naše vrijeme nije gluho na zov poslovične mudrosti. Dovoljno je, dakle, razloga za tiskanje ove knjige poslovice.

Stipe Botica

Napomene uz ovo izdanje

Zbirka *Narodne poslovice* otisnuta je u skladu s izvornikom, rukopisom samoga Mate Ujevića. U cijelosti je poštovano njegovo i klasifikacijsko načelo i autorski ispis. Nije bilo potrebe bilo što mijenjati pa su tako ostavljena sva gramatička i pravopisna rješenja, kako je to M. Ujević učinio. Ovaj je posao primjereno učinila Anamarija Starčević Štambuk.

Poslovice su svrstane u onim motivskim riječima, pojmovnicama, kako je to odredio autor premda nije uvijek poštovano načelo abecednog reda. Dodali smo ipak za sve poslovice redne brojeve, onako kako je tražio abecedni niz. Ovim tehničkim zahvatom samo se želi olakšati snalaženje onima koji će posezati za poslovicama.

Više je poslovice koje se ponavljaju. To su poslovice u rednim brojevima: 344, 365, 377..., a poslovice 980-987 ponavljaju se od 984 do 989. Desetak se poslovice ponavlja po dva puta: od broja 1018 do broja 1399, a neke i nakon toga. Ne zna se pouzdano zašto je ovo Ujević učinio. Čini se da neke od njih odgovaraju dvama sadržajnim poljima (motivima), pa je to možda namjerno učinio. No, neke od ovih ne odgovaraju istom sadržaju pa su vjerojatno Ujevićevim previdom dvaput popisane. Ostavljamo ih da ni čim ne narušimo Ujevićev niz/rukopis.

Nekoliko dvojbjenih mjesta u poslovicama razriješila je dr. sc. Matea Birtić, svojim komentarima u bilješkama. Ona je sastavila i rječnik manje poznatih riječi.

Rukopis je pohranjen u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici – Zbirci rukopisa i starih knjiga pod signaturom R 7976 br. 6, a kopija rukopisa u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Dokumentaciji pod signaturom IEF rkp 1873.

Uredništvo

NARODNE POSLOVICE

izabrao i poredao po sadržaju

Mate Ujević

Wskazanie postawice
 Wskazanie postawice po sadzku
 M. Ujevic

11.V. 66 uklad
 rewi riji
 640
 8.VII. 66
 Mat. 646
 Rad 2626

Stany 16.X. 1965
 Natuknica : 492
 Rabatka : 1504
~~25.11.66~~
 8.V. 66 Natuknica : 66
 Rabatka : 261

Faksimil naslovne stranice i datum sređivanja natuknica Ujevićeva rukopisa

ALAT

1. Bez alata nema zanata.
2. Bez krila ni soko ne leti.

ALTRUIZAM

3. Tko za svijetom plače, bez očiju ostaje.
4. Tko za tuđom vunom pođe, sam ostrižen kući dođe.
5. Čaplja je svaku pticu učila da pliva, a sama se udavila.
6. Drugom na volju, sebi za nevolju.
7. Ne zabijaj tuđega truna u svoju nogu.
8. Tko ne zna za sebe, ne zna ni za mene.

AUTOKRITIČNOST

9. Tko što ne razumije, onoga neka se mahne.
10. Ne sudi drugomu prije nego sebi.
11. Svak nek ispred svoje kuće mete.

BABA

12. Babu vode kad djevojku ne nahode.
13. Nepravедno tecivo na treće koljeno ne slazi.¹

BEĆAR

14. U bećara svakoga šićara ponajviše buha i ušiju.

BESPOSLICA

15. Besposlen pop i jariće krsti.

¹ Slazi = silazi.

16. Kad vrag nema posla, u svaku trsku svira.

BEZDUŠNOST

17. Dva bez duše, treći bez glave.

BEZIZGLEDNOST

18. Ne ulaži riječi, gdje ti proći ne može.
19. Ne valja gvoždem oganj sjeći.
20. Gluhu ne šapći, a slijepu ne namiguji.
21. Tko staro ljubi, danke gubi.
22. Ne može se sunce dlanom začepiti.
23. Zaludu je šupalj mijeh puhati.

BEZVLAĐE

24. Gdje nema mačke, miši gospodare.

BIJEDA

25. Iz prazna čanka niti se ije niti se lije.
26. Iza gladne godine dođe i sita.
27. Na prosjaka i psi laju.
28. Na sirotnoga svakom laka ruka.
29. Obilnost ne tjera iz kuće, nego muka.
30. Susrela bijeda tugu, pa je uzela za drugu.
31. Tuga nevolji druga.
32. U praznu kuću ni miši ne ulaze.

BEZOBZIRNOST

33. Našla se svinja u čemu nije bila.

34. Pusti koku na policu, ona će i na stolicu.

BIJES

35. Bijesnu psu kratak vijek.
36. Žestoku konju u repu puca.

BOGATSTVO

37. Bez dobitka nema napitka.
38. Bogat je tko nije dužan, a mlad tko je zdrav.
39. Bogat je tko u drugoga ne ište.
40. Bogat jede kad hoće, a siromah kad može.
41. Bogatu i vrag dobro hoće.
42. Gdje je mala tu je i zijana.
43. Pozlaćena uzda ne čini konja vrijednim.
44. Jesen bogata, zima rogata.
45. Oko meda se muhe roje.
46. Sita častiti i bogata darivati, teško je.
47. Svako je bogatstvo na prevaru stečeno.
48. U bogata gospodara i goveda mudra.
49. U bogata prijatelja pođi svan,² a u uboga i nezvan.
50. U sita oca mahnita djeca.
51. Ubogu i rođak je neprijatelj, a bogatu i neprijatelj je rođak.

² Svan = zvan.

BOL

52. Ako konj ne umije reći, umije leći.
53. Bolja je i rana nego mrtva glava.
54. Bolan se nudi, a zdravomu se daje.
55. Bolest na konju dolazi, a po dlaci odlazi.
56. Duga bolest, dobra smrt.
57. Dugoj bolesti, konac motika.
58. Gdje koga boli, ondje se i pipa.
59. Lašnje je preteći bolest nego ozdraviti.
60. Teško bonu³ u domu голу.
61. Teži je jedan gram boli, nego sto kilograma radosti.
62. Tko bolest krije, lijeka mu nije.

BRAĆA

63. Ako mi je brat, nije mi drug.
64. Ako smo braća, nisu nam kese sestre.
65. Brat brata do jame, a u jamu neće.
66. Ako mi brat kozle odnosi, ono mi je vuk; ako mi vuk kozle donosi, ono mi je brat.
67. Brat ni vol sile ne trpe.
68. Tko ne drži brata za brata, on će tuđina za gospodara.
69. Da su braća, i Isus bi ih imao.
70. Gdje je braće, tu je i dijela.
71. Gdje nije braće, nije ni svađe.

³ Bonu = bolnu (l se vokaliziralo).

72. Nema ljeta bez Đurđevdana, niti brata dok ne rodi majka.
73. Nesložna braća, propada kuća.
74. Ni u brata na stan ne hodi svaki dan.
75. Skladna braća nove dvore grade, a neskladna i stare prodaju.
76. Teško bratu bez brata, a djevojci bez svata.
77. Brat je mio koje vjere bio.

BRAK

78. Kad se čovjek oženi, meće na se jaram.
79. Teško kući gdje mač sluša, a kudjelja zapovijeda.
80. Tko se žene boji, neka djecu doji.
81. Žena muža nosi na licu, a muž ženu na košulji.
82. Žena svjetla mužu ime, a muž ženi daje ime.

BRBLJAVOST

83. Kad magarac reve, zalogaj gubi.
84. Koja izleti, ne uleti.
85. Pas koji mnogo laje, ne ujeda.
86. Tko mnogo besjedi, mnogo i laže.
87. Tko mnogo i govori, malo misli.
88. Tko priča o svojim sramotama, pričat će i o tuđim.
89. U jeziku nema kosti.
90. Zvrči kao muha po praznom loncu.

BRZINA

91. Što se brzo gradi, brzo se razgradi.

BRIGA

92. Gdje koga svrbi, ondje se i češe.
93. Svak ima svoj križ.
94. Svak svoju bolju kaže.
95. Svaki danak svoju brigu nosi.
96. Svaki oltarić ima svoj križić.
97. Svakome je svoje breme najteže.
98. Svatko zna gdje ga opanci žuljaju.
99. Zid ruši vlaga, a čovjeka briga.

BRIŽLJIVOST

100. Tko staro ne krpi, novo ne nosi.

BUDALA

101. Budala kad šuti, drže da je pametan.
102. Budalasta snaga brzo malakše.
103. Budalastu šaroliko drago.
104. Budale se mnogo smiju.
105. Da budala zna, da je budala, dvije bi pameti imao.
106. Mudrac muči, bedast kriči.

BURA

107. Bura goni, vrag se ženi.
108. Bura oko nas puše trinaest mjeseci na godinu.
109. Bura pokazuje zube.

BUDUĆNOST

110. Ako znaš što ti je bilo, ne znaš što će ti biti.

- 111. Niko ne zna što nosi jutro, što li več.
- 112. Svak znade kako mu je, nitko ne zna kako će mu biti.
- 113. Svega će biti i preteći, nas će nestati.

ČAST

- 114. Bolje kasno, ali časno.
- 115. Dok se čovjek sam ne osramoti, ne može ga nitko osramotiti.
- 116. Kakav gost, onakva i čast.
- 117. Tko hoće časno, ne će lasno.
- 118. Ništa se s obrazom nije izmiješalo.
- 119. Niti ima u moru mjere, niti u ljudima vjere.
- 120. Tko pljuje u nebo, na obraz mu pada.
- 121. Za obraz sve, a obraz ni za što.

ČELO

- 122. Čelo pokriveno, čeljade nepošteno.

ČESTITOST

- 123. Bolja djevojka čuvena, nego viđena.
- 124. Bolje dobar glas, nego zlatan pas.
- 125. Bolje je časno umrijeti, nego zlo živjeti.
- 126. Čistu obrazu malo vode treba.
- 127. U čestita sve je čestito.

ČISTOĆA

- 128. Čistoća je Bogu mila.
- 129. U čista prasca tanka slanina.

ČIN

130. Daleko je od riječi do čina.
131. Jače djelo neg besjeda.
132. Lako je gotovu djetetu otac biti.
133. Lasno je gotovu djetetu baba biti.
134. Od riječi do čina trista aršina.
135. Od riječi do čina, velika dubina.

ČUVANJE

136. Mučnije je sačuvati, nego steći.
137. Ne zabijaj trna u zdravu nogu.
138. Tko čuva i sačuva.
139. Tko ne čuva tuđe, ne će imati ni svoje.

ĆUD

140. Gledaj čovjeka po ćudi, a konja po vratu.
141. Koliko ljudi toliko ćudi.
142. Krsti vuka, a vuk u goru.
143. Kurjak dlaku mijenja, a ćud nikada.
144. Kurjak ostati, ćudi ne ostavi.
145. Lijepa ćud ne može se ni kupiti ni prodati.
146. Magarca odvedi u Jerusalem, on će opet biti magarac.
147. Od zle ćudi nema većeg zla na svijetu.
148. Sto ljudi sto ćudi.
149. Svak svojoj kapi zna ćud.

ČOVJEK

150. Čovjek je čovjeku udica.
151. Čovjek je kao mačka: mnogo mogu podnijeti.
152. Čovjek je kao svjećica: gori i ugasne.
153. Čovjek je tvrđi od kamena, a slabiji od jajeta.
154. Čovjek je tvrđi nego gvozdена ćuprija.
155. Čovjek misli dok je živ.
156. Čovjek ne može biti čovjek dok ga žena ne okrsti.
157. Čovjek nije jabuka da ga omirišiš.
158. Čovjek se do smrti uči.
159. Daj mi čovjeka, pa mi s njim i oči izvadi.
160. Drži sebe za čovjeka, pa će ti biti čast i dika.
161. Ljudsko meso nije za kantar.
162. Mijenja se mjesec na nebu, a kamo li ne bi čovjek na zemlji.
163. Nema broda koji ne bala, ni čovjeka koji se ne vara.
164. Nema zvijeri kojoj je mučnije ugoditi, nego čovjeku.
165. Nije svako čovjek ko gaće nosi.
166. Svaka je stvar lijepa šarena, do čovjeka.
167. Sve podaj, a čovještva ne daj.

DALJINA

168. Izvan očiju izvan pameti.
169. Daleko od očiju, daleko i od srca.

DAR

170. Blago onome ko dava, a kuku koji izgleda.
171. Bolje jedno drž', nego sto uzi.
172. Darovano, dobro prodano.
173. Darovano, trikrat priprodano.
174. Darovnome konju zubi se ne gledaju.
175. Kakav dar, onakvo i uzdarje.
176. Poklonu se oči ne gleda.
177. Poklonu se u zube ne gleda.
178. Svaki dar ište uzdarje.
179. Tko daje rukama, traži petama.
180. Lud davalac mahnitu se brat broji.
181. Stoput daj, a jedamput⁴ ne daj, nisi nikad dao.

DAN

182. Niko ne zna što nosi dan, a što noć.
183. Noć je uhata, a dan okat.

DIOBA

184. Nejaka je rijeka svaka, ka⁵ se u dosta dijeli traka.

DJELO

185. Ako laže koza, ne laže rog.
186. Djelo čovjeka hvali.

⁴ Iako je danas pravilno *jedanput*, radi vjernosti originalu ostavili smo *jedamput*.

⁵ Ka = koja.

187. Dobar nije tko dobro besjedi, nego tko dobro djeluje.
188. Po tragu se zec nađe.
189. Što tko čini, sebi čini.
190. Trava se pozna po lišću, a stablo po voću.

DOB

191. Tko od dvadeset godina ne zna, a od trideset nema, teško kući koja ga ima.
192. Ništa nije gore no kad se djevojci godine broje.
193. Većma se poštuju dobra djela nego duga godišta.

DJECA

194. Ako je i zlo, moje je.
195. Ako je i zmija, od srca je.
196. Bolje umrijeti bez djece, nego poslije smrti ostaviti zle sinove.
197. Čaša i djece, nikada čovjeku nije suviše.
198. Dijete mnogo milovano, nigda nije dobro odgojeno.
199. Dijete pozno, rana sirota.
200. Djeca, budali i pijani pravdu govore.
201. Djeca i lude istinu gude.
202. Djeca su majci pokora.
203. Djeca su nevjerna vojska.
204. Dok dijete ne zaplače, majka ga se ne sjeća.
205. Mala djeca, mala briga; velika djeca, velika briga.
206. Malo djece, malo brige.
207. Najveća je sreća u koljevci.

208. Nijemu djetetu ni majka ne pomaže.
209. Od djece ljudi bivaju.
210. S djecom teško, bez njih žalosno.
211. Sa kokoši i djeteta najprije u selu kavga.
212. Što otac na ognjište, to djeca na bunjište.
213. Što telci zamute, to volovi piju.
214. Tko ima djece, nisu svi zalogaji njegovi.

DJEVOJKA

215. Bolje da pitaju čija je ovo nevjesta, nego čija je ovo djevojka.
216. Djevojačka su vrata svakom otvorena; mnogi prosi, jedan doma vodi.
217. Djevojci nikoja haljina ne stoji ljepše od stida.
218. Djevojka je ljepota, pustiti ju je grijehota.
219. Djevojka je tuđa večera.
220. Djevojka mala ili velika, jednako joj se hoće svatova.
221. Djevojke rastu, kao i zla trava.
222. Dok djevojka, baš djevojka; kad nevjesta baš ni s mjesta.
223. Gdje je djevojaka bit će i djetića.
224. Gledaj konja kakav mu je hod, a curi kakav joj je rod.
225. Gledaj konju jel debela vrata, a djevojci kakva joj je majka.
226. Grehota je kuditi djevojku.
227. Kuća bez djevojke, proljeće bez cvijeća.
228. Lice curu udaje.
229. Momak je jedro da jedri, s djevojka sidro da sjedi.

- 230. Momka ženi kad hoćeš, a kćer udaj kad možeš
- 231. Poštena djevojka, valjana majka.
- 232. Prerasloj djevojci pomrli svatovi.
- 233. Slaba je djevojka, koja misli mladoga u plesu dobiti.
- 234. Što djevojku više prose, to joj višu čast donose.

DOBIT

- 235. Bolje je na đubru dobiti, nego na zlatu izgubiti.
- 236. Svaka dobit nije korisna.
- 237. Zla dobit šteti je sestra.

DOBRO(TA)

- 238. Ako želiš biti dobar i mudar, nauči poznavati sama sebe.
- 239. Bolje je dobra dvoriti, nego se sa zlim udomiti.
- 240. Bolje je dobroga služiti, nego rđavu zapovijedati.
- 241. Bolje je malo a dobro, nego mnogo a zlo.
- 242. Budi dobar, da ne budeš modar.
- 243. Čini dobro i meći ga u more, ne će tonuti.
- 244. Čini drugomu što je tebi drago da ti se učini.
- 245. Dobro se ne pozna dok se ne izgubi.
- 246. Dobro se proljeće izrana poznaje.
- 247. Dobroga drži na srcu, a na zla se ne osvrći.
- 248. Dobroj maćehi i pastorcima su sinovi.
- 249. Dobrota je najveće blago.
- 250. Dobrota se po svijetu glasi, a na ljepoti se kupus vari.
- 251. Dobrota svijet na ruci drži.

252. Dobru čovjeku malo je časti od potrebe.
253. Tko dobro čini ne će se kajati.
254. Lasno je dobru uz dobra biti.
255. Lijepo donekle, dobro dovijeka.
256. Mučno je sastaviti dva dobra zajedno.
257. Ni drača ne će obosti dobre.
258. Nije ni med svaki jednak.
259. Nije ni zašto živio tko je dobro učinio.
260. Nije nikakva majstorija među dobrima dobar biti.
261. Nikad nije svima dobro bilo.
262. Od dobra će dobro, a od zla i zlo će doći.
263. Od dobra vina i dobro sirće bude.
264. Od dobre volje nikad nije bolje.
265. Od dobrih dobro se uči.
266. Što su tijelu dobra jela, to su duši dobra djela.
267. Tko dobro čini, bolje dočeka.
268. Tko dobro čini, ne će se kajati.
269. Tko tebe kamenom, ti njega hljebom.
270. Učini čovjeku sto puta dobro, a jedamput ne učini, sve je zaboravljeno.
271. Učini dobro, ne kaj se; učini zlo, nadaj se.
272. Više može jedan zla učiniti, nego hiljadu dobra.
273. Vrijednu ne teci, a zločestu ne ostavi.

DOGOVOR

274. Bez razgovora nema dogovora.
275. Bez zbora nema dogovora.

- 276. Dogovor kuće ne obara.
- 277. Dogovor kuću ne drži, a samovolja potkopava.
- 278. Dogovorna je najbolja.
- 279. Dogovoru pogovora nema.
- 280. Gdje je mnogo zboru, malo je tvora.
- 281. Što se češće razgovara, to se bolje dogovara.
- 282. Tko ne zna za prigovor, ne zna ni za dogovor.

DOLIČNOST

- 283. Hrđa svoje gvožđe poznaje.
- 284. I žaba bi ugrizla, ali nema zubi.
- 285. Iz svakoga se panja neda svetac istesati.

DOMAĆICA

- 286. Domaćica kuću kući.
- 287. Slaboj gospodarici sve je za lugom.

DOM

- 288. Ako nijesu čeljad bijesna, nije kuća tijesna.
- 289. Bez kuće nema pokoja.
- 290. Da je kuća dobra i vuk bi je gradio.
- 291. Domaćeg se kruha djeca brzo zasite.
- 292. Jače svrbi što domaća mačka očepi, nego što tuđi pas ugrize.
- 293. Kamen je najteži na svom mjestu.
- 294. Kućni je prag najveća planina.
- 295. Kud naše, nije sve loše.
- 296. Ne stoji kuća na zemlji, nego na mužu i ženi.

297. Ni u brata na stan ne idi ne zvan.
298. Nitko u svom domu prorok nije.
299. Svagdje je dobro, ali kod kuće je najbolje.
300. Svaka je koka na svom sjedalu pijetao.
301. Svaka je kvočka na svom gnijezdu jaka.
302. Svaki je prasac u svom oboru vepar.
303. Svaki pijevac na svom bunjištu jači.
304. Svakome vrapcu njegovo gnijezdo drago.
305. Svoja je postelja najmekša.
306. Svoja kućica, svoja slobodica.
307. Svoja kućica, svoja voljica.
308. Svuda je poći, ali doma doći.
309. Teško doma, a još teže od doma.
310. Teško domu, u kom sloge nema.
311. Teško je tuđu kuću služiti, ali je još teže svoju steći.
312. Teško kući u kojoj nema gospara.
313. Teško kući u kojoj se ne dimi.
314. Tko se s kućom rastane, nevoljnikom postane.
315. Zec gine na svome ležištu.
316. Zla je kuća tamnica.

DOMAĆIN

317. Ocat koji nije ljut, i domaćin koji nije zao ne valja ništa.
318. U mirna domaćina, puna kuća opačina.

DOSTOJANSTVO

319. Tko hoće da ga drugi poštuju, valja sam da se poštuje.
320. La gravité est un mystère du corps inventé pour cacher les défauts de l'esprit. (Franc.: Dostojanstvo je misterij tijela izmišljeno da sakrije pogreške duha. La Rochefoucauld).

DOMOVINA

321. Gdje čovjek niče, tu i običe.
322. Naš zavičaj, naš običaj.
323. Dulce et decorum est pro patria mori; adhuc dulcius pro patria vivere. (Lat.: Slatko je i časno mrijeti za domovinu, ali još je slađe za domovinu živjeti. Horacije).

DRUGOVANJE

324. Ne gledaj čovjeka kakav je, nego s kim druguje.
325. Tko s psima lijega, s buhama ustaje.

DRSKOST

326. Bezdušni svijet uživaju.
327. Pas i na zvijezde laje.

DRUG

328. Bolje je i sam, nego s rđavim drugom.
329. Bolje samoća, nego zlo društvo.
330. Bolje je samovati, nego s rđavim drugovati.
331. Čuvaj druga kao brata.

332. Dođe vila među svinje, tad je vila kao svinje; dođe vila među čeljad, tad je vila kao čeljad.
333. Dok čovjek s čovjekom vreću brašna ne⁶ izije, ne može ga upoznati.
334. Družba dobra i zla.
335. Drži druga kao oči u glavi.
336. Galija jednoga ne čeka.
337. Gdje drugi plaču, nemoj se smijati.
338. Gdje je svatko ćorav i ti naškilji jedno oko.
339. Kad si u kolu valja da igraš.
340. Kakva je cura želiš li znati, gledaj s kim se brati.
341. Kaži mi s kim si, da znam tko si.
342. Tko s psima lijega, s buhama ustaje.
343. Tko nema druga, svak se s njima ruga.
344. Ni u raju nije dobro samomu.
345. Ni u tikvi suda, ni u svakom druga.
346. Nije dobro ni za jelom samu.
347. Reci mi s kim općiš, reći ću ti što činiš.
348. Reci mi s kim se družiš, i reći ću ti kakav si.
349. S kim je drugovati, valja mu i pomagati.
350. S kim ga vidiš, s tim ga i piši.
351. S kim si dopodne, onakav si popodne.
352. S kim si, onakav si.
353. S kim te vide, s tim te i pišu.

⁶ U originalu stoji *je*, vjerojatno je pogreška, treba *ne*.

354. Selo može svjesiti i objesiti.
355. Teško drugu bez druga, a slavuju bez luga.
356. Teži je rđav drug, nego dug put.
357. Tko drugomu u nevolji pomaže, i njemu će u nevolji drugi.
358. Tko s djecom leži, mokat ustane.
359. Tko se s umnim sastaje, i sam uman postaje.
360. Tko s vragom tikve sadi dopodne, popodne mu o glavu pucaju.
361. Tko s vragom igra, dušu zaigra.
362. Tko s vukom krv liže, po vučiju valja i da zavija.
363. Tko sa psima leže, pun buha ustane.
364. Tko se s mudrim druži, taj se ne potuži.
365. Tko se sa zlim druži, uvijek se tuži.
366. Tko tata krije, ni on bolji nije.
367. U jato, golube, da te kobac ne odnese.
368. U kakvo kolo dođeš, onako i igraju.
369. Uza suho drvo i sirovo izgori.
370. Veće valja dobar drug, nego rđav brat.
371. Veće valja dobar drug, nego volova cijeli plug.
372. Više vrijedi jedan prijatelj, nego puno selo surodica.
373. Vjeran drug, najbolji brat.

DUG

374. Bolje je gladan ležati, nego sit dužan biti.
375. Bolje je leći bez večere, nego s dugom ustati.

376. Dobar dužnik, tuđem je tobocu⁷ gospodar.
377. Dokle prosi, medna usta nosi, a kad vraća, pleća obraća.
378. Dug i tuga, brat i sestra.
379. Dug je zao drug, gdje stiza, tu ugriza.
380. Dužan kese ne veže.
381. Dužan, tužan.
382. Gizda lomi, a dug lovi.
383. Od zla dužnika, koza bez mlijeka.
384. Plati duge, pođi među ljude.
385. Stari dug, nova naplata.
386. Stari dug, nova zakrpa.
387. Teže je dužnom težaku, nego ranjenom kurjaku.
388. Tko nema duga, ne zna što je tuga.
389. Tko se duga ne oduži, taj se tuge ne otuđi.
390. Vjeresija, gola šija.

DUŠA

391. Lakše je rukom, nego dušom.

DVOLIČNOST

392. Od dva lica ne može obraz biti.
393. Što govoriš, to meni, a što misliš, to tebi.

EGOIZAM

394. Kad grmi, svatko sebe čuva.

⁷ Tobocu = tobolcu.

- 395. Ne laje kuca sela radi, nego sebe radi.
- 396. Svaka baka pod svoj kotao puše.
- 397. Svaka se ptica svojim kljunom hrani.
- 398. Svaki svetac sebi ruku drži.
- 399. Svaki svoju kozu dere.
- 400. Svak je sebi najbliži.
- 401. Svak na svoj mlin vodu navraća.
- 402. Svak se svojim vratima zatvara.

GIZDA

- 403. Tko se puno gizda, sreća ga najzad izda.

GLAS

- 404. Bolje je dobar glas nego zlatan pàs.
- 405. Čovjek se pozna po glasu, kao ptica po pjesmi.
- 406. Daleko je od čuvenja do viđenja.
- 407. Dobar glas daleko se čuje, a zao još dalje.
- 408. Gdje pijevac pjeva i zvon zvoni svega se nalazi.
- 409. Što ptičice pjevaju ili je bilo ili će biti.
- 410. Za dobrim gospodarom i vol riče.
- 411. Za majstorom gora plače.

GLAVA

- 412. Čim glava klone, ni noge ne ostanu čvrste.
- 413. S glave riba smrdi.

GLUPOST

- 414. Prazna tikva ne može da pod vodom stoji.

- 415. Prazna vreća ne može uzgor stajati.
- 416. Svaka se bena daru veseli.
- 417. Tko na zvijezde laje, ispast će mu zubi.

GODIŠNJE DOBA

- 418. Ako te ožujak miluje, travanj te brije.
- 419. Ako Velja ne veljuje, Maro i veljuje i vraguje.
- 420. Ako zima ne ujede zubom, ošine repom.
- 421. Jedna lasta ne čini proljeća.
- 422. Nema glada do Jurjeva dana, nema zime dok Božić ne mine.
- 423. Što jesen donese, to zima odnese.

GLAD

- 424. Gizda lomi, a glad mori.
- 425. Glad i kurjaka iz šume istjera.
- 426. Glad i u kužnu kuću ulazi.
- 427. Glad i vuka na zlo natjera.
- 428. Glad je zao drug.
- 429. Glad kurjaka u selo dotjera.
- 430. Glad očiju nema.
- 431. Glad stida nema.
- 432. Gladan bi se prodao za vonj od palente.
- 433. Gladan gladna razumije.
- 434. Gladan kurjak i kladu glođe.
- 435. Gladan pas i pečene kruške jede.
- 436. Gladan trbuh razloga ne čuje.

437. Gladna mačka miše lovi.
438. Gladna ruka kruh iz ognja vadi.
439. Gladno oko ne spava.
440. Gladu⁸ ni jedan kruh nije rđav.
441. Gladnu svatu i divljake u slast idu.
442. Grđa je glad od kuge.
443. Nema goreg bolesnika, do gladnika.
444. Nema krvnika do gladnika.
445. Od glada nema goreg jada.
446. Od gladna trbuha nema gorje nevolje.
447. Prazan trbuh gotova bolest.
448. Praznu trbuhu sve je milo.
449. Prazan trbuh uši nema.
450. Pusti jarca u šumu, a popa u selo, ne će biti gladni.
451. Siromasima ne treba postiti.
452. Sit gladnu ne vjeruje, a pijan trijeznu.
453. Svakomu se može lagati osim trbuhu.
454. Trbuh ne zna za šalu.
455. Trbuh nema ušiju.
456. Trbuh riječi ne će.

GORDOST

457. Ne pjeva slavuj na svakome grmu.

⁸ Ovako je u originalu, možda se misli *gladnu*.

GOSPODA

458. Gospodskome smijehu i vedru nebu ne valja vjerovati.

GOSPODAR

459. Gospodareve oči konja goje.

460. I konj poznaje ko ga jaše.

461. I pas poznaje svoga gospodara.

462. Koga je othranila gospa ili gospodar, nije nikad dobar.

463. Pogledaj mu gnojište, pak mu sudi ognjište.

464. Ne umije gospodariti ko nije nikad služio.

465. Teško gospodaru koga sluge uče.

466. Ko ne zna služiti ne zna ni zapovijedati.

GOSPODARSTVO

467. Gospodarstvo i ljubav ne podnose druga.

468. Teško marvi kad čobana nema.

469. Ne hrani mačku, hrani miševе.

470. Tko pod šljivom travu kosi, taj po selu šljive prosi.

GOSPODSTVO

471. Kad se tikva pokondiri, a opanak popapuči, svašta biva.

GOST

472. Bolji je gost nego prijatelj.

473. Česti gosti, pust ambar.

474. Došli gosti da oglođu kosti.

475. Gost i riba treći dan smrde.

476. Gost mrzi na gosta, a domaćin na obadva.

- 477. Kakvi gosti takva i čast.
- 478. Kad je u kući gost, sva je kuća gost.
- 479. Kud god ideš ponesi; tko nosi ne prosi.
- 480. Nema mesa bez kosti, ni veselja bez gosti.
- 481. Nepozvanom mjesto za vratima.
- 482. Sita gosta teško je častiti.
- 483. Svakog gosta za tri dana dosta.
- 484. U dobra domaćina gosti razbluđeni.

GRIJEH

- 485. Ako ti kažem grijeh, ne ću grijешnika.
- 486. Bolje ti je izgubiti glavu, nego svoju ogriješiti dušu.
- 487. Grijeh ide iz usta, a ne u usta.
- 488. Grijeh jednoga sve selo plaća.
- 489. Grehota je ranu povrijediti.
- 490. Jedan grijeh hiljadu zala.
- 491. Svaki grijeh ima svoju pokoru.

GRAMZLJIVOST

- 492. Tko mnogo pita malo mu se daje.
- 493. Tko mnogo pita, prazan se skita.

GOVOR

- 494. Dobra ovca mnogo ne bleji, ali mnogo vune daje.
- 495. Dobro je svašta znati, ali nije govoriti.
- 496. Gdje dvoje govori, treći je kost u grlu.
- 497. Govor je srebro, a ćutanje zlato.
- 498. Govori jezikom, a ne rukama.

499. Hitar budi šta ćuti,⁹ a tih govori.
500. Jednu reci, a dvije čuj.
501. Lako je govoriti, ali teško tvoriti.
502. Lonac ćeš poznati zvoneći, a čovjeka govoreći.
503. Ne zna da besjedi, a ne umije da ćuti.
504. Nek ti uši čuju, što ti usta govore.
505. Nije zlato sve što sja, ni tko zbori mnogo zna.
506. Pametan misli što govori, a lud govori ono što misli.
507. Riječ iz usta, kamen iz ruke.
508. Riječi da se kupuju manje bi se govorile.
509. Što pas više laje, manje ujeda.
510. Tko govori što hoće mora slušati što ne će.
511. Tko mudro muči, lijepo govori.
512. Tko puno govori, ili puno zna ili puno laže.
513. Tko puno govori, lako se vara.
514. Tko puno govori, malo mu se čuje.

GUSLE

515. Gusle slijepcu plug i motika.

HIPOKRIZIJA

516. Lasno je s punim trbuhom post hvaliti.

HERCEGOVINA

517. Hercegovina sav svijet naseli, a sebe ne raseli.

⁹ Očita pogreška, zamjena grafema ć i č. Ovdje je glagol *ćuti*.

HITNJA

518. Hitnja je vražji posao.

HITROST

519. Hitar konj često posrće.

520. Hitar odviše sreću preskače.

521. Hitra se ptica za obje noge hita.

HRĐA

522. Hrđu pošalji na put, hajde za njim u put.

HOD

523. Bolje je i na rđavijemu konju jahati, nego pješice ići.

HRABROST

524. Junak se ne boji smrti.

HROMOST

525. Čuvaj se hroma kao groma.

HRANA

526. Drum kola vozi, zob blato gazi.

527. Ječam trči, a rakija više.

528. Kupus je najbolji bolesnik.

529. Kupus, repa i slanina, to su braća i družina.

530. Masna kola ne škripe.

531. Nasićeni mlinci dobro melju.

532. Svaka usta išću¹⁰ jesti.
533. Tko rano ruča i mlad se oženi, ne će se kajati.
534. Vidi moja oka gdje se peče koka.
535. Zob izvlači kola iz blata.

HVALA

536. Ako nije hvala na orahu, nije ni na tovaru.
537. Bolje da te drugi hvale, nego da se sam hvališ.
538. Hvala je prazna plaća.
539. Hvala ne staje u torbu.
540. Hvaljene jagode, prazne kotarice.
541. Ko se hvali, sam se kvari.
542. Od hvale prazna torba.
543. Prazna hvala ženi pobratim.
544. Prazna hvala ne će u torbu.
545. Svaki cigo svoga konja hvali.
546. Svaka lisica svoj rep hvali.
547. Svaki pop svoju crkvu hvali.

HVALISAVOST

548. Da je bog dao kozi dugi rep, sve bi muhe pobila.
549. Jedno jaje smijeha, vas komšiluk smela.
550. Kad kokoš hoće da pronese, najprije kakoće.
551. Tko gleda na visoko, a ne preda se, često u jamu upada.

¹⁰ Išću, od glagola *iskati*.

- 552. Koja kokoš mnogo kakoće, malo jaja nosi.
- 553. Lasno je pokraj čaša junak biti.
- 554. Magarcu je more do koljena.
- 555. Malo stvorio, a puno govorio.
- 556. Ne snese kokoš jaje dok ga ne okakoće.
- 557. Ne treba kvocati, nego jaja nositi.
- 558. Pas koji laje ne hvata zeca.
- 559. Što srčaniji jezik to plašljivije srce.
- 560. Tko se hvali sam se kvari.
- 561. Tko se hvali, sam se švanji.
- 562. U hvališe svašta više.

IGLA

- 563. Igllica tanka brazdica, ali hrani krušcem tko je često ugrijeva.

IGRA

- 564. Igrač kuće ne stiče.
- 565. Igračka pljačka.
- 566. Igraču nad kućom gavrani grakću.
- 567. Igrati izgubiti, svako to umije činiti.
- 568. Igruša nađe plakušu.
- 569. U igri prva sreća, prazna vreća.

IMOVINA

- 570. Tko vele ima, vele mu se hoće.
- 571. Tko što više ima, više se steže.
- 572. Kruh se mučno pribavlja, ali se slatko uživa.

IME

573. Pošteno ime, nikad ne gine.

INAT

574. Od inata nema goreg zanata.

INOKOSNOST

575. Jedna kuća sela ne čini.

576. Jedna ruka mrtvoj druga.

INSTINKT

577. Gdje meso ne smrdi, muha ne pada.

578. Zna vuk kuda se ovca kolje.

INTRIGA

579. Gdje đavo ne može što svršiti, pošalje babu.

580. Zavadio bi dva oka u glavi.

ISHRANA

581. Kad koza grizne, onda i brizne.

582. Krava se muze na gubac.

583. Ne tjera se konj bičem, nego zoblju.

584. Tko nema mlijeka, nema ni lijeka.

ISKANJE

585. Ako je mučno dati, nije iskati.

ISKRA

586. Od male iskre velik oganj.

ISKRENOST

587. Što je na srcu, to je i na jeziku.
588. Tko se ožeže, a ne kaže da je čorba vruća, nije čovjek.

ISKUŠENJE

589. Najbolji prijatelji znadu se zajmom posvaditi.
590. U zlu se čovjek gleda kakav je.

ISPRAVNOST

591. Točan račun, dugo prijateljstvo.

ISKUSTVO

592. Čovjek se do smrti uči.
593. Da se posao ima dvaput učiniti, svak bi bio mudar.
594. Dok je nepoznat svatko je dobar.
595. Dok puška ne pukne, čuti se ne može.
596. Drži se nova puta i stara prijatelja.
597. Kad mator pas laje, valja vidjeti šta je.
598. Koga je vruća voda oprljila, i mlake se boji.
599. Koga je zmija ujela i gušterice se boji.
600. Osao ne umije plivati dok mu se uši ne naliju.
601. Ožežen i mrzlu kašu hladi.
602. Pitaj kovača kako se gvožđe kuje.
603. Stara lisica u gvožđe ne upada.
604. Stari psi u vjetar ne laju.
605. Suho drvo soka ne daje.
606. Što čuješ ne vjeruj; što vidiš vjeruj.

607. Što oči vide, ruke načine.

ISPRAVLJANJE

608. Razdrto je mučno zakrpati.

ISTINA

609. Govori istinu, makar ni jedan dan (ne)¹¹ živio.

610. Istinu traži, pravicu važi.

611. Istina boga hvali.

612. Istina je lijepa, ali svakome nije draga.

613. Istinu uvijek govori, ali ne na sva usta.

614. Jezik popuzne, a istina iskrnsne.

615. Tko istinu gudi, gudalom ga po prstu biju.

616. Laž je debela, ali je kratka; istina je tanka, a ma je duga.

617. Najmučnije je samoga sebe upoznati.

618. Ne treba svaku riječ za istinu držati.

619. Reci bobu: bob, a popu: pop.

620. Reci istinu pa se ne boj.

ISTOVJETNOST

621. Traži slika priliku.

IŠČEKIVANJE

622. Čekaj, toware, dok trava naraste.

¹¹ U originalu je bez *ne*.

IZBIRLJIVOST

- 623. Izbirač nađe otirač.
- 624. Rđavoj ptici i perje smeta.
- 625. Tko traži prijatelja bez mane, ostat će sam.

IZDAJSTVO

- 626. Tko izda svoje, izdat će i tuđe.
- 627. Tko sa neprijateljskom glavom hodi, svoju u torbi nosi.

IZDRŽLJIVOST

- 628. Svijet je jaka kobila.

IZGOVOR

- 629. Kaži mi da ti ne kažem.
- 630. Kćerku kara, nevi prigovara.
- 631. Trla baba lan, da joj prođe dan.

IZNENAĐENJE

- 632. S neba pa u rebra.
- 633. Tjerajući vuka, istjerao lisicu.

IZROD

- 634. Nije žita bez kukolja, ni naroda bez izroda.

IZUZETAK

- 635. Kad su svi ljudi na jednu, on je na drugu.
- 636. U svakom žitu ima kukolja.

JADNIK

637. Jadan i dužan po licu se poznaje.
638. Jadnik bi i nebo zapalio kad bi mogao.

JAKOST

639. Jači kvači.
640. Jači tlači.
641. Jači vlada, nejači strada.

JAGNJE¹²

642. Umiljato jagnje dvije ovce doji.
643. Tiho jagnje svoju majku sisa i svaku drugu, a plaho ni svoju ni tuđu.

JARE

644. Dokon pop i jariće krsti.
645. Dokon i jarićem imena nadijeva.

JEDINAC

646. Jedan kao ni jedan.
647. Jedinac, slijepac.

JEDNAKOST

648. Gdje nije jednakosti, nije ni skladnosti.
649. Jaje za jaje, ako i nije šareno.
650. Koliko od njega do mene, toliko od mene do njega.

¹² Javlja se dubleta: janje i jagnje. Ostavili smo onako kako je u originalu.

651. Ni prsti na ruci nisu svi jednaki.

JEFTINOĆA

652. Jeftina roba kesu prazni.

653. Od jeftina mesa čorba za plot.

JELO

654. Kratka večera, dug život.

655. Ili se sapunilo ili ne sapunilo, valja mi te jesti kad sam za te novce dao.

656. Nema grijeha u jelu, nego u zlu djelu.

657. Razuman se hrani da žive, a bezuman bi rado živjeti da se hrani.

JETRVA

658. Jetrva i svekrva ni od gnjile nije dobra.

JEZIK

659. Ako jezik ne izlaje, glava ne isklima.

660. Bolje je pokliznuti nogom nego jezikom.

661. Bolje je svašta jesti nego svašta govoriti.

662. Dug jezik, kratak život.

663. Gora je rana od jezika, nego od mača.

664. Gori je zao jezik, nego turski mač.

665. Gori je ženski jezik, nego turski mač.

666. Jezik laže, srce istinu kaže.

667. Jezik nema kostiju, ali lomi kosti.

668. Jezik pali, a glava plaća.

669. Jezik ženu bije.
670. Od noža rana zaraste, od jezika nikad.
671. U jeziku med i jed.
672. U zajam se jezik ne daje.

JUNAK

673. Junakova majka najprije zaplače.
674. Nebojšu najprije psi ujeduju.
675. Puno ljudi, gotov junak.
676. Svaka majka ne rađa junaka, svaki podrum ne hrani paripa.
677. U junaka jedna majka.

JUNAŠTVO

678. Bez društva nema junaštva.
679. Bolje da te dušmanin gazi mrtva nego živa.
680. Bolje se s junakom biti, nego s rđom ljubiti.
681. Bolje ti je muški poginuti, nego ženski sto godina živjeti.
682. Junačka djeca najviše plaču.
683. Junačka majka krvave haljine pere.
684. Od junačke glave sreća nije daleko.
685. Poslije boja svi junaci.
686. Zlo junaku u bratstvu nejaku.

KAJANJE

687. Kasno je po tragu kajanje.
688. Po smrti nema kajanja.

KAMEN

689. Koji se kamen često premeće, ne će mahovinom obrasti.

KAP

690. Kaplja vina u vele vode ne čuje se.

KARAKTER

691. Čista se zlata, rđa ne hvata.

692. Čisto zlato potamniti ne će.

693. Na dva stoca ne može se sjediti.

694. Zlato se u vatri kuša, a čovjek u nesreći.

KARAKTERISTIKA

695. Bog te oslobodio žene brkate, ovce rogate i čovjeka bez brade.

KČI

696. Jedna kao ni jedna, dvije ka i jedna, a tri misli ti.

697. Zaovu karaju, a nevjesti svijet davaju.

KLEVETA

698. Ako hoćeš da se o tebi govori dobro, nikom ne govori zlo.

699. Nije korist pljuvati nada se, pa poslije da pada na obraz.

700. Nitko ne može natkati marama da cijelom svijetu usta poveže.

701. Nož ima jedan vrh, a zao jezik stotinu.

702. Zla usta mogu svašta reći.

KIŠA

703. Kad kiša hoće da udari, najprije počne prokapljivati.
704. Kiša pada kapljicama pak napada lokvicama.

KLIN

705. Klin klin izbija, a sjekira oba.

KLINAC

706. Tko čuva klinac, izgubi potkovu.
707. Tko žali klinac, izgubi ploču, a cić ploče konja, a cić konja konjika.

KOBASICA

708. Nigdje nije plot popleten kobasicama.

KOKOŠ

709. I crna koka bijelo jaje nosi.
710. Kokoš pije, a na nebo gleda.
711. Stara kokoš dobra juha

KOLO

712. Jedno kolo iz blata, drugo u blato.
713. U kakvo kolo dođeš, onako igraju.

KONJ

714. Brzu konju ostruga ne treba.
715. Čuvaj konja nizbrdo, a vola uzbrdo.
716. Darovanom konju zubi se ne gledaju.
717. Hrani konja kao brata, a jaši ga kao dušmanina.

KORIST

- 718. Ružno je reći ne, ali korisno.
- 719. Mrzost na stranu, a korist preda se.
- 720. Za slanom rukom ovce pristaju.

KOST

- 721. Ko izije meso, valja i kosti da glođe

KOŠULJA

- 722. Bliža je košulja od haljine.

KOZA

- 723. Još nije koza okozila, a kozle igra po polju.
- 724. Koze nisu za jaram.
- 725. Makar i na kozi oraو.

KRAĐA

- 726. Bolje je prosiiti nego krasti.
- 727. Oteta blaga nestane ko traga.
- 728. Tko ukrade jaje, taj će koku, a tko koku, taj će i voku.
- 729. Tuđe oteto, prokletو.

KRAJ

- 730. Kad vjetar hoće da prestane najviše puše.

KRILO

- 731. Bez krila ni soko ne leti.
- 732. Ne valja letjeti dok krila ne narastu.

KRIVICA

733. Ako pravda ne pomaže, krivda ne će pomoći.
734. Krivo stečeno, kratko uživano.
735. Što po zlu dođe, po zlu pođe.
736. Tko kriva žali, pravom griješi.
737. Tko nije kriv nije ni dužan.

KRITIČNOST

738. Neka svatko mete pred svojim vratima.
739. Slušaj što ti se veli, a vjeruj što ti se vidi.
740. Tko sam pane,¹³ neka drugoga ne krivi.

KROTKOST

741. Vuk proždire onoga tko se ovcom čini.

KRUH

742. Ni ljepšega kruha do pšenice, ni ljepšega vonja do lozice.

KRV

743. Krv nije voda.

KUĆA

744. Kad susjedu kuća gori, ti na svoju vodu nosi.
745. Kud god je poći, kući je doći.
746. Nema sreće bez kuće.
747. Svoja kućica, svoja slobodica.

¹³ Pane = padne.

KUKAVIČLUK

748. Bijen vazda selu prijeti, a u selo ne smije.
749. Pošalji ludu na vojsku, pak sjedi i plači.
750. Tko ne može lupati konja, tuče po sedlu.

KUMSTVO

751. Ni kuma kumi sve ne vjeruje.

KUPNJA

752. Tko kupuje što ne treba, prodavat će i ono što mu treba.
753. Pretilu volu, mnogo mušterija.

KUŠNJA

754. U vatri se zlato kuša.

LAKOMAC

755. Lakomac i lažljivac odmah se pogode.
756. Lakomcu je vazda malo.
757. Lakome su oči pri pogači.
758. Teško onome koji traži hljeba nad pogačom.
759. U lakomca tri tobolca.
760. Zla je para lakomost.

LAKOMISLENOST

761. Da ga zemlja ne vuče k sebi, polećeo¹⁴ bi.

¹⁴ Polećeo = poletio.

LAKOMOST

762. Lakomac i lažljivac odmah se pogode.
763. Lakomac je skrbnik, a ne gospodar svojih dobara.
764. Lakomac samo kad umre čini dobro.
765. Lakomcu je vazda malo.
766. Lakome su oči pri pogači.
767. Lakomost mudrost gubi.
768. Mala lakomost velika šteta.
769. Ni u lakomca mjere, ni u psa vjere.
770. Nije lud tko je devet proha izio, nego onaj koji mu je dao.
771. Što tko više ima, više želi.
772. Teško onome koji traži hljeba nad pogačom.
773. Tko bi rad svašta, ne dospije ništa.
774. U lakomca tri tobolca.
775. Zla je para lakomost.¹⁵

LAKOVJERNOST

776. Da mu kažeš: magarac leti, on bi izašao da vidi kud leti.
777. Gradi ražanj, a zec u šumi.
778. Tko lasno vjeruje, lasno se i prevari.
779. Što tko želi to i vjeruje.
780. Tko na vjeru daje, gubi prijatelje i imanje.

¹⁵ Poslovice 774. i 775. pojavljuju se i pod naslovom *Lakomac*.

LASKANJE

781. Tko me hvali taj me mami.

LASTA

782. Jedna lasta ne čini proljeća.

LATINI

783. Latini su stare varalice.

LAV

784. Ako lavska koža nije dovoljna, treba lisičju nadodati.

785. Lavica okoti jedno, ali vrijedno.

786. Po glasu ptica, a po šapama se lav poznaje.

LAŽ

787. Ako laže, brada mu ne smeta.

788. Ako laž osvane, mraka ne dočeka.

789. Da puca glava od laži kao od toljage, ničija ne bi ostala cijela.

790. Gdje laž omrkne, tu i osvane.

791. Gdje laž ruča, ne večera.

792. Jedna glava hiljadu jezika.

793. Kad lažeš, laži tako da i sam vjeruješ u svoju laž.

794. Tko jedan put slaže, drugi put mu se ne vjeruje ako i istinu kaže.

795. Tko jedan put slaže, drugi put zalud kaže.

796. Tko mnogo besjedi mnogo i laže.

797. Tko rado laže, rado i krade.

798. Koja usta rekla, ona i porekla.
799. Laž je majka prevare.
800. Laž udrobi jedamput u mlijeko, a drugi put ni u sirutku.
801. Nitko se nije lažju udavio.
802. Sastala se laža i paralaža: jedan laže, drugi polaguje.
803. Tko laže, ni ocu ne vjeruje.
804. Tko laže, taj i krade.
805. Tko laže, vrag na njemu jaše.
806. Tko mlad laže, staru mu se vjerovati ne će.
807. U laži su kratke noge.
808. U laži je plitko dno.
809. U laži nema kosti.
810. Za lagu se ne plaća carina.

LICE

811. Lice se udaje, a srce odaje.

LICEMJERSTVO

812. Na jeziku med, a na srcu jed.

LIHVAR

813. Bolje je da ti sto puta kažu: dužniče, nego jedan put krvniče.
814. Likvar¹⁶ i kuga, brat i sestra.

¹⁶ Vjerojatno *lihvar*.

LIJENOST

815. Kad se lijen nakani, sav svijet popali.
816. Tko ljeti hladuje, zimi gladuje.
817. Koga majka budi, jalovi mu trudi.
818. Kojoj ovci svoje ruho smeta, ondje nema ni ovce ni ruha.
819. Kome je topla postelja, studen mu je ručak.
820. Lijen, gotov plijen.
821. Lijenost glavu ne mije, a ako je izmije, ne iščešlja je.
822. Lijenu težaku, miši sjeme izjedu.
823. Mačka bi rado ribe, ali joj se ne će u vodu.
824. Nemoj da te pita starost, gdje ti je bila mladost.
825. Niti prede, niti tkaje, tko ti puno za sto daje.
826. Od lijenosti težeg bremena nema.
827. Rđavoj kobili samar dosadi.
828. Sjetila se prelja kudjelje uoči nedjelje.
829. Slab poslanik koga jutro budi, a zora ga nije probudila.
830. Tko drima,¹⁷ ništa ne prima.
831. Tko ljeti planduje, zimi gladuje.
832. Tko u zoru spava sreća mu spava.
833. U linca¹⁸ ni kruha ni vinca.

LISICA

834. Matora lisica čuva se gvožđa.

¹⁷ Drima = drijema.

¹⁸ Linac = lijenac.

835. Lisica se ne da dva puta prevariti.

836. Po repu se lisica pozna.

LONAC

837. Kakav lonac, takav i zaklopac.

LOPOVLUK

838. Kad lupež lupežu što ukrade i sam se bog smije.

839. Lupež od igle dođe na vola, a s vola na vješala.

840. Tko za tuđom vunom pođe, sam ostrižen kući dođe.

LOVAC

841. Ako uloviš, ne hvali se da ne izgubiš noseći.

842. Lovcu je da lovi, a prepelici da se čuva.

LUDOST

843. Ako je tko lud, ne budi mu drug.

844. Blago tebi kad si lud.

845. Blago tome koji pameti nema.

846. Čega se mudar stidi, tim se lud ponosi.

847. Da je u ludu misli, vaz¹⁹ bi svijet njegov bio.

848. Jao nogama pod ludom glavom.

849. Lakše je kamenje uzbrdo valjati, nego se s ludim razgovarati.

850. Lasno je luda prevariti.

851. Lasno je savjetovati mudra, a još lakše prevariti luda.

¹⁹ Vaz = vas.

852. Lud na čelu roge nosi, a mudar u njedrima.
853. Lud nikome nije mio, a ludu svatko.
854. Lud se po smijehu poznaje.
855. Luda pamet, gotova pogibija.
856. Ludi boj biju, a mudri vino piju.
857. Ludi kuće zidaju, a mudri gotove kupuju.
858. Ludi pir učiniše, a mudri ga izjedoše.
859. Luđak se smije, a mudrac se smiješi.
860. Ne zna lud u čemu je hud.
861. Nemoj se ludu suprotstaviti.
862. Popni ludo na visoko, da nogama maha.
863. S ludim se ne valja šaliti.
864. S ludim treba ludovati.
865. Šalji ludu na vojsku, pa za njim bugari.
866. Šareno budalastu drago.
867. Što jedan lud kupi, sto pametnih ne može prodati.
868. Što jedan lud zamrsi, sto mudrih ne može razmrsiti.
869. Što jedna luda glava pokvari, sto mudrih ne popravi.
870. Što ludi zaludi, sto mudrih ne izliječi.
871. Što mutna odnese, bistra ne povrati.
872. Teško nogama pod ludom glavom.
873. U luda kmeta brza besjeda.
874. Više lud pomisli, nego gora lista nosi.
875. Zaludu je lijepa brada, kad je luda glava.

LUK

876. Luk dugo napet puca.

LUKAVOST

877. I lisičja koža dođe ćurčiji.
878. Preveo bi ga žedna preko vode.

LJEPOTA

879. Tko ima lijepu ženu i lijepu kuću, nije njihov gospodar.
880. Lijepi svijet ne vidi kud hodi.
881. Lijepa, slijepa.
882. Lijepe kolo vode, ružne kuću kuće.
883. Lijepo bleji, ali zlo doji.
884. Lijepo sine pa i mine.
885. Ljepota je za dva dana, a dobrota za sve dane.
886. Spolja lijep, a iznutra slijep.

LJUBAZNOST

887. Nukaoca glava ne boli.
888. Svakoj suši: ej vala, osta²⁰ glava ćelava.

LJUBAV

889. Ako oko ne vidi, srce ne žudi.
890. Ako želiš ljubljen biti, ljubi.
891. Bolje je izdaleka ljubiti, nego se iz bliza mrziti.
892. Da nije ljubavi, nebi svijeta bilo.
893. Gdje ima djevojaka zaljubljenih, uzalud vrata držati zatvorena.
894. Gdje je ljubav, grijeh se ne pozna.

²⁰ Osta = ostala.

895. Gdje si ljubljjen, ljubi.
896. Kad srca govore, usta šute.
897. Koga sunce grije, za mjesec ne haje.
898. Muž i žena su anđeli ako su u ljubavi.
899. Lako je ljubav steći, ali ju je teško uzdržati.
900. Ljubav dođe sama od sebe, ne možeš je siliti ni moliti.
901. Ljubav i gospodstvo društva ne trpe.
902. Ljubav je puna jeda i meda.
903. Ljubav je život, a mržnja smrt.
904. Ljubav ljubav hvata.
905. Ljubav nema srama.
906. Ljubav razlog zaslijepi.
907. Ljubav sve izgladi.
908. Ljubav ženska, mreža vražja.
909. Ljubavi nije svrhe.
910. Ljubi kao da moraš mrziti, a mrzi kao da moraš ljubiti.
911. Ljubi tko te ljubi.
912. Od velike ljubavi nikad nema mira.
913. Samo je ljubav dovoljna plaća ljubavi.
914. Što god ljubav, sloga stvori, to se nikad ne razori.
915. Što je daleko od očiju, daleko i od srca.
916. Što je drago, to je lijepo.
917. Što ko miluje ono mu je i drago.
918. Što tko ljubi, neka ne izgubi.
919. Teško se kida, što se od srca kida.
920. Tko koga begeniše s njim i egleniše.
921. Tko ljubav sije, ljubav i žanje.

922. Tko ljubi iz daleka vidi.
923. Tko ljubi, straši se.
924. Tko se u koga zateleba, misli da je anđel s neba.
925. Tko u mladosti ne ljubi, lice mu u starosti ogrubi.
926. U ljubavi nema vjere.
927. Velika ljubav, brza omraza.

LJUDI

928. Brdo se s brdom ne može sastati, a živi se ljudi sastanu.
929. Bregovi se sastaju, a ne bi ljudi.
930. Grede stoje na mjestu, a ljudi se miču.
931. Konji se mjere peđu, a ljudi pameću.
932. Mogu se gradska vrata zatvoriti, ali ne svijetu usta.

LJUDOMRZAC

933. Tko se od ljudi krije, bolje da ga nije.

LJUTINA

934. I s malo žuči mnogo meda ogrkne.
935. I buha ima žuč.
936. Na loncu koji vri muha ne sjedi.
937. Tko se mnogo ljuti, sama sebe gubi.

MAČKA

938. Što mačka koti, miše lovi.

MAĆEHA

939. Bolje je oca ženiti, nego majku udavati.

940. Koliko je bijelih vrana, toliko je dobrih maćeha.
941. Maćeha slaba utjeha.
942. Miloj maćehi i pastorci su sinovi.
943. Ni jedna maćeha nije dobra.
944. Ni vran bio,²¹ ni maćeha dobra.

MAGARAC

945. Da magarac poznaje svoju snagu, ne bi se nikad vuka prepao.
946. Magareći glas na nebo ne ide.
947. Kad tovara na pir zovu, nema ili vode ili drva.

MAHNITOST

948. Mahnit i na zvijezde laje.
949. Mahnito junaštvo, gotova propast.
950. Mahnitu šareno je drago.

MAJKA

951. Bolje da te majka bije, nego marćansko sunce grije.
952. Bolje je biti bez glave, nego bez matere.
953. Dok si živ ne možeš se majci naplatiti.
954. Gdje je mnogo maja, tu je malo jaja.
955. Gdje majka udara, meso raste, a gdje tuđa tuče, i kosti se suše.
956. Kad majka kara, dobro misli.

²¹ Vran *crn*, bio *bijel*.

957. Kakva majka, takva kćerka.
958. Lako je kćerci s majkom pređu snovati.
959. Lakše je žalosnoj majci zaplakati, nego veseloj zapjevati.
960. Lasno je s majkom pređu prestiti.
961. Majčina ljubav, djetinje veselje.
962. Majka jednom rukom bije, drugom miluje.
963. Majka kćerku bije i kara, te se opet s njome razgovara.
964. Majka na jedna vrata istjera, a na druga primi.
965. Mati je jedina.
966. Mati je lijepo ime, ali teško breme.
967. Mati nosi trnovu krunu.
968. Mekano je krilo materino.
969. Puna su usta majke.
970. Slađi dragi od meda, slađa majka od dragoga.
971. Srce materino i nož pretrpi.
972. Svaka krava svoje tele liže.
973. Tko dijete za ruku, majku za srce.
974. Tko se majke stidi, malo vrijedi.

MAJMUN

975. Majmun je majmun, ako ćeš ga i u kakve haljine oblačiti.

MALEN

976. Dva lešnika²² orahu su vojska.

²² Lešnik vjerojetno *lješnik* ("lješnjak").

977. Mala voda mutnija.
978. Malen lončić brzo pokipi.
979. Malena je ptica prepelica, ali umori konja i junaka.
980. Malog konja hvali, a na velikog se uzvali.
981. Tko ne čuva malo, ne može imati puno.

MALENKOST²³

982. Dva lešnika orahu su vojska.²⁴
983. Mala voda mutnija.
984. Malen lončić brzo pokipi.
985. Malena je ptica prepelica, ali umori konja i junaka.
986. Maleni bregovi brzo se preliju.
987. Malog konja hvali, a na velikog se uzvali.

MANA

988. Grbac grbu tuđu vidi, ali svoju ne vidi.
989. Tko krivo gleda, krivo i misli.
990. U svakom žitu ima i kukolja.

MARLJIVOST

991. Bez krčevine, nema stečevine.
992. Bez orača i zdrava kopača, ne bi bilo kruha ni kolača.
993. Tko rano rano dvije sreće grabi.
994. Noge nauč(e)ne²⁵ hodati, ne mogu s mirom ostati.

²³ Iste poslovice pripadaju i tematskoj riječi *malen* i *malenkost*.

²⁴ Ista poslovice i pod Malen.

²⁵ U originalu je bez e.

995. Pravoga težaka sunce ne nalazi u krevetu.
996. Tko rano ustaje nikad se ne kaje.
997. Tko u mladosti stenje, u starosti sjedi.
998. Tko vele prede, u širokoj košulji grede.
999. Trudom niče pšenica jarica, trudom raste slađana kapljica.

MEDVJED

1000. Ne diraj u mededa kad mu nos dimi.
1001. Ne treba prodavati kožu od medvjeda prije nego ga uhitiš.

MILOST

1002. Čovjek je potreban milosti, kao slijep svjetlosti.
1003. Milostinja je dobra pa i vragu učinjena.
1004. Milostiv ljekar usmrđi ranu.
1005. Milostivo srce svaka nevolja takne.
1006. Podaj gladnu kad ti kruha pita, jerbo sreća ljudska svud se skita.

MILOVANJE

1007. I stara ovca se liže.

MIR

1008. Bolji je i mršav mir, nego debeo proces.
1009. Bolja je mršava pogodba, nego pretiła pravda.
1010. Gdje je mir, tu je pir.
1011. Mirno srce boga moli, a nemirno suze roni.
1012. Od kućnoga mira bolje stvari nema.

1013. Od mira glava ne boli.

1014. Tko ima mir, vazda mu je pir.

MIROLJUBIVOST

1015. Smirni ljudi svijet uživaju.

MIRAZ

1016. Ne udaje se ljepota već babina dobrota.

MISAO

1017. Dobro je namišljena, ali je bolje razmišljena.

1018. Lud je ko misli, da drugi ne misli.

1019. Zla misao truže dobra djela.

MIZANTROP

1020. Tko se od ljudi krije, bolje da ga nije.

MJERA²⁶

1021. Bolje je omjeriti pa krojiti.

1022. Iglom se bunar ne kopa.

1023. Jedna kapa nije za sve glave.

1024. Kakav je tko na jelu, takav je i na djelu.

1025. Kakva šala, takva i odšalica.

1026. Klin tjera, a sjekira obadva.

1027. Mjera, vjera.

²⁶ Ova je tematska jedinica nesređena jer se mnoge poslovice ponavljaju. Ostavili smo ih sve, zbog vjernosti rukopisu.

- 1028. Preko mjere nikuda.
- 1029. Što je previše, nije ni s maslom dobro.
- 1030. Tko na mjeri mjerom, taj prevrne vjerom.
- 1031. Kud je teže, onamo i preteže.
- 1032. Malo je prave mjere i tvrde vjere.
- 1033. Mjeri, važi, pa onda kaži.
- 1034. Ni u moru mjere, ni u mački vjere.
- 1035. Riječ treba mjeriti, a ne brojiti.
- 1036. Visokoj kući dubok temelj.
- 1037. Mjera nije zamjera.

MJERA

- 1038. Ako stižeš ne gubi.
- 1039. Bolje je izgubiti prst nego ruku.
- 1040. Bolje je omjeriti, pa krojiti.
- 1041. Brzu konju ostruga ne treba.
- 1042. I lijepa igra napokon dodije.
- 1043. Iglom se bunar ne kopa.
- 1044. Jedna kapa nije za sve glave.
- 1045. Kakav je tko na jelu, takav je i na djelu.
- 1046. Kakav pozdrav, onakav odzdrav.
- 1047. Kakva pečenka, onakav joj ražanj.
- 1048. Kakva roba, onakva joj cijena.
- 1049. Kakva sjetva, takva žetva.
- 1050. Kakva šala, takva i odšalica.
- 1051. Kakvi svatovi, takvi darovi.
- 1052. Klin klin tjera, a sjekira obadva.

- 1053. Klin se klinom izbija.
- 1054. Tko ne mjeri mjerom, taj prevrnu vjerom.
- 1055. Koliko je nizbrdica, toliko je i uzbrdica.
- 1056. Kud je teže, onamo i preteže.
- 1057. Lijepo je posviriti, ali treba i za pas zadjeti.
- 1058. Male ptice mala gnijezda viju.
- 1059. Malo je prave mjere i tvrde vjere.
- 1060. Mjera nije zamjera.
- 1061. Mjeri, važi, pak onda kaži.
- 1062. Na jedan stolac ne mogu dvojica.
- 1063. Na jednom volu ne mogu dvije kože biti.
- 1064. Ne proteži noge dalje od biljca.
- 1065. Ni u moru mjere, ni u mački vjere.
- 1066. Preko mjere nikakva dobra nije.
- 1067. Prije gaza ne treba se izuvati.
- 1068. Riječ treba mjeriti, a ne brojiti.
- 1069. Svaka kapa na svoju glavu.
- 1070. Što tko ima, to i dava.
- 1071. Tvrdom drvu, tvrdi klin.
- 1072. U djetinjoj ruci i mala se stvar golema čini.
- 1073. Veži pa ne nateži.
- 1074. Visokoj kući, dubok temelj.

MJESEČAR

- 1075. Mjesečar ide ni po nebu ni po zemlji.

MLADOST

- 1076. Ako nijesam u ljude, nijesam ni u djecu.

1077. Dok je stablo mlado, lako se ispravi.
1078. Dok ružica miriše, svak je begeniše.
1079. Dok si mlad svakome si drag.
1080. Jedno se pristoji goloj, a drugo sijedoj bradi.
1081. Kakva mladost, onakva i starost.
1082. Mlada ljeta, nada svijeta.
1083. Mladi skače, stari plače.
1084. Mladić je vranac.
1085. Mlado poljubiti, a bogato zakinuti, nije grehota.
1086. Mlado se drvo savija.
1087. Mladom zetu jaja peku, a starome suze teku.
1088. Mladost isprazna, starost trudna.
1089. Mladost, ludost.
1090. Mladost ludost, starost žalost.
1091. Mladost, radost.
1092. Mladovanje, ludovanje.
1093. Prošla mladost, prošla radost.
1094. Sad jaja kakoću, a kokoši ćute.
1095. Šareno i gizdavo mladu je drago.
1096. Tko se ne muči u mladosti, kuku u starosti.
1097. U juncu se vidi kakav će biti vo.
1098. U mlada snagu, a u starca savjet pitaj.
1099. U mlađega pogovora nema.

MLIN

1100. Tko u mlinicu uniđe, brašnav izade.
1101. U mlin kad hoćeš, a iz mlina kad te puste.

1102. U mlinu gusle ne trebaju.
1103. U mlinu se dvaput govori.
1104. Šareno i gizdavo mladu je drago.²⁷

MNOGO

1105. Čudo pasa izjedoše vuka.
1106. Gdje je mnogo majâ, tu je malo jaja.
1107. Gdje mnogo babica, kilava djeca.

MNOŠTVO

1108. Čudo pasa, ujedoš vuka.²⁸

MOĆ

1109. Ako ne možemo kako hoćemo, a mi ćemo kako možemo.
1110. Svak sve ne može.
1111. Tko može i konj mu može.

MOGUĆNIK

1112. Tko može, i konj mu može.²⁹
1113. Koga je moliti nije ga srditi.
1114. Nije dobro s velikom gospodom iz jednog čanka trešnje jesti.
1115. Veće riba manju jede.

²⁷ Ova poslovice pripada tematskoj riječi "Mladost" gdje se nalazi pod rednim brojem 1095.

²⁸ Također pod Mnogo.

²⁹ Također pod Moć.

MOGUĆNOST

1116. Sve što je, nije sve što može biti.

MOLBA

1117. Dobro djelo izmoljeno, prodano je skupo.

1118. Platiti i moliti dvije su muke.

1119. Tko ne zna moliti ne može dobiti.

1120. Tko pita s puta ne salazi.³⁰

MORE

1121. Bijelo more, crno guta.

1122. Hvali more, drž se kraja.

1123. Budali more do koljena.

1124. Tko se u bari udavi, onom drugo ne treba.

1125. More je mati i maćeha.

1126. More, nevjerno polje.

1127. More, oganj i žena najveće zlo.

1128. Mora, vatre i žene čovjek se mora čuvati.

1129. More traži junaka i vještaka, a ne brzaka.³¹

1130. More spaja narode i zemlje.

1131. Um za morem, a smrt za vratom.

1132. Stavi prst u more i krenuo si u cijeli svijet.

1133. Ni u moru mjere ni u muža vjere.

1134. Udri veslom po moru, a more kako je i bilo.

³⁰ Salazi = silazi.

³¹ Nije sigurno, rukopis nečitak.

MRAK

- 1135. Mrak je silu jak.
- 1136. U mraku je svaka krava crna.

MRAV

- 1137. I mrav ima srca.
- 1138. Kada mrav krila steče, tada i pogine.
- 1139. Mrav i pčela uče kako se teče.

MRŽNJA

- 1140. Mržnja dušu crni.

MRZOVOLJA

- 1141. Koga nije volja ljubiti, usta ga bole.
- 1142. Mrzna narav prijatelja ne teče.

MUDROST

- 1143. Blago mudroj glavi i vrijednoj ruci.
- 1144. Bolje da te mudar bije, no lud miluje.
- 1145. Bolje je s mudrim orati, nego s ludim vino piti.
- 1146. Bolje je s mudrim plakati, nego s ludim pjevati.
- 1147. Dva puta mjeri, a treći put kroji.
- 1148. Gdje su kola mudrosti, tu su dvojica ludosti.
- 1149. Kućama se i baštinama ištu godišta, a mudar čovjek sveđ je mlad.
- 1150. Mudracu svo selo ne zna odgovoriti.
- 1151. Mudre je lako svjetovati.
- 1152. Mudroj glavi dosta je jedno oko, a ludoj ne pomažu ni dva.

1153. Mudrom je svaka na mjestu.
1154. Teško je mudrom među budalama besjediti.
1155. Teško je s mudrim mudrovati.

MUK

1156. Bolje je mudro mučati, nego ludo govoriti.
1157. Dobar muk, zlatna besjeda.
1158. I luđak je pametnjak, kad muči.
1159. Tko mudro muči, lijepo govori.
1160. Od mućanja glava ne boli.

MUKA

1161. Čovjek se u mucu, a zlato u vatri poznaje.
1162. Gdje se tko češe, ondje ga i svrbi.
1163. Iz drače ruža se rađa.
1164. Nauči plaćući, da se smiješ stječuci.
1165. Ni jedna muka nije do vijeka.
1166. Nije ribe bez drača.
1167. Prava muka nikad ne gine.
1168. U dobru je lako dobar biti; na mucu se poznaju junaci.

MUŠKARAC

1169. Čuvaj se gola čovjeka i žene runjave.
1170. Mrske je vidjeti muškarca da plače.
1171. Tko nema brka nema ni glave.

MUŽ

1172. Muž je muž, pa bio kao puž.

1173. Muža ljubi kao prijatelja, a boj ga se kao neprijatelja.
1174. Nevolja je mužu ženski plakati.
1175. Sačuvao te bog zdrava muža koji nemoćno govori.
1176. U zla muža, žena ružna.
1177. Čuvaj se gola čovjeka i žene runjave.
1178. U zla muža, žena ružna.
1179. Ubog muž, gotova laža.

NAČIN

1180. I maslo je začina, ali mu se hoće načina.
1181. Nikada se ne jede onako toplo, kako se kuha.
1182. Zaludu je začina, kad nema načina.

NADA

1183. Doći će sunce i pred naša vrata.
1184. Iza kiše bude i sunca.
1185. Iza svakog dažda sunce grije.
1186. Kad što čovjek izgubi, i svoja njedra promeće, ne bi li što našao.
1187. Ni zadnji čas nije kasno.
1188. Tko se nada nije mu glada.

NADMOĆ

1189. Gdje velika zvona zvone, tu se mala ne čuju.
1190. Gdje velikima konji igraju, malima trbusi pucaju.

NAGRADA

1191. Tko prije djevojci, onog i djevojka.

NAGLOST

- 1192. Hitar odviše sreću preskače.
- 1193. Nagla mačka slijepe mišiće lovi.
- 1194. Naglost razbija mudrost.
- 1195. Tko naglo ide, na putu ostaje.
- 1196. Tko naglo počne, naglo će i svršiti.
- 1197. Tko žuri, taj griješi.
- 1198. U naglosti nema mudrosti.
- 1199. Velika naglost miša ne ulovi.

NADZOR

- 1200. Teško marvi kad čobana nema.

NAMETNIK

- 1201. Jedan drobi, a drugi kusa.

NAIVNOST

- 1202. Na ludoj bradi svatko se uči brijeti.
- 1203. Što dijete čuje oko ognja, govori nasred polja.
- 1204. Što na srcu to i na jeziku.

NAMETLJIVOST

- 1205. Gdje te ne svrbi, ne česi se.
- 1206. Gdje te ne strižu, ne bleji.
- 1207. Gdje se tko ne sije, neka i ne niče.
- 1208. Tko te ne će ne nameći mu se; tko te hoće ne reci mu:
ne ću.
- 1209. Ne tari glavu tuđim poslom.

1210. Ne treba svakomu loncu biti poklopac.
1211. Ne valja biti svakoj peći žarilo, ni svakoj ptici kobac.
1212. Tko hoće biti svagdje, ne će biti nigdje.

NAPAST

1213. Ne boj se grijeha nego napasti.

NARAV

1214. Konja valja biti, a vola milovati.
1215. Nema curi bolje prćije do dobre naravi.
1216. Teško je vuka s ovcom pomiriti.
1217. Zlu čovjeku svak je dužan.

NAROD

1218. Narod je jaka kobila.
1219. Teško narodu kad se glavonje tuku.

NASILJE

1220. Gdje se žeže, od onud bježe.
1221. Svaka sila za vremena, a nevolja redom ide.
1222. Svaka sjekira sebi malj načini.
1223. Volim da mi gaziš po grobu no po truhu.

NASLJEĐE

1224. Bolje je staru plotinu preplićati, nego iznova stan sticati.
1225. Kad je sova izlegla sokola.
1226. Od slavića nikad nije izašao gavran.
1227. Po ocu se poznaje sin, a po majci kći.

1228. S glave riba smrdi.
1229. Sova nikad ne rađa sokola.
1230. Što god maca okoti, sve miša lovi.
1231. Što je od loze, slađe je od vode.
1232. Tko se s perjem rodi, prije vremena leti.
1233. Voće ne pada daleko od stabla.
1234. Vrba groždem ne rađa.
1235. Žile se korijena drže.

NASTOJANJE

1236. Tko što traži naći će.

NEČISTOĆA

1237. Kod nečistoće nije nikad sreće.
1238. Smrdljivo bure najbolje vino pokvari.

NAUKA

1239. Bez muke nema nauke.
1240. Čovjek se uči dok je živ, a opet lud umre.
1241. Čovjek uvijek uči, a nikad ne nauči.
1242. Dok se ne namučī, donde se ne nauči.
1243. Nema nauke bez muke.
1244. Niko se nije naučan rodio.
1245. Tko ne zna govoriti, neka nauči mučati.
1246. Valja prvo slušati, pak okušati.
1247. Valja se namučiti, pa naučiti.
1248. Varajuć se čovjek nauči.

1249. Više nauči čovjek ušima nego očima.

1250. Zla nauka, svoja muka.

NAVIKA

1251. Čemu mlad navikne, star obikne.

1252. Čvrčak čvrči dok pukne.

1253. Kako tko nikne, onako i obikne.

1254. Lako je naučiti, nego je muka odučiti.

1255. Što dikla navikla, to baba obikla.

1256. Teško konju bez polja, a mornaru bez mora.

NEDOLIČNOST

1257. Badava magarcu zlatna uzda.

NEDORASLOST

1258. Brada narasla, a pameti ne donijela.

NEDOSTOJNOST

1259. Biser ne valja bacati pred svinje.

NEDUŽNOST

1260. Ni luk jeo, ni luk mirisao.

NEIMAŠTINA

1261. Bolje i crn kolač, nego prazna torba.

1262. Prazna je torba teža od pune.

NEHAJ

1263. Ja njemu govorio, ja u šupalj mjeh puhao, svejedno.

NEISKRENOST

- 1264. Dvije se ribe na jednoj vatri peku, a jedna drugoj ne vjeruje.
- 1265. Jedno misli, drugo govori, a treće tvori.
- 1266. Jedno mu je na srcu, a drugo na jeziku.
- 1267. Tko ga ne zna, skupo bi ga prodao.

NEIZVJESNOST

- 1268. Ako znamo gdje smo se rodili, ne znamo gdje ćemo umrijeti.

NEJEDNAKOST

- 1269. Koza ne može s vukom brstiti.
- 1270. Ili loncem o kamen, ili kamenom o lonac, teško loncu.
- 1271. Nijesu ni svi prsti jednaki.
- 1272. Pauk po cvijeću bere jed, a pčela sakuplja med.
- 1273. Pješak na konjika uvijek mrzi.
- 1274. Teško je pseto s mačkom i kurjaka s ovcom pomiriti.
- 1275. Teško loncu kad se stane s kotlom igrati.
- 1276. Teško mišu s mačkom.
- 1277. Teško momku s babom boraveći i djevojci uz starca na ruci.
- 1278. Teško šuši sa³² vukom putujući, i nejaku s jačim ratujući.
- 1279. U vučjoj planini nema ovcima pripaše.

³² Iako je u rukopisu prijedlog "sa", treba biti "s" jer je poslovice u stilizaciji dvaju deseteraca.

NEKRITIČNOST

- 1280. Vidjela žaba gdje se konj kuje, pa i ona digla nogu.
- 1281. Badava magarcu zlatna uzda.

NEMARNOST

- 1282. Tko nije za se, nije ni za drugoga.
- 1283. Koja se često ogleda, kuću slabo nadgleda.
- 1284. Pitat će te starost gdje ti je bila mladost.
- 1285. Pusto mlijeko i psi loču.
- 1286. Sa nemara kuća se obara.
- 1287. Sa nemara kuća se obara; sa nerada propada.
- 1288. Tko čeka nožić na Božić, zao mu je kolačić.

NEMOĆ

- 1289. Tko ne može konja, bije sedlo.
- 1290. Kad dub pade svak mu drva krade.
- 1291. Kad lav umre i zec na njega udre.
- 1292. Mršava krava loja ne daje.
- 1293. Na kneževu zapovjed ne urodiše kruške.
- 1294. Prazna ruka mrtvoj druga.
- 1295. Teško onome koga vode, a još gore koga nose.
- 1296. Teško diše, tko ne zna što će više.

NEOPREZNOST

- 1297. Tko puno govori, mnogo se vara.
- 1298. Tko se s vatrom igra, lagano se opeče.

NEMOGUĆNOST

- 1299. Jedna koza ne može dva mesa dati.
- 1300. Ne može dvostruk kolac u zemlju.
- 1301. Nikomu ne raste kamen na glavi.
- 1302. Uzbrdo se kamen ne valja.

NEOBZIRNOST

- 1303. Našla se svinja u čemu nije bila.
- 1304. Pusti koku na policu, ona će i na stolicu.

NEOTPORNOST

- 1305. Rđavoj proji mala slana treba.

NEOVISNOST

- 1306. Tuđ nikad neka ne bude ko svoj biti može.

NEPAŽNJA

- 1307. Nepomnu težaku miši sjeme izjedu.
- 1308. U ćoravoj zemlji i sakati konji prolaze.

NEPOSTOJANOST

- 1309. Zimnoj vedrini i ljetnoj oblačini nije vjerovati.

NEPOŠTENJE

- 1310. Obraz mu je kao opanak.
- 1311. Tuđe ne vraćeno, grijeh ne oprošten.

NEPOVJERENJE

- 1312. Kad vidim onda ću i vjerovati.

1313. Što ustima meni, što srcem tebi.

NEPOVRAT

1314. Što ode nizvodu, ne vrati se uzvodu.

NEPOZNAVANJE

1315. Tko ga ne zna, skupo bi ga platio.

NEPRAVDA

1316. Dva bez duše, treći bez glave.

1317. Grimiz nose, koji grimiz ne čine.

1318. Nije žao na mali dio nego na krivi.

1319. Tko sije nepravdu žanje nevolju.

NEPRILIČNOST

1320. Iz kamena krv udariti ne može.

1321. Ne može se šilom orati.

1322. Nijesu orasi za svačije zube.

1323. Račvast kolac u zemlju ne ide.

1324. Dala baba paru, da je prime u kolo, a kasnije dvije da je puste.

NEPRIJATELJ

1325. Teško onome tko neprijatelja nema.

1326. Teško onomu kome nitko ne zavidi.

NEPRIJATELJSTVO

1327. Ako u selu, Turci; ako u polju, vuci.

1328. Bolje je imati sto prijatelja, nego jednog neprijatelja.

1329. Kad neprijatelj pleća obraća, učini mu most od zlata.
1330. Svaka ptica ima kopca.
1331. Tko te jedamput čušio,³³ onaj će te drugi put kocem³⁴ udariti.

NEPROMIŠLJENOST

1332. Tko ne će kad može, ne može kad hoće.
1333. Ne kupuje se mačka u vreći.
1334. Tko u oganj puha, u oči mu iskre skaču.

NERAD

1335. Tko spava i sreća mu spava.
1336. Tko spava ribe ne lovi.

NERAZBORITOST

1337. Sve čini što zna, a ništa ne zna šta čini.
1338. Zaludu je pametan, kad nije sebi pametan.

NESAMOSTALNOST

1339. Zao gazda koga sluge uče.

NESKLAD

1340. I vukovi siti i kozlići cijeli, ne može biti.
1341. Ja derem jarca, a on kozu.
1342. Jedna mu noga drugoj dobra ne misli.

³³ Pogriješka, treba *čušio*, od glagola *čušiti*.

³⁴ Kocem = kolcem.

1343. Na putu ružica, a kod kuće tužica.

NESLOGA

1344. Narodi su kao razrezane jabuke.

NESPOSOBNOST

1345. Hrdavoj ptici perje smeta.

1346. Nije bog dao kozi dugi rep.

1347. Nije korist gluhu šaptati, a ćori migati.

1348. Nije krava naučila orati.

1349. Nije sedlo za krmaču.

1350. Nije sedlo za magarca.

1351. Nije svačije ispod sela pjevati.

1352. Nije svaka kapa za svačiju glavu.

1353. Nije za svinju sedlo od kadife.

1354. Pošalji rđu na put, pa hajte za nom³⁵ uput.

1355. Zar zna slijepo što je lijepo.

1356. Zvoniti ne umijem, a prestati ne smijem.

NESREĆA

1357. Ako ne će zlo od tebe, bježi ti od njega.

1358. Da padne na leđa, razbio bi nos.

1359. Da se za zelen bor hvatim, i on bi se zelen osušio.

1360. Dosta je da guja jednom ujede.

1361. Hudom kuća i na ledu izgori.

³⁵ Nom = njom.

1362. Hudu mužu u kupusu mađije.
1363. Jedna nesreća vuče za sobom drugu.
1364. Jedna rana drugu doseže.
1365. Kad gavran preleti preko kuće smrdi po smrti.
1366. Nesreća tanko prede.
1367. Nesretnu i pamet je odviše.
1368. Svakome će doći po jedan crni petak.
1369. Tuđa nesreća i po našoj glavi kuca.
1370. U svakoj nesreći i sreće ima.
1371. Zao čas ne pita kad će doći.

NESTALNOST

1372. Tko uvijek započinje nikad ne svrši.

NESVRSISHODNOST

1373. Ne piri, ako te ne žeže.
1374. Ne treba tresti drvo s koga voće samo pada.

NEUKOST

1375. Tko oltara ne vidi i peći se klanja.
1376. Tko po pijesku sije, gubi sjeme.

NEUMJERENOST

1377. Ako mu daš prst, on će uzeti cijelu ruku.
1378. Kad ima, ni car bolje; kad nema, ni pas gore.
1379. Što je previše, nije ni s maslom dobro.
1380. Tko ne mjeri mjerom, taj prevrne vjerom.

1381. Vodenica koja melje Božiću kolače, ne će Uskrsnu pogaću.

NEVALJALAC

1382. Lako je nevaljala na zlo navratiti.

NEVJERA

1383. Lakše je čuvati vreću buha, nego nevjernu ženu.

1384. Lakše je sačuvati zeca u gori, nego ženu u domu.

1385. Nevjera čovjeka po svijetu tjera.

1386. Nevjera kuću odera.

NEUREDNOST

1387. Mokre pelene plaču.

NEVJESTA

1388. Djevojka caruje, nevjesta robuje.

NEVOLJA

1389. Iz suha drveta sok se ne vadi.

1390. Dok se zecu ne ulije voda u uši, ne zna plivati.

1391. Gdje nevolja tuče, tuga večera.

1392. Golu kost ni pseto ne će.

1393. Kad ima hljeba, nema soli; a kad soli ima, nema hljeba.

1394. Nevolja je najbolji majstor.

1395. Nevolja nema zakona.

1396. Nevolja redom ide.

1397. Nevolja svačemu čovjeka nauči.

1398. Nevolja tanko prede.
1399. Nevolja zakona nema.
1400. Svak zna gdje ga opanak žulji.
1401. Svakomu je svoje breme najteže.
1402. Svatko neka nosi svoje breme.
1403. Svijet ide naokolo, a nevolja redom.
1404. Tko se topi, i za slamku se hvata.
1405. U nevolji ne treba plakati, nego lijek tražiti.
1406. U nevolji se i prsti ližu.
1407. U nevolji su svi puti ravni.
1408. Utopljenik se i slamke hvata.
1409. Uz prazne jaslje i bobova slama valja.
1410. U nevrijeme prijatelj postane neprijatelj.

NEZADOVOLJSTVO

1411. Koga tišti, onaj i vrišti.
1412. Ne može biti vuk sit i koza cijela.
1413. Žeravica i pod pepelom tinja.

NEZASITOST

1414. Ištući deva roge, i uši izgubi.
1415. Razdrta vreća ne može se napuniti.
1416. Tražeći veće izgubi iz vreće.

NEZAHVALNOST

1417. Hrani pseto, da te ujede.
1418. Hrani vranu da ti oči iskljuje.
1419. Ja pseto iz bunara vadim, a ono me ujeda.

1420. Kad se prase najede prevali korito.
1421. Kad sve dadeš, više nisi potreban.
1422. Daj mahnitru štap u ruku, udarit će te po glavi.
1423. Što mačku više mažeš, ona više rep nadiže.
1424. Tko mačku miluje, ogrebe ga.
1425. Ugri guju u njedrima, da te ujede za srce.

NEZAVISNOST

1426. Tudi nikad neka ne bude tko svoj može biti.

NEZGODA

1427. Bolje je zgoda od blata, nego nezgoda od zlata.

NEZNANJE

1428. Neznadoše svijet pojedošē.
1429. Od znanja boli glava, od neznanja i srce i glava.
1430. Teško onome tko ne zna da ne zna, već misli da zna.
1431. Neznanje rađa uzdanje.

NEZRELOST

1432. Kiselo grožđe ne valja, trunu zubi od njega.
1433. Tko malo umuje sve brzo izreče.
1434. Rano voće rano trune.

NOĆ

1435. Noć je za lude, a dan za mudre.
1436. Tko ide po mraku, dobije po vratu.
1437. Tko noć prodaje, dan kupuje.

NOVAC

- 1438. Da je srce od gvožđa, zlato bi ga razlupalo.
- 1439. Gdje novac zveči, pravda ječi.
- 1440. Lakše je čuvati ovce, nego novce.
- 1441. Ne hasni praznoj glavi kesu.
- 1442. Novac je dušogubac.
- 1443. Novac je lovac.
- 1444. Novac je pravi lovac.
- 1445. Novci kad odlaze imaju sto nogu, a kad dolaze samo dvije.
- 1446. Novci se ne brane i dva puta brojati.
- 1447. Novci sitno zveče, ali se daleko čuju.
- 1448. Novci su u iskrpljenoj kesi povoljni.
- 1449. Pare od mrtvoga živa čine.
- 1450. Svak je svojoj kesi gospodar.
- 1451. Tko ne zna šta je para, ne vrijedi ni pare.

NOVO

- 1452. Nova metla dobro mete.
- 1453. Novi prijatelji kao i novo vino.
- 1454. Novi sveci na oltar, a stari pod oltar.
- 1455. Novo sito samo sije.

NOVOSTI

- 1456. Svako čudo za tri dana.

NUŽDA

- 1457. Babu vode kad djevojku ne nahode.

- 1458. Kad djevojke nema, dobra je i baba.
- 1459. Nužda mijenja kožu na čelu.
- 1460. Nužda zakon mijenja.
- 1461. Vrag u nuždi i muhe ždere, a utopljenik se slamke hvata.
- 1462. Za nevolju je i krmka ujakom zovnuti.
- 1463. Žedan konj ne pazi na mutnu vodu.

OBEĆANJE

- 1464. Bolje ne obreći, nego riječ ne držati.
- 1465. Bolje je reći: ne ću, nego: sad ću.
- 1466. Gdje ti kažu mnogo, mali koš nosi.
- 1467. Obećanje, ludom radovanje.
- 1468. Obećanje, teško dugovanje.
- 1469. Po porukama vuci mesa ne jedu.
- 1470. Tko mnogo obećaje, malo daje.

OBIJEST

- 1471. Neko mre od objesti, a neko od nevolje.
- 1472. Prokšeno i ludo idu jednim tragom.
- 1473. Sito prase korito prevrne.

OBIČAJI

- 1474. Bolje da nestane sela, nego običaja.
- 1475. Koliko krajeva toliko krojeva.
- 1476. Gdje tko nikne, tu i obikne.
- 1477. Koliko sela, toliko i običaja.
- 1478. Mučno je starom selu novi zakon postaviti.
- 1479. Običaj je druga narav.

OBZIRNOST

- 1480. Tko se vele obzire, malo prede.
- 1481. Ne smij se kada drugi plače.
- 1482. Ne pitaj krčmara, je li mu dobro vino.
- 1483. Ne govori drugome, što tebi nije drago.

OBILJE

- 1484. Kad je mekinja lasno je prasca toviti.
- 1485. Da svaka bubina nosi med, bila bi oka meda para.
- 1486. Od obilnosti svijet ne gine.
- 1487. Od suviška glava ne boli.

OBRAZ

- 1488. Čovjek sve dava za obraz, a obraz ni za što.
- 1489. Tko se ne stidi svoga obraza, ne će ni moga.
- 1490. Ne gori obraz od sunca, nego od poštenih ljudi.

OČAJ

- 1491. Tko tone i olova se hvata.

OČI

- 1492. Nemoćne oči zrak sunčani ne podnose.
- 1493. Očima se ljubav kuje.
- 1494. Očima valja više vjerovati nego ušima.
- 1495. Očima znanje, ušima vjera.
- 1496. Oči su da gledu, a noge da gredu.
- 1497. Oči su varalice.
- 1498. Oči svašta vide, a sebe ne vide.

- 1499. Oči vode, a noge nose.
- 1500. Daleko od očiju, daleko od srca.
- 1501. Oko je prvi poklisar ljubavi.
- 1502. Što čuješ, ne vjeruj; što vidiš, vjeruj.

ODBIJANJE

- 1503. Lako je reći, nego je muka odreći.

ODGOJ

- 1504. Dok je drvo mlado možeš ga savijati kako hoćeš.
- 1505. Dok je šiba tanka treba je ispravljati.
- 1506. Gdje koji niče, tu se i običe.
- 1507. Iz mala se trn oštri.
- 1508. Kukolj valja iz korijena iščupati.
- 1509. Ljeskova je mast čudotvorna.
- 1510. Pusto raslo, mahnito staralo.
- 1511. Savijaj drvo dok je mlado.
- 1512. Staro drvo mučno je ispraviti.
- 1513. Šiba je u raju izrasla.
- 1514. Što se u kolijevci nauči, nikad se ne oduči.
- 1515. Tko malih ne njeguje, velikih ne raduje.
- 1516. Tko ne liže šibe, liže štapove.

ODGOVOR

- 1517. Kako se pita, tako se i odgovara.

ODGOVORNOST

- 1518. Kako tko prostre, onako će i spavati.

1519. Što tko nadrobi, to mu je i pokusati.

1520. Što tko traži, to i nađe.

1521. Tko je zapleo, neka i raspliće.

ODJEĆA

1522. Majmun je majmun, ako ga i obučeš u najljepše haljine.

1523. Magarac ostaje magarac, makar imao i zlatan pokrovac.

1524. Od usta odvrzi, a na se vrzi.

1525. Srebrno sedlo ne čini dobra konja.

1526. Tko od zla sukna odijelo čini, dva puta na godišće kroji.

1527. Bolje je na se, nego use.

1528. Časna haljina sramotu ne pokriva.

1529. Haljina i obraz prosvijetli.

1530. Hrani se kako možeš, a odijevaj se kako valja.

1531. I panj je lijepo obučen i nakićen.

1532. Odjeća ne čini čovjeka čovjekom.

1533. Perje pticu resi.

ODLIKA

1534. Zlatu će se kujundžija naći.

ODLUKA

1535. Bolje je danas jaje, nego sutra kokoš.

1536. Gdje glava hoće, tud noge nose.

1537. Nemoj posao za sutra ostavljati, pa se ne ćeš nikada pokajati.

1538. Što misliš jesenas učini večeras.

1539. Što možeš obaviti danas, ne ostavljaj za sutra.

ODNOS

1540. Ni svakome med, ni nikome žuč.
1541. Tko od tebe plećma,³⁶ ti od njega većma.

ODREĐENOST

1542. Iz ove kože nikud se ne može.
1543. Iz ove se kože u drugu ne može.

ODRAZ

1544. Po glasu ptica, a po šapama se lav poznaje.

OGANJ

1545. Ne loži vatru na vatru.
1546. Vatra i slama ne mogu ublizu stajati.
1547. Vatra i voda dobre sluge, ali loši gospodari.

OHOLOST

1548. Badanj mesom, a kašika juhe.
1549. Glupost i oholost rastu na jednom drvetu.
1550. Ide kao da jaja na glavi nosi.
1551. Kad me sunce grije za mjesec i ne marim.
1552. Tko visoko leti, nisko pada.
1553. Muha oralu volu na rogu stojeći.
1554. Tko svoj diže nos odviše, u tom mudar duh ne diše.
1555. Visoko polijeće, a nisko pada.

³⁶ Plećma = plećima.

OGOVARANJE

- 1556. Neka psi laju, samo da ne ugrizaju.
- 1557. Što pas laje, vjetar nosi.
- 1558. Teško vuku za kim ne laju, a junaku za kim ne govore.
- 1559. Za zlu djevojku reci dobro, a za dobru kako ti drago.
- 1560. Zao jezik voda ne pere.

OKOLINA

- 1561. Ako su ti rekli svi: pijan si, lezi, ako i nijesi.
- 1562. U velikim rijekama velike se ribe hvataju.

OMRAZA

- 1563. Teško onome tko se nije nikome omrazio.

OPASNOST

- 1564. I brojne ovce vuk jede.
- 1565. I mačka pri glavi ogrebe.
- 1566. Ne lijevaj ulja na oganj.
- 1567. Slama i vatra ne mogu mirno skupa stajati.

OPROŠTENJE

- 1568. Tko zlima oprašta, dobrima škodi.

OPTIMIZAM

- 1569. Nije muka za vijeka.
- 1570. Nije ni vrag tako crn, kako se piše.
- 1571. Pravi ražanj, a zec u šumi.

OSEBUJNOST

1572. Tko svoj može biti, neka ne bude tuđi.

OSJEĆAJ

1573. Što oko vidi, a uho čuje, svjedoka ne treba.

1574. Tko nema osjećaja, nema ni poštenja.

OSJETILA

1575. Što oko vidi, a uho čuje, svjedoka ne treba.³⁷

OPREZNOST

1576. Ako slijepac slijepca vodi, obadva će u jamu pasti.

1577. Bolje je i praznu vreću pod pazuhom nositi, nego vruga u njoj.

1578. Bolje je sa zdravom mješinom pobjeći, nego poginuti.

1579. Imaj oči sprijeda i straga.

1580. Kad bi čovjek znao gdje će vrat slomiti nigda ne bi onamo išao.

1581. Kad ideš vuku na čast, povedi psa uza se.

1582. Kad lisica preko leda prijeđe, onda možeš topove voziti.

1583. Kad lisica propovijeda, pazi na kokoši.

1584. Kad se đavo dohvati skuta, otkini skut.

1585. Kad susjedu kuća gori, ti na svoju vodu nosi.

1586. Koga su guje klale i gušterica se boji.

³⁷ Ista poslovice pod *Osjećaj* i *Osjetila*.

1587. Mačka se u vreći ne kupuje.
1588. Miri se sa psom, ali štap drži.
1589. Misli mnogo, govori malo, a piši još manje.
1590. Mudra ruka ne čini sve što kažu usta.
1591. Na psuj se carice iza glavice.
1592. Ne boj se onoga komu nisi dobro učinio.
1593. Ne budi pijana čovjeka kad spava.
1594. Ne idi volu na rogove.
1595. Ne kaži sve što znaš, ne čini sve što možeš, ne vjeruj sve što čuješ.
1596. Ne kupuj na proljeće kobile, niti ljubi na sajmu djevojke.
1597. Ne pokazuj kurjaku puta u šumu.
1598. Ne valja lećeti,³⁸ dok krila porastu.
1599. Ne valja nikad prostirati noge preko gunjca.
1600. Neka te kuša tko te ne zna.
1601. Od puške za drvo, a od kuge za brdo.
1602. Oko paukove mreže ne treba se igrati.
1603. Porani mišlju, a pokasni riječju – ne ćeš se pokajati.
1604. Sedam puta izmjeri, a jedamput ostrizi.
1605. Tko se boji vrabaca, nek ne sije proje.
1606. Tko se mraza boji, nek ne sadi vinograda.
1607. Tko se na vruće opeče, i na mrzlo puše.
1608. Tko tvrdo sveže, lakše odveže.
1609. Tko u boj ne ide, u boju ne umire.

³⁸ Lećeti = letjeti.

1610. Tko u more ne ulazi, u moru se ne uduši.

1611. Uveče se dan hvali.

OSJETLJIVOST

1612. Tko svašto za zlo primi, nek ne ide među ljude.

OSKUDICA

1613. Mučno je malu pogaču na više dijelova dijeliti.

1614. Mučno je sve ovce na jednom koritu pojiti.

OSOBINE

1615. I crn oblak vazda ne daždi.

1616. I crna koka nosi bijela jaja.

1617. I crne krave daju bijelo mlijeko.

1618. I ćoso gladi brkove.

1619. Gora se pozna po listu, a trava po cvijetu.

1620. Svaka ptica svojim glasom pjeva.

1621. Svaka stoka svojim skokom ide.

OSAMLJENOST

1622. Sam čovjek nije dobar ni na vaganu.

1623. Sam se rodiš i umreš.

1624. Samu nije dobro ni na tanjuru.

1625. Tko svoj može biti neka ne bude tuđi.

OSVETA

1626. Ako ćeš se osvetiti Turčinu, moli Boga da počne piti rakiju.

1627. Bez osvete nema posvete.
1628. Brza osveta, gotova šteta.
1629. Šilo za ognjilo, žao za jao.
1630. Teško mi je vratiti onome koji mi dobro učini; a tko mi
zlo učini, lako ću mu vratiti.
1631. Tko tebe kamenom ti njega puškom.
1632. Tko tebe kamenom ti njega kruhom.

OŠTRINA

1633. Lajava kučka selo čuva.

OSTAVŠTINA

1634. Ni čestitu teci, ni zločestu ostavi.

OTAC

1635. Bolje sirotom se zvati, nego zla oca imati.
1636. Gdje nije oca, nije ni lonca.
1637. Kod stara oca djeca siročad.
1638. Od zla oca, gora djeca.
1639. Po ocu se pozna sin, a po majci kći.

OTIMAČINA

1640. Oteto, prokleta.

OTPOR

1641. Ako je trava pokošena, ostalo je korijenje.

OVCA

1642. Jedna šugava ovca cijelo stado ošuga.

1643. Tko se ovcom učini, kurjaci ga izjedu.

1644. Ovca bez pastira nema ni mlika ni sira.

OVISNOST

1645. Teško je na tuđa vrata hoditi.

1646. Tko svakoga sluša teško ti se njemu; a tko nikoga, teško ti se njemu i njegovoj kući.

1647. Tuđa volja, svoja nevolja.

1648. Tuđi kruh ima devet kora.

PAMĆENJE

1649. Ako je muka trpjeti, nije pamtiti.

PAR

1650. Par para i u crkvi traži.

1651. Uvijek traži slika priliku.

1652. Svatko svoga druga traži.

PAS

1653. Hrt koji dva zeca tjera ni jednoga ne ulovi.

1654. Psi zimi kuću grade, a ljeti u koprivama hladuju.

1655. I pas pozna svoga gospodara.

1656. Jedna kuća mučno može dva psa hraniti.

1657. Zlo pseto niti glođe kosti niti je drugome daje.

1658. Tko s psima leži s buhama ustaje.

1659. Što pas više laje manje ujeta.

1660. Pasju krivicu ovce plaćaju.

PASTIR

1661. Dobar pastir ostriže ovce, a ne dere.

PAUN

1662. Širi se kao paun.

1663. Diči se djelom kao paun perjem.

PAMET

1664. Ako nema pameti, ima noge.

1665. Bolja je pametna glava nego dolina para.

1666. Bolja je unča pameti, nego sto litara snage.

1667. Bolje je biti bez peneza, nego bez pameti.

1668. Bolje je biti slijep očima, nego pameću.

1669. Bolje je imati pametna neprijatelja, nego luda prijatelja.

1670. Bolje je imati u glavi nego u sanduku.

1671. Bolje je s pameću, nego sa snagom.

1672. Dublji bunar – hladnija voda.

1673. Duboka je voda bistra, a plitka mutna.

1674. Glava starija od knjige.

1675. Glava više valja, nego snaga.

1676. Tko nema pameti ima noge.

1677. Lako je nabaviti kapu, ali nije mozak.

1678. Lakše će glava dobiti klobuk, nego klobuk glavu.

1679. Lijepa pamet, veliko blago.

1680. Ljudi se ne mjere peđu, no pameću.

1681. Ljudi se po glavi razlikuju, a ne po nogama.

1682. Mijenjajući mjesto, ne mijenja se pamet.
1683. Muka uči pameti.
1684. Nema većeg zla od zle pameti.
1685. Nije pamet u godinama, nego u glavi.
1686. Nijesu sve pameti u jednoj glavi.
1687. Pamet caruje, a snaga đubar kida.
1688. Pamet nit prodaj niti zajam daj.
1689. Pametan polako ide, a brzo dođe.
1690. Pametniji popušta.
1691. S pametnim u dvije besjede, s glupima ni na mjesecu.
1692. Stvar pametnu darovana, skupo je prodana.
1693. Sva mu je pamet na jeziku.
1694. Svaka glava ima svoju pamet.
1695. Što snaga ne može, pamet učini.
1696. Teško tome tko pameti nema.
1697. Veća glava više glavobolje.
1698. Više pomaže mudrina nego jačina.
1699. Više um zamisli, nego more donese.
1700. Više valja dram pameti, nego oka snage.
1701. Zaman brci, kad nema pameti.

PČELA

1702. Jedna pčela ne čini roja.
1703. Pčela je malena, ali pravi med.

PAŽNJA

1704. Tko sebe ne zna sačuvati, ne zna ni drugoga.

PIĆE

1705. Čaša iza čaše, a napokon istina.
1706. Čovjek se u piću poznaje.
1707. Čovjek u piću, a konj u blatu poznaje se.
1708. Daj čovjeku flašu u ruke, pa da vidiš tko je i što je.
1709. Gdje se pije primakni se; gdje se bije odmakni se.
1710. Jedno misli pijanac, a drugo krčmar.
1711. Tko pomnogo pije po glavi se bije.
1712. Lako je pokraj čaše junakom biti.
1713. Lula i bukara čovjeka obara.
1714. Ni u tikvi suda, ni u pijancu druga.
1715. Pijan čovjek krmku brat.
1716. Pijan i trijezan ne mogu se slagati.
1717. Pijana glava ne nosi barjaka.
1718. Pijanica, živa propalica.
1719. Pijanom čovjeku ne metnu lako lokota na usta.
1720. Pijanom se i voz s puta sklanja.
1721. Pijanom more do koljena.
1722. Rakija kruhu kandžija.
1723. Što trijezan misli, pijan govori.
1724. Tko mnogo pije za dugo nije.
1725. Tko je prijatelj vinu, sebi je neprijatelj.
1726. Tko preko mjere pije po glavi se bije.
1727. U pijancu nema ni čovjeka ni junaka.
1728. U ploske na dnu istina.
1729. Vaši piju, a naši pijane biju.

1730. Žena pijanica, gotova bludnica.

PIJEVAC

1731. Kus pijevac pile dovijeka.

1732. Svaki pijevac na svom bunjištu jači.

PITOMOST

1733. Od pitoma zelja trbuh ne boli.

1734. Ostaviti pitomo pa hvatati divlje.

PLAČ

1735. Ako mi brane pjevati, ne brane mi plakati.

1736. Bolje je jedamput zaplakati, no sto puta uzdahnuti.

1737. Od plača koristi nema.

1738. Suho oko, zlo žestoko.

1739. Daj ti meni plačidrugaa, a pjevidrugaa je lasno naći.

1740. Pune oči, prazno srce.

PLAĆA

1741. Kakva služba, onakva i plaća.

1742. Kakva zarada, takva i nagrada.

PLAMEN

1743. Plamen je blizu dima.

PLAŠLJIVOST

1744. Od plašljiva ždrebeta mnogo puta dobar konj izađe.

1745. Bog te sačuvao bijesna psa i plašljiva čovjeka.

1746. Bježanova majka pjeva, a Stojanova plače.

PLEMENITOST

1747. Rđa se zlata ne hvata.

PLIČINA

1748. Plaha je plitka voda.

POČETAK

1749. Dobar početak, pola posla.

1750. Izjutra se dan poznaje.

1751. Izjutra se pozna dobar dan.

1752. Jedamput se počinje.

1753. Tko dobro počne, on je na pola radnje.

1754. Loš početak, gori svršetak.

1755. Prvi se mačići u more bacaju.

1756. Prvi govoriti nije lako.

1757. Slab početak, nikakav dočetak.

1758. Svaki početak je težak.

1759. U dobru je početku veća polovica.

PODANIK

1760. Moja glava carevu plaća.

PODMUKLOST

1761. Čuvaj se pseta koje mučke kolje.

1762. Ispod mukla i dva vuka.

1763. Koga mačka miluje, onoga i ogrebe.

1764. Med na jeziku, a britva na pasu.

1765. Ne boj se psa koji laje, nego onoga koji muči.

1766. Pas koji ne laje najprije ujeda.
1767. Pod jagnjećom kožom mnogo puta kurjak leži.
1768. Podmuklo pseto najprije će ujesti.
1769. Skupo bi te prodao tko te ne pozna.
1770. Tiha voda brijege dere.

PODMITLJIVOST

1771. Gvozdена vrata zlatna ruka razbija.
1772. Podaj psetu kost da ne laje na tebe.

PODOBNOST

1773. Tko vuka gađa, valja da bistro gleda.
1774. Za pasje zube, vučje meso.

PODREĐENOST

1775. Teško magarcu preko koga se konji tuku.

PODRIJETLO

1776. U brdima se soko leže.

PODUDARANJE

1777. Našao lonac poklopac.
1778. Našla slika priliku.
1779. Našla vreća zakrpu.

PODUZETOST

1780. Što mu oči vide, ruke mu ne ostave.
1781. Što se ne počne, to se ne dospije.

PODVALA

1782. Kukavica svoje jaje u tuđe gnijezdo meće.

POGIBELJ

1783. Kad čovjek tone i za slamku se hvata.

1784. Kad čovjek tone i za vrelo gvožđe se hvata.

POHLEPA

1785. Jednom rukom daje, a dvjema uzima.

1786. Kad kurjaku što u grkljan upane, teško je iščupati.

1787. Tko hoće sve, nema ništa.

1788. Mrtav da je, a za novce da čuje, skočio bi.

1789. Na slanu ruku ovce trče.

1790. Tko hoće veće izgubi i ono iz vreće.

1791. Tko se hoće obogatiti u šest mjeseci, u šest mjeseci objese ga.

1792. Tko sve hoće, sve izgubi.

1793. Tko traži hljeba preko pogače, poželi i ovsenice.

1794. Tko više ima više želi.

POGLED

1795. U pogledu ljubav stoji.

POGODBA

1796. U pogodbi srdžbe nema.

POGOSPOĐENJE

1797. Kad se tikva pokondiri, a opanak popapuči, svašta biva.

POJEDINAC

- 1798. Niko ti ne može pomoći, kad si svoj dušmanin.
- 1799. Svako u svoj rog puše.
- 1800. Svatko za se koze pase.

POKORNOST

- 1801. Koga je moliti, nije ga srditi.
- 1802. Pokornu glavu sablja ne siječe.
- 1803. Uzda pozlačena ne čini čovjeka vrijednim.

POKVARENOST

- 1804. Gubava ovca sve stado ogubavi.
- 1805. Tko vraća zlo za dobro, nikad mu zlo iz kuće izaći ne će.
- 1806. Tko zlo živi, gore umre.

POLAKO

- 1807. Tko polako ide prije doma dođe.
- 1808. Lako polako, ide se daleko.

POMOĆ

- 1809. Ako mi ne možeš pomoći, nemoj mi ni odnemoći.
- 1810. Bolje je dati pomoć, nego je iskati.
- 1811. Bolje je osla goniti, nego sam breme nositi.
- 1812. Daj mi što u živa usta, u mrtva mi ne treba.
- 1813. Hvali me gdje me nije, a pomoz mi gdje mi je potreba.

POMORSTVO

- 1814. Brod je tvrda postelja.

- 1815. Kad more navri, i dobar se pomorac izgubi.
- 1816. Kruh pomoraca ima sedam kora.
- 1817. U tišini svak je mornar.
- 1818. Mlad mornar, star prosjak.

PONIZNOST

- 1819. Ponizna glava ne da se posjeći.
- 1820. Poniznu glavu ni oštra sablja ne siječe.

PONOS

- 1821. Dok znaš za se, ne daj na se.
- 1822. Ponosit nema prijatelja.
- 1823. Tko se ne ponosi taj se ne uzvisi.
- 1824. Ni u dobru se ne ponesi, ni u zlu se ne poništi.

POSAO

- 1825. Koja je korist od krave koja da punu muznicu mlijeka pa potegne nogom pa je prospe?
- 1826. Ljudi viju žito na lopate, a žene na rešetno.
- 1827. Pazi svoj posao, a na tuđi se ne okreći.
- 1828. Pred sobom prti, u tuđe se ne uprti.
- 1829. Neka svatko mete pred svojim vratima.
- 1830. Ženskom poslu nikad kraja nije.

POP

- 1831. Ni popa za susjeda, ni fratra za prijatelja.

POPUSTLJIVOST

- 1832. Bolje je dati, neg se klati.

1833. Tko da prst, dat će i ruku.

1834. Tko ženi da oblasti, vazda je u napasti.

POSLUŠNOST

1835. Bez posluha nema kruha.

1836. Kako svirac svira onako treba igrati.

1837. Posluh je otac krijepostima, a neposluh svim zloćama.

POSTEPENOST

1838. Malo pomalo prede baba kudjelju.

1839. Ne može se sve najedamput.

POSLJEDICA

1840. Gdje zagrmi valja da i sine.

1841. Ne vonja lukom, tko luka jeo nije.

1842. Slabo sjeme, njiva jalova.

1843. Tko prohu sije, pšenice ne žanje.

1844. Tko se ne nakusa, taj se ne naliza.

1845. Tko vjetar sije, buru će žeti.

1846. Tko s visokih padne grana, teških dostigne rana.

POŠTENJE

1847. Bolje je dobra smrt, nego zao život.

1848. Bolja je poštena smrt, nego sramotan život.

1849. Bolje je i kasno ali nek je časno.

1850. Bolje je pošteno umrijeti, nego sramotno živjeti.

1851. Čovjek sve dava za obraz, a obraz ni za što.

1852. Ni u psu ni u mjesecu nije vjere.

- 1853. Pošten čovjek svojom solju soli i drugima.
- 1854. Pošten drug, najbolji prijatelj.
- 1855. Poštena je čovjeka lako prevariti.
- 1856. Poštena moma, mirna doma.
- 1857. Sve za obraz, obraz ni za što.
- 1858. Što se pošteno steče, može biti na suncu.
- 1859. Tko se tuđim perjem kiti, taj ne može pošten biti.
- 1860. Više valja jedan valjan, nego slabi da je zlatan.

POŠTOVANJE

- 1861. Poštuj starije, i tebe će mladi.
- 1862. Tuđe poštuj, a svojim se diči.
- 1863. Kako stariji svira onako mladi mora da igra.

POSUDA

- 1864. U rđavoj bačvi dobro vino biti može.

POTICAJ

- 1865. Mora se zakuhati kad se stalno potiče.

POTRKUŠA

- 1866. Nemoj svakoj ptici biti kobac.

POTREBA

- 1867. Godina i potrebe ne mogu se sastati.
- 1868. Potreba prijatelja traži.
- 1869. Suhoj zemlji i slana je voda dobra.
- 1870. Tko je žedan ne traži čaše nego šakom pije.

POUZDANJE

1871. Da se zec ne uzda u noge, ne bi silazio u polje.
1872. Tko se često uzda, često se prevari.
1873. Uzdaj se u se i u svoje kljuse.

POVJERENJE

1874. Bolje je vjerovati nego probati.
1875. Dva se raka peku na jednoj žeravici, a jedan drugom ne vjeruje.

POVLAŠTENOST

1876. Tko za perčin drži, siječe kuda hoće.

POVRŠNOST

1877. Pet zanata, deset nevolja.

POVODLJIVOST

1878. Ne valja za svakim vjetrom letjeti.
1879. Ne valja svakom vjetru jedra otvarati.
1880. Teško onom tko ide za tuđom pameću.

POVOD

1881. Načeti se kruh brzo pojede.

POZNAVANJE

1882. Bolje je vjerovati svojim očima nego tuđim riječima.

POVUČENOST

1883. Tko se ljudi krije, bolje da ga nije.

POZDRAV

1884. Prazan pozdrav vjetar nosi.

PRASE

1885. Obuci krmka u zlato, a on će opet u blato.

PRAŠTANJE

1886. Tko svojima ne prašta, dušmane pomaže.

PRAVOVREMENOST

1887. Doći će kosa do brusa.

1888. Doći će plata na vrata.

1889. Gvožđe se kuje dok je vruće.

1890. Ko rano ruča i mlad se oženi, ne će se kajati.

1891. Pokislu ogrtač ne treba.

1892. Poslije boja koplje u ledinu.

1893. Prije zore ne može svanuti.

PRAVO

1894. I kad đavo govori pravo, valja mu dati razlog.

1895. Jače pravo nego mač.

1896. Zbori pravo, sjedi gdje ti je drago.

PREHRANA

1897. Kolo dobro podmazano, ne škripi.

PRELJA

1898. Sjetila se prelja kudjelje uoči nedjelje.

PRAVEDNOST

1899. Bolje je nepravdo trpjeti, nego nepravdo činiti.
1900. Budi prav, ti si lav; budi kriv, nijesi živ.
1901. Budi pravomu prav, a krivomu kriv.
1902. Čija sila, toga je i pravda.
1903. Doći će ovca na solilo.
1904. Doći će vranac na tijesan klanac.
1905. Dok je raje i muka, bit će i hajduka.
1906. Dugo je od neba do zemlje.
1907. Kako tko mjeri, onako mu se i odmjeri.
1908. Kako tko zajme, onako će mu se i vratiti.
1909. Kurjak kožom plaća.
1910. Najprvo bocni sebe iglom, pa drugoga šilom.
1911. Nebo visoko, a zemlja tvrda.
1912. Nije čovjeku žao na malo, nego na nepravdo.
1913. Pretjerana pravda, velika nepravda.
1914. Razlog pravdu dobiva.
1915. Razlog veže, a pravda steže.
1916. Razriješi obješenika, da on tebe objesi.
1917. Sjedi krivo, ali sudi pravo.
1918. Svak ljubi pravicu u tuđoj kući.
1919. Svako hoće pravdu, ali ne u svojoj kući.
1920. Svoje ne daj, a tuđe ne diraj.
1921. Što nijesi rad da ti drugi ljudi čine, ne čini ni ti nikome, a što želiš da tebi drugi ljudi čine, čini i ti svakome.
1922. Tko kriva žali, pravom griješi.

1923. Tko pravdu vodi, roge nosi.
1924. Tko pravdu zna, na pravdu ne ide.
1925. Tko se s pravdom bije, ni na Božić mu lonac ne vrije.
1926. Traži svoje pravo makar kroz oganj gorući.
1927. Za pravicu u tamnicu.

PRETJERANOST

1928. Potok hući, a rijeka mući.
1929. Što je preslano, nije ni mački drago.
1930. Što je previše, ni s kruhom nije dobro.

PREUZETOST

1931. Još nije ni do vode došao, a gaće zasukuje.
1932. Ne može nositi junca, a hoće nositi vola.
1933. Tko visoko leti, nisko pada.

PRETVARANJE

1934. Ispod mire devet vire.
1935. Tko te gladi, taj ti oči vadi.
1936. U selu med, u kući jed.

PREVARA

1937. Prevariš jednoga, drugi te se čuva.
1938. Tko ide s prevarom iz doma, kući se vraća sa štetom.
1939. Tko me jedamput prevari, onaj je nevaljao, a koji više puta, vrijedan je čovjek.

PRIGODA

1940. Prigode beru jagode.

1941. Prigoda lov lovi.

1942. Zgoda torbu puni, a nezgoda ispražnjava.

PREVRTLJIVOST

1943. Drži riječ kao rešeto vodu.

1944. Ne govori danas jedno, a sutra drugo.

PRIJETNJA

1945. Ko mnogo prijeti, onoga se ne boj.

1946. U jednome selu prijete, u drugom se ne boje.

1947. Zaludu je režati, a nemati s čime ujesti.³⁹

PRIJEKOR

1948. Prijekor je grđi od smrti.

1949. Više kara, više kvara.

PRIKLADNOST

1950. Čim se koza dičila, tim se ovca sramila.

PRILAGOĐAVANJE

1951. Ako ne možemo kako bi htjeli, a mi ćemo kako možemo.

1952. Nauka je jedna muka, a odluka dvije.

1953. Ne može se na svakomu vjetru dići jedro.

1954. Nije se rodio koji bi svemu svijetu ugodio.

1955. Tko ne može što hoće, uzima što može.

³⁹ Ova je poslovice u originalu bila napisana kao *Zaludu je ređati, a nemati s čime ujesti*. Slovo *đ* promijenjeno je u *ž* jer se pretpostavilo da je riječ o pogriješi u pisanju.

PRILIKA

1956. Čupavoj kosi rijedak češalj.
1957. Kad psi budu ljudi onda će i podlac biti čovjek.
1958. Prilika čini tata.
1959. Mrka kapa zla prilika.

PRIMJER

1960. Jedna šugava ovca cijelo stado ošuga.

PRIMJERENOST

1961. Usta su da zbore, a ruke da tvore.

PRIJATELJSTVO

1962. Ako mi brat kozle odnosi, ono mi je vuk; ako mi vuk koze donosi, ono mi je brat.
1963. Ako nasamo prijatelja iskudiš, pred drugima ga hvali.
1964. Ako si našao nove prijatelje, ne zaboravi stare.
1965. Blago onom tko ima prijatelja, ali teško onom koji ih treba.
1966. Bolje bez novaca, nego bez prijatelja.
1967. Bolje i kiseo prijatelj, nego sladak neprijatelj.
1968. Bolje je valjan prijatelj, nego rođen brat.
1969. Bolje jedan dobar prijatelj, nego sto srodnika.
1970. Budi tako drugom prijatelj, da ne budeš sebi neprijatelj.
1971. Čovjek ne žali toliko na neprijatelja, koliko na prijatelja.
1972. Dobri se prijatelji svade, pa opet izmire.
1973. Dobro je i u paklu imati prijatelja.
1974. Drži se starog vina i starih prijatelja.

1975. Gdje je bogatstvo, tu su i prijatelji.
1976. Gdje su prijatelji, tu je i bogatstvo.
1977. Gledaj da ti drug ne bude na rug.
1978. I u crnoj gori dobro je imati prijatelja.
1979. Kad se jede i pije, onda je dosta prijatelja.
1980. Lukavi je prijatelj gori od neprijatelja.
1981. Prijateljstvo se ne može kupiti.
1982. Ne vjeruj prijatelju za trpezom, nego na vratima od tamnice.
1983. Neprijatelju jedan uvjet, prijatelju pet.
1984. Od starog prijatelja ne bježi, a za novim se ne zanosi.
1985. Ono mi je brat, koji mi je dobru rad.
1986. Pogača se prijatelju štedi.
1987. Prijatelj govori: naše je.
1988. Prijatelj se ne poznaje dok se ne izgubi.
1989. Prijatelj se poznaje u potrebi.
1990. Prijatelj se u nevolji poznaje, kao zlato u vatri.
1991. Prijatelj u zabavi, nosi ga na glavi.
1992. Prijatelju se ide kao k sebi.
1993. Sto prijatelja čovjeku nije dosta, a jedan mu je neprijatelj previše.
1994. Sve prodaj, a prijatelja ni za što.
1995. Sve za prijatelja, samo ne prijatelja.
1996. Tko ima prijatelja ima i dušmana.
1997. U starom dušmanu nema novog prijatelja.
1998. Za srećom prijateljstvo jaše.
1999. Zlo godište roda ište, a nevolja prijatelja.

PRISILA

2000. Koji se hrt silom u lov vodi, onaj zeca ne ulovi.

PRISTOJNOST

2001. Šali šalom, a ne tiči rukom.

PRISTRANOST

2002. Usta koja bole, dobro ne govore.

PRISLUŠKIVANJE

2003. Tko prisluškuje, svoju sramotu čuje.

PRKOS

2004. Prkos kola lomi.

PRIVRŽENOST

2005. Jedan sluga ne može dvoriti dva gospodara.

2006. Pidrži se novog puta i starog prijatelja.

PRIZNANJE

2007. Tko priznaje pola mu se prašta.

PROLAZNOST

2008. Bilo i prošlo, i što će biti, isto će proći.

2009. Kako došlo, tako prošlo.

2010. Ljeto sine pa i mine.

2011. Nitko ne živi do vijeka.

2012. Svako kolo ide okolo.

2013. Šteta da je blagdan samo jedan dan, pa brzo prođe.

2014. Što ima početak, ima i svršetak.

2015. Što ujutro osvane često uveče ne omrkne.

PROBIRAČ

2016. Probirač nađe utirač.

PROKLETSTVO

2017. Nije dobro ni koga mnogo blagosiljaju, a kamo li koga kunu.

PROPADANJE

2018. Kad se kola slome, putova dosta.

2019. Što rijeka donese, to rijeka odnese.

PROMATRANJE

2020. Usta zatvori, a oči otvori.

PROMIŠLJENOST

2021. Bolje je promišljeno, nego namišljeno.

2022. Brzo hodi, tko tiho stupa.

2023. Ispeci pa reci.

2024. Koji domaćin ne misli uveče, što ujutro valja raditi, tu nit je kuće niti domaćina.

2025. Ne da dojkinja najboljeg zalogaja djetetu.

2026. Zamišljeno, a ne promišljeno, ne valja.

PROSTAK

2027. Pogrdla ljude psuje.

PRORAČUNJIVOST

2028. Ne gleda se kolika je kokoš, nego koliko jaje nosi.
2029. Tko ti veliki dar dade, on gleda i na uzdarje.

PROSJAK

2030. Prosjačka torba ne može se napuniti.
2031. Prosjak nije mio ni onome tko ga je rodio.
2032. U srdita prosjaka prazna torba.

PROŠLOST

2033. Lanjskoj kiši kabanica ne treba.
2034. Ne gledaj tko sam bio već tko sam sad.
2035. Po lanjskoj strmini ne treba klas kupiti.
2036. Prošlo vrijeme stignut se ne može.

PROSUĐIVANJE

2037. Gledaj što je, a ne otkuda je.

PROŠNJA

2038. Tko pita, rado ne daje.
2039. Tko prosi, vreću laži nosi.

PRVENSTVO

2040. Tko prije sedla, prije i jaše.

PROŽDRLJIVOST

2041. Iza psa, ništa ne ostaje.
2042. Više ih gine od trbuha nego od mača.

PTICA

2043. Svaka ptica k svome jatu leti.

PUTOVANJE

2044. Bolje je na putu deset puta umrijeti, nego kod kuće jedamput.

2045. Kad ima put, ne idi stranputicom.

2046. Ne zna više od ovce tko ne ide dalje od ovce.

2047. U dugu putu i košulja dodije.

RAČUN

2048. Čist račun duga ljubav.

RADIŠA

2049. Kokoš kljunom jaje čini.

2050. Tko rano rani, dvije sreće grabi.

2051. U kopača mrke noge, a bijela pogača.

2052. U radiše svega biše, u štedišu još i više.

RADOST

2053. Sunce pane, pa opet ograde.

2054. Radost prođe, pa opet dođe.

RAD

2055. Ako hoćeš biti sretan, nađi posla.

2056. Bez truda ne kopa se ruda.

2057. Bez truda nema kruha.

2058. Bez vjetra ne miče se gora.

2059. Bijele ruke i tuđ posao miluju.
2060. Bolji je znoj nego gnoj.
2061. Da je tkati kao zjati; svak bi tkao a ne zjao.
2062. Da je tkati kao zjati, sve bi Sarajke svilene košulje nosile.
2063. Dok se čovjek dima ne nadimi, ne može se vatre nagrijati.
2064. Gdje je rad, nije glad.
2065. Gdje nema rada, tu nevolja vlada.
2066. Gdje nema skoka, nema ni smoka.
2067. Gdje nema vola orača, tu nema ni kolača.
2068. Kakav posao, onakva i plaća.
2069. Kad pas nema šta raditi, a on rep liže.
2070. Kako posiješ, onako ćeš i požnjati.
2071. Krčevina tečevina.
2072. Tko tuđ posao gleda, svoj zaboravlja.
2073. Tko ljeti planduje, zimi gladauje.
2074. Lako je kusati iz puna čanka, ali ga je teško napuniti.
2075. Med na osovini rodi.
2076. Nema jela bez djela.
2077. Nema raka bez mokrijeh gaća.
2078. Nikome ne padaju pečeni vrapci u usta.
2079. Od rezača bude loza jača.
2080. Podrani i vidjet ćeš; nastoj, moći ćeš.
2081. Po odkosu pozna se kosač, a po muževoj rubini žena.
2082. Pšenica težaka ne čeka.
2083. Radivoj djevojci ubrzo svatovi.

- 2084. Radi, i ne boj se gladi.
- 2085. Radiši vrijeme nikad ne pritiče.
- 2086. Ralo i motika svijet hrani.
- 2087. Rano ranilac i kasno ljegalac kuću steče.
- 2088. Tko ne radi neka i ne jede.
- 2089. Tko radi, izradi.
- 2090. Tko radi, o zlu ne misli.
- 2091. Tko rukama med miješa, prste liže.
- 2092. Tko se motikom ne nabusa, taj se kruha ne nakusa.
- 2093. Tko se muči, taj se i izmuči.
- 2094. Tko se muke ne namuči, pameti se ne nauči.
- 2095. Tko svoj posao čini, ne prlja ruke.
- 2096. Tko što posije, to i požanje.
- 2097. Valja prije steći, što će žena peći.
- 2098. Vinograd ne ište molitve, nego motika.
- 2099. Volovi oru, a konji zoblju.

RADOST

- 2100. Radost prođe, pa opet dođe.
- 2101. Sunce pane, pa opet ograde.

RASPRA

- 2102. Među dva bana, babi gola glava.

RASIPNOST

- 2103. Bačva rasušena i žena raspuštena sve primaju i puštaju.
- 2104. Bolje je kućine kupovati, nego zlato prodavati.

2105. Često kupuj čega ti ne treba, pa ćeš prodavati što ti treba.
2106. Dijeljenje, rasipanje.
2107. Jedan gradi, drugi razgrađuju.
2108. Tko mnogo dijeli, skoro će prositi.
2109. Tko svakomu u zdravlje napija, svoje zapija.
2110. Tko baca novce, kupuje kajanje.
2111. Tko malo ima i to daje, brzo se kaje.
2112. Tko mnogo dijeli, brzo prosi.
2113. Tko osla mije, sapun gubi.
2114. Tko vina večera, vode ruča.
2115. Tko visoko diže nos, taj će brzo ići bos.
2116. Tko visoko leti, nisko pada.
2117. Tko mnogo dijeli, skoro će prositi.

RAVNOMJERNOST

2118. Ne družu se s onim s kim se ne možeš počupati.

RAT

2119. Da se majku pita ne bi nikad bilo rata.
2120. Kad je rat, ni brat bratu nije brat.
2121. Konju i pušci ne valja vjerovati.
2122. Kud vojska prolazi, trava ne raste.
2123. Rat, krvav zanat.
2124. Teško zemlji, kuda vojska prođe.
2125. Tko rat želi na glavi mu bio.
2126. U ratu je bolje konje za neprijateljski plot vezati.

RATAR

2127. U ratara crne ruke, a bijela pogača.
2128. Majstor se hvali, a ratilo radi.

RAZMAŽENOST

2129. Tko traži hljeba preko pogače, poželi i ovsenice.

RAZLOG

2130. Oblo se razlog govori.
2131. Razlog je nadzakon.
2132. Što sila ne može, razlog napravi.
2133. Zalud je razlog imati, kad nemaš pred kim kazati.
2134. Za ništa se ni mačka ne tjera.

RAZBORITOST

2135. Bolja je jedna razmišljena, nego stotinu učinjenih.
2136. Bolje je razum, nego imanje.
2137. Bolje se iz po puta vratiti, nego rđavim do kraja ići.
2138. Buči većma tko manje razloga ima.
2139. Dobra je namišljena, ali bolja je razmišljena.
2140. Dobar pastir ostriže ovce, a ne dere.
2141. Drži se glave, a mani se nogu.
2142. Gdje je razuma, lako je doći do sporazuma.
2143. Kad ljudi buče, nek' žene muče.

RAZUM

2144. Bolje razum nego imanje.
2145. Gdje je razuma, lako je doći do sporazuma.

RAZMETLJIVOST

2146. Kad najviše grmi, najmanje kiša pada.

RED

2147. Metla nije gospođa, a voda kuma.

2148. Po redu se ježevi legu.

2149. Namazana kola bolje voze.

2150. Naklepana kosa bolje kosi.

RĐA

2151. Bolje se s čovjekom pobiti, nego s rđom cjelivati.

2152. Jača rđa od bijesa.

RAZOČARANJE

2153. I u medu se nađe gorčina.

RIBA

2154. Ako gaće ne skvasi, ribe ne uhvati.

2155. Da bude dobra, riba mora tri puta plivati: u moru, u ulju i u vinu.

2156. Nema raka bez mokrijeh gaća.

2157. S glave riba smrdi.

2158. U maloj ribi nema drače.

2159. Velika riba malu proždere.

RIJEKA

2160. Rijeka blizu zemlju mimohodi, a daleku nataplja.

RIJEČ

2161. Ako je zboreno, nije stvoreno.
2162. Bolje svašta jesti, nego svašta govoriti.
2163. Čovjek se po besjedi poznaje.
2164. Čovjek se po glasu, a ptica po perju poznaje.
2165. Čovjek se veže za jezik, a vo za rogove.
2166. Da se riječi kupuju, manje bi ih bilo.
2167. Dobra riječ gvozdена vrata probija.
2168. Tko besjedi što hoće, mora slušati što ne će.
2169. Tko se riječi ne boji, ne boji se ni batina.
2170. Lijepa riječ gvozdена vrata otvara.
2171. Lijepa besjeda rajсka vrata otvara.
2172. Lijepе riječi kupusa ne maste.
2173. Lijepе riječi smoka ne čine.
2174. Ludoj riječi ne treba odgovor.
2175. Ne valja svakoj riječi kolač mijesiti.
2176. Nije mu majka jezik otkala.
2177. Nije riječ breme.
2178. Od rečena do stvorena ka' od lista do korena.
2179. Od zbora do tvora ima prostora.
2180. Od riječi do čina velika dubina.
2181. Oštra riječ srce užеže, a blaga utаži.
2182. Prazne riječi džep ne pune.
2183. Prije ispeci, pa reci.
2184. Prije nego li rečeš gledaj kako će izаći.

- 2185. Rđava riječ šaku u glavu.
- 2186. Riječ bez djela mrtvo tijelo.
- 2187. Slatka riječ gvozdена vrata otvara.
- 2188. Slatke riječi ne mijese kolače.
- 2189. Svaka mu riječ batine vrijedi.
- 2190. Svaki se čovjek po besjedi poznaje.
- 2191. Što iziđe iz usta to se ne povrće u usta.
- 2192. Tko dobro piše, zlo ne besjedi.
- 2193. Umna besjeda i bijele vlasi nadhodi.
- 2194. Usta su da zbore, a ruke da tvore.
- 2195. Vola za rog, a čovjeka za jezik.

ROPSTVO

- 2196. Bolje leći u grob nego biti tuđi rob.
- 2197. Bolje ti je jednoć poginuti, nego uvijek tuđina dvoriti.

ROD

- 2198. Bjež od roda pet godina hoda.
- 2199. Čija je kobila, onaj je i za rep vuče.
- 2200. I on je od naše gore list.
- 2201. Iz vrane što ispane, teško soko postane.
- 2202. Kad se mater zove, nebo se otvara.
- 2203. Iver ne ide daleko od klade.
- 2204. Kruh domaći brzo omrazi.
- 2205. Koza mačke ne koti.
- 2206. Tko ne drži brata za brata on će tuđina za gospodara.
- 2207. Krv nije voda.

2208. Kud će suza neg na oko.
2209. Ne uzdaj se taste da te zeti časte.
2210. Nije krvnika bez brata rodnika.
2211. Nije milije tetice do majčine sestrice.
2212. Nikad košuta nije lava okotila.
2213. Nikad tuđa ruka ne počese kao svoja.
2214. Nitko ne kaže da je kurvin sin.
2215. Od zla roda nek nije poroda.
2216. Pas psu brat.
2217. Sa sinom kamo hoćeš, sa kćerkom gdje možeš.
2218. Sa svojim i pij i jedi, ali ništa ne miješaj.
2219. Sita mačka dobra lovica, gladna snaha gotova tatica.
2220. Svaka ptica izvan svoga jata lagano pogine.
2221. Svak pita staru svekrvu: kakva joj je neša, ali nitko: kako je neši.
2222. Svekrva se ne sjeća da je negda i ona snaha bila.
2223. Što ti je više tvoj, više ga se boj.
2224. Teško tebi po rodu, kad nemaš u domu.
2225. Teško punici na zetovoj hrani.
2226. Teško punici na zetovoj uzici.
2227. Teško stricu hraneći sinovca, a djevojci poći za udovca.
2228. Teško svuda svome bez svojega.
2229. Vrana vrani oči ne vadi.
2230. Vuk na vuka ni u gori ne će.

RUKA

2231. Gospoda duge ruke imaju.

2232. Koju ruku ne možeš posjeći, valja ju ljubiti.

2233. Ruka ruku pere, a obraz obadvije.

2234. Svaki svetac sebi ruke drži.

2235. Bijele ruke tuđ posao miluju.

RUKOVODILAC

2236. Luduju banovi, a plaćaju pukovi.

RUGANJE

2237. Rugala se sova sjenici: idi kučko glavata.

2238. Zaviri u svoju torbu pa se drugom rugaj.

RUŽA

2239. Iz drače se ruža rađa.

SADAŠNJOST

2240. Bolja je danas pečena ševa, nego sutra pečena kokoš.

RUŽNOĆA

2241. Ružan čovjek ne ide rado na ogledalo.

2242. Što nije lijepo gledati, nije slatko ni zobati.

2243. Što nije lijepo vidjeti, nije lijepo ni ljubiti.

SAMAC

2244. Jednoga ne čeka vojska.

2245. Samac čovjek je izgubljen.

SAMOSTALNOST

2246. Bolje je biti mali gospodar, nego veliki sluga.

2247. Ruke imaju oči: što ne vide, ne vjeruju.
2248. Ne čekaj večere sa tuđe trpeze.
2249. Što može tvoja ruka, ne očekuj od tuđe.
2250. Što sam možeš, ne očekuj od drugoga.
2251. Tko čini na svoj način, glava ga ne boli.

SAMOPOUZDANJE

2252. Debelo se vara tko misli da sve može.
2253. Tuđe ruke ne iščešase svraba.
2254. Ne uzdaj se u tuđe oči.
2255. Uzdaj se u se i u svoje kljuse.

SAMILOST

2256. Daj ti meni plačidrug, a pjevidrug sam ću naći.
2257. Jao onome koga žale.

SAMOŽIVOST

2258. Samoživac divljačinom vonja.
2259. Teško onome tko sve svoje uživa.
2260. Tko mučno uzima mučnije dava.
2261. Tko se sam svjetuje, đavo mu odgovara.
2262. Tko se sam svjetuje sam i pogine.

SAMOVOLJA

2263. Samovolja, gotova nevolja.

SAMOSVIJEST

2264. Kukuruz komšije ne će.

2265. Tko se u kolo hvata, u noge se uzda.

SAN

2266. Ne vjeruj snu koliko ni psu.

2267. San je prilika smrti.

2268. Snu ni psu ne valja vjerovati.

2269. Što ko misli o onomu i sanja.

SAVJEST

2270. Bježi kud te volja, od sebe ne uteče.

2271. Bolje da te buha i komari grizu, nego zla savjest.

2272. Niko sam sebi sudac ne može biti.

2273. Prav se smije, a kriv krije.

2274. Teško onomu ko sve svoje vidi.

SAVJESNOST

2275. Tko bolje služi, više se tuži.

2276. Manje radi, ali valjano izradi.

SEBIČNOST

2277. Zlo pseto ne glode kost, niti je drugom daje.

SAVJET

2278. Dobar savjet cijene nema.

2279. Kome nije svjetovati nije mu ni pomoći.

2280. Tko svakoga sluša zlo čini; a ako nikoga ne sluša još gore.

2281. Lako je drugoga svjetovati, ali nije samoga sebe.

2282. Lako je zdravomu bolesnika savjetovati.
2283. Ne slomi vrat tko daje savjet, nego tko savjet prima.
2284. Svačiju slušaj, a svoju smatraj.
2285. Tko pozna dobru travu, neka je stavi najprije na svoju ranu.

SAŽALJENJE

2286. Misliš li me mrtva požaliti, požali me u životu.
2287. Teško onome koga žale.

SESTRA

2288. Starija sestra sve sestre udaje.

SELO

2289. Svako selo svoju pjesmu pjeva.

SELJAŠTVO

2290. Težak hrani crva i cara.
2291. Težaku je ralo i motika hrana do vijeka.
2292. Težaku su veli danci, a kratki sancij.

SIGURNOST

2293. Dok je medvjedu milih krušaka, ne boji se glada.
2294. Gdje je selo bez pasa, lako je ići bez štapa.
2295. Najljepša je šetnja blizu mora, a brodidba blizu kraja.
2296. Tko zna šta hoće, ide svojim putem.

SILA

2297. Ako je sila silovita, ma je malo mahovita.

2298. Ako mi možeš to na silu uzeti, ne možeš dati.
2299. Gdje je sila nema razloga.
2300. Gdje sila gospodi, s razlogom ne hodi.
2301. Gdje zlato gospoduje, razlog se ne čuje.
2302. Gospodska molba, gotova sila.
2303. Kad je ciganin carem postao, svoga je ćaću objesio.
2304. Koja ruka može posjeći treba je cjelivati.
2305. Luda sila brza pogibija.
2306. Mučno je s vucima vodu lokati.
2307. Nad silom sila je pravda.
2308. Niti budi mećava da pometeš, niti oganj da popališ.
2309. Pritisnuto jače, svetoviše skače.
2310. Rđom smrti a od sile puca.
2311. Sila i pravda ne idu zajedno.
2312. Sila kola lomi.
2313. Sila ote zemlju i gradove.
2314. Sila zakone mijenja.
2315. Silu silom, kao klin klinom.
2316. Svaka sila za vremena.
2317. Što je odveće i vreću prekreće.
2318. Teško raji siroti na begovoj raboti.
2319. Tko ima uzdu taj vlada konjem.
2320. Tko jači taj kvači.
2321. Tko mora, nema izbora.
2322. Uz palicu i medvjed igra.
2323. Vuka nemaš kome da tužiš.

SIROMAŠTVO

2324. Ako je go, ali je i soko.
2325. Bolje da te smrt prijeka digne, nego suza siromaška stigne.
2326. Brižan nebog, uvijek dobije rog.
2327. Hrani sirotu na svoju sramotu.
2328. Jadan ti je onaj, tko nema u proljeće kože, a u jesen loze.
2329. Kad čovjek dođe na prosjački štap, svi ga se klone.
2330. Kad čovjek nema svoga dobra, tuđe zlo promeće.
2331. Kud će šteta? Na rđava kmeta.
2332. Na голу kost ni pašče ne gleda.
2333. Nije siromah koji nije nikad ništa imao, nego onaj koji je imao pa je izgubio.
2334. Od nemanja tvrđeg grada nema.
2335. Od potrebe i kuka i kvaka.
2336. Prazne jaslje najgore.
2337. Prazna kesa gotova groznica.
2338. Praznu kuću ne može ni lopov pokusati.
2339. Prosjačka torba svagda je prazna.
2340. Siromah čovjek, gotov đavo.
2341. Siromak čovjek i od gladi spava.
2342. Siromak je bogatu poruga.
2343. Spolja gladac, a iznutra jadac.
2344. S praznom rukom nikud čovjek nije pristao.
2345. Teška je nemoć šupalj tobolac.
2346. Težačka je torbica više prazna nego puna.

2347. Tko tuđeg konja jaše, brzo sjaše.
2348. Tko tuđe nosi svoga želi.
2349. Tko tuđe prede, svoga nema.
2350. U praznu kuću ni miši ne ulaze.
2351. U uboškoj kući i paučina je potrebna.
2352. Zaludu je grad za dinar kad dinara nije.
2353. Da nema na svijetu sirota ne bi ni sunce sjalo.

SITNIČAVOST

2354. Tko se s tricama pomiješa valja da ga svinje pojedu.
2355. Tko žali klinac, izgubi potkovu.
2356. Našao bi dlaku u jajetu.
2357. Tko u malo gleda, malo i vrijedi.

SKROMNOST

2358. Bolje i bobova slama, nego prazne jaslje.
2359. Bolje išta, nego ništa.
2360. Daleko, vuke, od velikih vrata.
2361. Dok je kruha nije gladi.
2362. I janjci bleje, iako nisu snažna grla.
2363. Maloj peći, malo drva dosta.
2364. Ne hvali se sam, pusti da te drugi hvale.
2365. Ni u dobru se ne ponesi, ni u zlu poništi.
2366. Nit je top pukao kad sam se rodio, niti će pući kad umrem.
2367. Tko nema sokola, i kukavici se veseli.
2368. Tko malo ište, više mu se daje.
2369. Tko se ovcom učini, pojedu ga vuci.

2370. Tko što ima, onim i klima.
2371. Tko te hoće, ne ponosi mu se, tko te ne će ne nameći mu se.
2372. Tko tiho hodi, dugo hodi.

SJETVA

2373. Kako siješ onako ćeš i požnjeti.
2374. Kakva sjetva, takva žetva.
2375. Zlo sjeme, zao plod; zlo ime, zao rod.

SITOST

2376. Muha je mirna kad je sita.
2377. Sit pas na zvijezde laje.
2378. Sit veseo, gladan plače.
2379. Sit vuk ne traži kozliće.

SLABOST

2380. Gdje je konac najslabiji, tu se najprije pretrgne.
2381. Kad ništa ne može konju, a ono samaru.
2382. Lako je natjerati žabu u vodu.
2383. Na mršava konja muhe sjedaju.
2384. Na zlo proso malo se slane hoće.
2385. Nebog dobije rog.
2386. Ne vjeruj konju koji se znoji.
2387. Ranjenoga je lako uvrijediti.
2388. Slab čovjek mnogo znači, kad preko sebe prekorači.
2389. S malog drveta lako je voće tresti.
2390. Tko posrće, pada.

SKUČENOST

2391. Nije u jednom dubu dubrave.

2392. Što će mi široki svijet, kad su mi papuče uske.

SKUPOĆA

2393. Skupoća davi čovjeka.

SLATKOĆA

2394. U ustima med, a u srcu jed.

SLAVA

2395. Teško vuku za kime ne laju, i junaku za kim ne govore.

SLIČNOST

2396. Vrana s vranom, soko sa sokolom.

2397. Vrana vrani očiju ne vadi.

SLUGANSTVO

2398. Gdje kučak loče, tu i laje.

SLOGA

2399. Jače je selo od medvjeda.

2400. Mnogo pasa ujedoše vuka.

2401. Od složne braće i đavoli bježe.

2402. Sloga jači, nesklad tlači.

2403. Sloga med vuče.

2404. Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.

2405. Složna braća kuću grade, a nesložna je razgrade.

- 2406. Složna djeca, majčina radost.
- 2407. Složna vojska boj bije.
- 2408. Svinje se kolju između sebe, ali kako kurjaka opaze, one se sve slože na njega.
- 2409. Više ruku više može, kad se slože.

SLOBODA

- 2410. Bez kruha nema jića, bez slobode nema žića.
- 2411. Bolje je gledati iz glavice, nego iz tamnice.
- 2412. Bolje unča slobode, nego deset librica zlata.
- 2413. Čovjek bez slobode, kao riba bez vode.
- 2414. Ljudi nisu blago, da budu vezani.
- 2415. Slobodan čovjek je najljepše na svijetu.
- 2416. Zaludu je biser, kad mi grlo davi.

SLJEPOĆA

- 2417. Kad slijep slijepa vodi, obojica u jamu padaju.

SLUŽBA

- 2418. Ako sam se najmio, nisam se pomamio.
- 2419. Gdje mi glava, tu mi i hrana.
- 2420. Tko dobra služi, onaj se ne tuži.
- 2421. Svaka služba svoju plaću ište.
- 2422. Tko služi vazda se tuži.
- 2423. Volim u dobra služiti, no u rđava zapovijedati.

SLUŠANJE

- 2424. Hitar budi što čuti, a tih govoriti.

SMIONOST

2425. Smionu čovjeku sreća daje ruke.

SMIJEH

2426. Gdje je puno smijeha, tu je malo pameti.

SMUTNJA

2427. Baci među pse kamen, pak će se o sebi zabaviti.

SNAGA

2428. Dub se jednim mahom ne podsijeca.

2429. I tvrdo drvo crv istoči.

2430. Lako se bosti sa šušatim, a teško sa rogatim.

2431. Na grlo snaga ulazi.

2432. Ne siječe sablja, no ruka.

2433. Snaga kuću gradi, a pomnja vinograd sadi.

2434. Soko da lovi, a prepelica da bježi.

SNAHA

2435. Majka kćerku kara, snasi prigovara.

SNALAŽLJIVOST

2436. Ne jedu vuci meda po poruci.

2437. Šalji gladna pred ručak, a plašljiva pred noć, brzo će ti doć.

2438. Žitka kaša po gomili skače, gusta kaša u gomili leži.

SMRT

2439. Bliža je smrt od košulje.

2440. Časna smrt proslavi sav život.
2441. Gdje ko mre, ondje se i kopa.
2442. Jedna je smrt, a sto uzroka.
2443. Jedan put se mre.
2444. Kad bi se smrt mogla kupiti, bogati bi uvijek živjeli.
2445. Kad čovjek umre, lasno je za njim svašta govoriti.
2446. Kad čovjek umre, zvijezda mu zađe.
2447. Mlad može, a star mora umrijeti.
2448. Mrtav oro letjeti ne može.
2449. Mrtva glava dugova ne plaća.
2450. Mrtva glava ne zna govoriti.
2451. Mrtvog zubi ne bole.
2452. Nema smrti bez suđena dana.
2453. Mrtvu se vuku rep mjeri.
2454. Mučno je s mrtvim govoriti.
2455. Ni starosti vijeka, ni smrti lijeka.
2456. Nit smo se zajedno rodili, niti ćemo zajedno umrijeti.
2457. Od dvije smrti niko ne gine.
2458. Od smrti nema lijeka.
2459. Od živoga štogod, a od mrtvoga ništa.
2460. Poslije smrti nema pokajanja.
2461. Požali živa, a ne mrtva.
2462. Samo smrt je pravična: nikome ne oprostí.
2463. Smrt će doći ne treba je zvati.
2464. Smrt i pir čine mir.
2465. Smrt je lupež.

2466. Smrt je varalica.
2467. Smrt ne gleda nikome u brke.
2468. Smrt ne ore i ne kopa, nego ljude mori.
2469. Smrt ne pazi ni staro ni mlado.
2470. Smrt ne poručuje nikome kad će doći.
2471. Smrt oslobađa čovjeka svake boli.
2472. Smrt se svakog dosjeti.
2473. Sto priča, jedna smrt.
2474. Svako ljeto bliže smrti.
2475. Svak se rodi da umre.
2476. Sve ide i ode, samo smrt je vječna.
2477. Tko se rodi, onaj će i umrijeti.
2478. Umrijeti, a ne htjeti umrijeti, dva su zla bez svrhe.
2479. Umrli su davalovi, ostali su pitalovi.

SOKO

2480. U brdima se soko leže.

SMUTNJA

2481. Baci među pse kamen, pak će se o sebi zabaviti.

SOJ

2482. Ako je krava i crna, bijelo mlijeko daje.
2483. Kakvo drvo takav rod, kakvo sjeme takav rod.
2484. Kakvo gnijezdo, takva ptica.
2485. Kakvo stablo takav plod.
2486. Kruška ne pada daleko od stabla.

2487. I u psa se soj gleda.
2488. Lavica jedno koti, ali lavića.
2489. Nigda nije sova izlegla sokola.
2490. Žedan konj mutne vode ne gleda.

SOLIDARNOST

2491. Čovjek se na čovjeka, a drvo na drvo naslanja.
2492. Drvo se u šumi na drvo oslanja, a kako ne bi čovjek na čovjeka.
2493. Kad komu kuća gori, na susjeda padaju iskre.

SPAVANJE

2494. Tko hrče, ne srče.
2495. U devet na krevet, od pete na pete.

SPOROST

2496. Dok se baba dovuče, svadba se provuče.

SPREMNOST

2497. Gotov kao i baba na kar.⁴⁰
2498. Ja okom, a on skokom.
2499. Tko poskoči, taj doskoči.

SPOSOBNOST

2500. Maslina devet boba začinja.
2501. Nije svake ptice jednako meso.

⁴⁰ Odnosi se na 1. značenje riječi (*v. Rječnik*).

2502. Tko može, i konj mu može.

2503. Tko umije njemu dvije.

SRAMOTA

2504. Ako na čovjeka ne će sramota, ono će on na nju.

2505. Časna haljina sramote ne pokriva.

2506. Gora bruka, nego muka.

2507. Niko nikoga ne može osramotiti, dok se sam ne osramoti.

2508. Niko od ruga nije umro.

2509. Tko druge sramoti, sebe ne časti.

SRČANOST

2510. Boj ne bije svijetlo oružje, već boj bije srce od junaka.

2511. Da je snaga kao srce, zemlja bi se tresla.

SRDAČNOST

2512. Medena usta gvozdena vrata otvaraju.

SRCE

2513. Dok srce ne zaboli, ne može oko plakati.

2514. Dok srce ne zaigra, ne može oko zagriješiti.

2515. I pseto srce ima.

2516. I rešeto srce ima: stani mu na jedan kraj, ono će te drugim po koljenu.

2517. Lice vara, srce valja.

2518. Srce na koncu visi.

2519. Srce sudi, a desnica vlada.

2520. Srcu na volju, sebi na nevolju.

2521. Šta je komu na srcu, to mu je uvijek na pameti.

SREĆA

2522. Ako sreću ne srete, ne stiže.

2523. Bolje je sretna dvoriti, nego nesretna roditi.

2524. Bolje se roditi bez ruke, nego bez sreće.

2525. Bolje je gram sreće, nego sto oka pameti.

2526. Dok je sreće nije štete.

2527. Gdje je sreća tu je i nesreća.

2528. Gdje sreća večera, tu nesreća i večera i ruča.

2529. Kome bog, tome i svi sveci.

2530. Nekome i olovo pliva, a nekome ni šuvar.

2531. Nekome pluto tone, a nekome olovo pliva.

2532. Nekome se jaja peku, a nekome suze teku.

2533. Ničija svijeca nije do zore gorjela.

2534. Nije svako jutro dobro jutro.

2535. Sreću za kose, a nesreću za roge.

2536. Srednja je sreća najbolja.

2537. Sretna glava, gotovi dukati.

2538. Sretnu se mučno roditi, a lako mu je živjeti.

2539. Svatko je kovač svoje sreće.

2540. Svaka sreća za vremena, a nevolja redom ide.

2541. Svak je kovač svoje sreće.⁴¹

⁴¹ 2541 je inačica poslovice 2539.

- 2542. Svako lijepo igra, komu dobro sreća svira.
- 2543. Tko je sretan i metući zlato nađe.
- 2544. Tko je sretan, i mrav mu pomaže.
- 2545. Tko je sretan i pijevac mu jaja nosi.
- 2546. U sreći se ne ponesi, u nesreći ne poništi.
- 2547. U sreću se uzda lud, a pametan u svoj trud.

SRDŽBA

- 2548. Tko se srđi, glavom u duvar.

SREDSTVO

- 2549. S golim prsima grad se ne uzimlje.
- 2550. Sva se drva jednom sjekirom ne beru.

SRODNOST

- 2551. Bliža je košulja, nego haljina.
- 2552. Iz bodljika raste, a bodljika iz ružice.
- 2553. Kakav konj, onakvo mu i sedlo.
- 2554. Kakav lonac onakav mu i poklopak.
- 2555. Kakav otac takva djeca.
- 2556. Kakav otac takav sin; kakva mati, takva kći.
- 2557. Kud će suza nego na oko.
- 2558. Rđa rđu na večeru zove.
- 2559. Što vučica čini, vuku se mili.
- 2560. Šugav šugava na livadi nađe.
- 2561. Svinja prascu brat.
- 2562. Tko se izleže od kokoši, uvijek čeprlja.

STARJEŠINA

- 2563. Gdje je dobra starješina, vesela je sva družina.
- 2564. Dobro umije zapovijedati, tko umije služiti.
- 2565. Kakva starješina, takva općina.
- 2566. Mačke gdje nije, miševi kolo vode.
- 2567. Od glave riba smrdi.
- 2568. Više vrijedi jedno oko gospodarevo, nego deset tuđih ruku.

STEGA

- 2569. Bez uzde konj se ne jaše.
- 2570. Žvala konju sudi.

STICANJE

- 2571. Da je steći, kao reći, svi bi bogati bili.
- 2572. Lako je reći, ali teško steći.
- 2573. Ni jedan se čovjek nije raširio, tko se nije udužio.
- 2574. Steci, pa reci.
- 2575. Steci sobom, a izjedi s drugom.
- 2576. Što ljeto da, zima ne uzima.
- 2577. Tko stiče ne smiče; tko smiče ne stiče.

STID

- 2578. Bolje se jednom zastidjeti, nego sto puta zaplakati.
- 2579. U stidljiva slijepca prazna torba.

SUD

- 2580. Da je pametan, do suda kao od suda.

2581. Tko brzo sudi, brzo se i kaje.
2582. Tko od suda bježi, sam sebe okrivljuje.
2583. U sud vrata široka, iz suda uska.

SUDBINA

2584. I gospodski dvori ostaju pusti.
2585. Ne kome je namijenjeno, nego kome je suđeno.
2586. Žvala konju sudi.

SUDAC

2587. Nepravedan sudac dušu gubi.
2588. Sudac je velika čast, ali ju je teško nositi.

SUDIONIŠTVO

2589. Da nema jataka, ne bi bilo ni tata.

SUNCE

2590. Kuda sunce teče, tud se i kruh peče.
2591. Sunce se zlatom ne zamaza.
2592. Sunce svakog grije.
2593. U svakom mjestu sunce istječe.

SUOSJEĆANJE

2594. Tuđa muka često na nas skače.

SUSJED

2595. Ako komšijina kuća gori, pazi da tvoje ne izgori.
2596. Rđav komšija veliko zlo.
2597. Blažen tko ima dobra susjeda.

2598. Teško loncu iz sela začina čekajući.

2599. Zlo je iz susjedstva večeru čekati.

STICANJE

2600. Lako je reći, ali teško steći.

2601. Steci, pa reci.

2602. Što ljeto da, zima ne uzima.

2603. Tko stiče, ne smiče; tko smiče, ne stiče.

STAROST

2604. Baba djedu breme, a djed babi veće.

2605. Bez stara panja, sirotno ognjište.

2606. Bez starca nema udarca.

2607. Briga babi za udovca starca.

2608. Dok je starih, kuća se ne kviri.

2609. Gora starost, nego ikakva žalost.

2610. Ide vrijeme nosi breme.

2611. I stara ovca sol liže.

2612. Kad se stari panj upali, zadugo vatru drži.

2613. Matora drva ne dadu se presađivati.

2614. Matora lisica ne pada lako u stupicu.

2615. Mator kurjak, pasja sprdačina.

2616. Mator se konj ne uči igrati.

2617. Od stara ni koža ni meso.

2618. Ostario, grijeh ostavio.

2619. Ostario, megdan ostavio.

2620. Prije će slagati sijeda brada, nego gnojena njiva.

2621. Sjedina u glavu, pamet u stranu.
2622. Stara klada kad se užeže, sve je more ugasit ne može.
2623. Stara koka, masna čorba.
2624. Stara ledina mlada vola prosi.
2625. Stara plotina lako se ruši.
2626. Stara vola ni gospodar ne žali.
2627. Starca valja slušati, ali za njim ne hoditi.
2628. Staretina, mrzotina.
2629. Starijemu čast i ljubav, mlađem ljubav i strah.
2630. Stari je sunce, ali toplo.
2631. Stari ljudi pogotovu djeca.
2632. Staro drvo mučno je ispraviti.
2633. Staroj mački, mlad mišić.
2634. Starog ljubi, dan se gubi; staro trpi, konce trati.
2635. Starost je najveća nemoć.
2636. Starost, slabost.
2637. Starost zadnja žalost.
2638. Suho drvo slatko gori.
2639. U stara glava, u mlada snaga.
2640. U stara oca, sirotna djeca.
2641. U starca mlada žena, gotova bijeda.
2642. Zaludu je stara vola učiti orati.

STARJEŠINA

2643. Gdje je dobra starješina, vesela je sva družina.
2644. Mačka gdje nije, miševi kolo vode.

2645. Više vrijedi jedno oko gospodarevo, nego deset tuđih ruku.

STID

2646. Bolje se jednom zastidjeti, nego sto puta zaplakati.

2647. U stidljiva slijepca prazna torba.

STROGOST

2648. Za ludu bradu, smiona britva.

STRAH

2649. Bolje plaha krotiti, nego krotkog plašiti.

2650. Čega se čovjek najviše boji, ono će mu na glavu doći.

2651. Dok se vuk plaši pasjeg laveža, ne će se okusiti mesa.

2652. Gdje nema straha, nema ni stida.

2653. I vrag se bata boji.

2654. Kad psića biju i lavić se boji.

2655. Koga su zmiје ujele, i guštera se boji.

2656. Kome je u kostima strah i šušnja se boji.

2657. Ko se boji vrabaca, nek ne sije proje.

2658. Ni u tikvi suda, ni u strašljivcu druga.

2659. Oda šta se čovjek malo boji, od onoga nek se vrlo čuva.

2660. Proganjan spava kao zec.

2661. Strah koze pase.

2662. Strah vinograd čuva.

2663. Strašljivu trgovcu, brabonjak u tobolcu.

2664. Strašljivi doma dolazi.

2665. Strašiv pas većma laje.
2666. Teško srce pada u gaće.
2667. U stidu poštenje, a u strahu junaštvo gubi se.
2668. Zabrinuo se kao kurjak u jami.

STRPLJIVOST

2669. Ako ne curi, a ono kaplje.
2670. Dočekat će maca na potoku vrapca.
2671. Mnogi je bolestan, ali ne ječi.
2672. Strpljen, spasen.
2673. Tko čeka, dočeka.
2674. Tko se dima ne nadimi, taj se vatre ne nagrija.
2675. Tko zna čekati, taj će dočekati.

SUD

2676. Tko brzo sudi, brzo se i kajе.
2677. Tko od suda bježi, sam sebe okrivljuje.
2678. U sud vrata široka, iz suda uska.

SUSJED

2679. Ako komšijina kuća gori, pazi da tvoja ne izgori.
2680. Rđav komšija, veliko zlo.
2681. Blažen tko ima dobra susjeda.
2682. Bolje je imati rđavu godinu, nego rđava susjeda.
2683. Susjed je dobar kad nije svaki čas na vratima.
2684. Teško loncu iz sela začina čekajući.
2685. Zlo je iz susjedstva večeru čekati.

SUVIŠNOST

2686. Čelavoj glavi ne treba češalj.

SVAĐA

2687. Bolje je doći kasno na gozbu, nego rano na kavgu.

2688. Tko ide po selu, dobije po čelu.

2689. Petljanija kupus ne začinja.

2690. U bodača vola isparana stegna.

2691. Gdje je svađe nije rađe.

2692. I crijeva se u trbuhu svade.

2693. Koja tikva često na vodu ide, razbit će se.

2694. Ljudi kad buče, žene nek muče.

2695. Ni za koga nije dobra kavga.

2696. Svadili se psi oko gole kosti.

2697. Svadili se vrapci o tuđe proso.

2698. U svakoj kući ima dima.

SVEKRVA

2699. I svekrva je majka, ali svoga sina.

2700. Svekrva nije dobra ni od gnjile, a nevjesta ni od gnjile ni od meda.

SVINJA

2701. Čist krmak nikad debeo.

SVOJINA

2702. Bolje je svoje jaje, nego tuđa kokoš.

2703. Bolje je ići u svojoj obući, nego jahati u tuđoj odjeći.

2704. Svakome se svoje čini najljepše.
2705. Tko nosi ne prosi, a tko ima dariva.
2706. U svoje voće, kad tko hoće.
2707. Ženu, pušku i konja može čovjek pokazati, ali ne u namam davati.

SVOJTA

2708. Ako svoj svoga i ne hrani, ali teško onom tko ga nema da ga brani.
2709. Božićnoj jugovini i tetkinu kolaču ne treba se veseliti.
2710. Najgore kad te jede tvoja uš.
2711. Tko na tvoga viče i tebe se tiče.
2712. Tko ne ljubi svoga brata, onog biju tuđa vrata.
2713. Tko se na svoga tuži, sam sebe ruži.
2714. Teško svuda svome bez svojega.

SVRHA

2715. Ne pada snijeg da pomori svijet, nego da svaka zvjerka svoj trag pokaže.
2716. Zlatna svrha zlata i nezlatan početak.

ŠKRTOST

2717. I oca bi za novce prodao.
2718. Kad svariš kašu, ne žali masla.
2719. Kuća na glasu, a mačke po selu tuđe lonce ližu.
2720. Ne bi dao ni Bogu batinu da vraga ubije.
2721. Ne bi dao ni Bogu nogu.
2722. Škrtu ništa nije dosta.

2723. Tko pita, rado ne daje.
2724. Tko štedi klinac, izgubit će potkovu.
2725. Tko žali čavao, izgubi ploču.
2726. Ubogu malo nedostaje, a skupu sve.
2727. U tvrda oca kradljiva djeca.

ŠALA

2728. Lud ne zna za šalu.
2729. Od šale glava ne boli.
2730. Svaka šala pola istine.
2731. Šaljiva druga družina ljubi.
2732. Tko se uvijek šali, svojta je budali.

SVRŠETAK

2733. Uveče se dan hvali.

ŠTEDNJA

2734. Ako čovjek ne štedi s vrh vreće, zaludu štedi kad je u dno.
2735. Bolje je dobra štednja, nego rđavo tečenje.
2736. Čuvaj bijele novce za crne dane.
2737. Dockan je štedjeti kad nestane.
2738. Tko ne čuva malo, ne će imati veliko.
2739. Tko staro ne krpi, novo ne nosi.
2740. Krpež i trpež pol svijeta drže.
2741. Krpež kuću drži.
2742. Lakše je steći nego sačuvati.
2743. Radnja je za čovjeka, a štednja za ženu.

2744. Red i štednja podižu kuću.
2745. Staro krpi, konce trati.
2746. Štedi bijele novce za crne dane.
2747. Štednja je prvo tecivo.
2748. Tko ne čuva novčića, ne nabroji dukata.
2749. Tko ne ide na pazar, ide mu para u dinar.
2750. Tko ne štedi soli, ne će ni prase.
2751. Tko ne štedi, taj ne vrijedi.
2752. Tko se stara ne nanosi, nova se ne nadere.
2753. Tri zaštedi, a četvrto ti i samo u ruke pada.
2754. U radiše svega biše, u štediše jošte više.
2755. Više je dana nego kobasica.
2756. Zrno do zrna pogača, kamen do kamena polača.⁴²

ŠTETA

2757. Čovjek se na šteti uči.
2758. Jedna šteta, stotinu grehota.
2759. Tko ne hrani mačku, hrani miše.
2760. Prolito mlijeko i psi loču.
2761. Nema štete bez koristi.
2762. Šteta i ludome oči otvori.
2763. Što voda ponese u kuću ne donese.

ŠUTNJA

2764. Ako ne umiješ mudro zboriti, a ti mudro šuti.

⁴² Polača = palača.

2765. Dok je šutio, mudar bio; čim stao govorkati počеше ga ludom zvati.
2766. Jedan jezik, a dvoje uši.
2767. Kada ljudi šute, ne znači da su jezik izgubili.
2768. Koja se ne rekne, ona se ne čuje.
2769. Lud ne umije šutjeti.
2770. Mudar zna pametno šutjeti.
2771. Tko muči, dva uči.
2772. Tko pametno šuti, mudro govori.
2773. Tko šuti, deveterma odgovara.
2774. Tko šuti, muti.
2775. U šutnji je pola mudrosti.
2776. U zatvorena usta muhe ne ulaze.
2777. Usta zatvori, a oči otvori.
2778. Zlo je govoriti, ali gore mučati.

ŠVELJA

2779. Iglica, tanka nadnica.

ŠVABA

2780. Bolje da Turčin tjera sabljom, nego Švaba perom.

TAJNA

2781. Izići će djelo na vidjelo.
2782. Kašalj, šuga i ašikovanje ne može se sakriti.
2783. Krtica ispod zemlje ide, pa opet ne može da se sakrije.
2784. Svako djelo dođe na vidjelo.
2785. Zaklela se zemlja raju, da se tajne sve doznaju.

TAŠTINA

2786. I muha je u mlinu bila, pa je rekla da je i ona mlinarica.

TRADICIJA

2787. Pleti kotac kao otac.

2788. Po utvrđenoj stazici nosi pčelica med u košnicu.

TRGOVINA

2789. Dobra trgovina kupca ne traži.

2790. Sa svojim jedi i pij, ali ne trguj.

2791. Trgovina prijateljstva nema.

TROMOST

2792. Tko dugo misli, malo čini.

TROŠENJE

2793. Kap po kap, ode sve do kap.

2794. Nije ničija kesa more, da se ne bi dala pregrabiti.

TRUD

2795. Čija muka, onog i jabuka.

2796. Ko je rad da u starosti otpočine, u mladosti valja da se trudi.

2797. Ne vise kolači o drači.

2798. Nema grošića bez žuljića.

2799. Nijesu vuci stekli po poruci.

2800. O trudu žito rodi, o mucu grozdovi vise.

2801. S dobošem se zec ne lovi.

2802. S trudom išta, a bez truda ništa.
2803. Tko od kiše bježi, u blatu leži.
2804. Tko ljeti gori, zimi godi.
2805. Tko trče, taj srče; tko hrče, taj ne srče.
2806. Valja baciti udicu pa uhvatiti ribicu.
2807. Zlato je pod noktima.

TUGA

2808. Ne veži tugu za srce.
2809. Tuge ne padaju na kamen nego na srce.
2810. Rđa jede gvožđe, a tuga srce.
2811. Koga srce ne boli, tomu oči ne plaču.
2812. Da tuga nema razgovora, crkla bi.

TURČIN

2813. Ni u Turčina vjere, ni u moru mjere.
2814. U Turčina vjera na koljenu.
2815. Turska vjera ko na moru pjena.

TVRDOGLAVOST

2816. Tvrdoglavcu sto čekića badava.
2817. Ne pliva uzvodu.
2818. Ne može se glavom kroza zid.

UBOŠTVO

2819. Ubogu šavcu i igla se krivi.
2820. Uboštvo nije sramota.
2821. Uboštvo zdravlje rađa.

2822. Ubogu junaku, sluga prorok.

UČENOST

2823. Najdalje bije gospodsko pero no najveći top.

2824. Zlo je ko ne zna, a učiti se ne da.

TUĐIN

2825. Bolje da te tvoj tuče, nego tuđin miluje.

2826. Bolje je domaće proso, nego misirski pirinač.

2827. Bolje ti je sa svojim gladan uz koljeno sjediti, nego s tuđinom za punom trpezom jesti.

2828. Bradu i tobolac nikada u tuđe ruke.

2829. Tko se na tuđim kolima vozi, ne će daleko otići.

2830. Tko svoj može biti, nek ne bude tuđi.

2831. Koga tuđa ruka pita, nikad se ne nasiti.

2832. Kruh tuđi draži je.

2833. Lako je s tuđim dobar biti.

2834. Lako je tuđim rukama za vrelo gvožđe hvatati.

2835. Lasno je tuđim prstom kestenje iz žerave vaditi.

2836. Mučno je o svojoj hrani tuđe volove pasti.

2837. Od tuđe se svijeće ne vidi.

2838. S tuđa konja na sred polja.

2839. Sto tabana po tuđem poplatu ne bole.

2840. Teško onom koga tuđa uš kolje.

2841. Teško onom koji se s tuđim miluje.

2842. Teško ovci po tuđoj djevojci; teško oku po tuđemu momku.

2843. Tko nema svoga sokola, u tuđu se pitomi.

2844. Trista štapa po tuđem tabanu, ne čuju se.
2845. Tuđa majka rane ne zavija, tuđa seka ne češe perčina.
2846. Tuđa majka zla svekrva.
2847. Tuđa mati, tuđi ćaća.
2848. Tuđa ruka ne teče.
2849. Slađa smokva preko plota.
2850. Tuđe ne boli.
2851. Tuđem se pohvali, a svojemu istinu kaži.
2852. Tuđemu se pohvali, a svojemu se požali.
2853. U tuđe kolo nogu ne meći.
2854. U tuđoj kosti nije milosti.
2855. U tuđoj ruci uvijek je komad veći.
2856. Volim brata za krvnika, no tuđina za gospodara.

UČTIVOST

2857. Na čijim se kolima voziš, onoga i konje hvali.
2858. Na čijim se kolima voziš, onoga i pjesmu pjevaj.

UDALJENOST

2859. Što ovca vidi ležeći, nije daleko.
2860. Daleko od očiju, daleko i od srca.

UDOVAC

2861. Udovcu prva žena svinja, druga vila.
2862. Udovica nema ruže gojiti.

UGAĐANJE

2863. Niko ne može cijelom svijetu kolača namijesiti.

2864. Tako rado igra, lako mu se svira.

UKUĆANI

2865. Dođoše divlji, pa išćeraše pitome.

2866. Kućni lupež kuću kopa.

UM

2867. Ne mjeri se čovjek laktom, nego umom.

2868. Tko zna govoriti, zna i misliti.

2869. Um caruje, a pamet imaju sve životinje.

2870. Um caruje, a vještina zemlju rije.

UMILJATOST

2871. Umiljato janje dvije majke sisa.

2872. Za ljubav krave i tele se liže.

2873. Zlatan ključić i gvozdena vrata otvori.

UMIŠLJENOST

2874. Tko se puno gizda, sreća ga najzad izda.

UMIJEĆE⁴³

2875. Bolje je umjeti, nego imati.

2876. Kako prostreš onako ćeš i spavati.

2877. Kako tko zna onako i pjeva.

2878. Kako udrobiš onako ćeš kusati.

2879. Ne peče pitu ko ima, nego ko umije.

⁴³ U originalu je umjeće, a treba umijeće, vjerojatno je riječ o pogrješci.

UMJERENOST

- 2880. Bolje je kukavicu u ruci, no sokola u planini.
- 2881. Tko lagano ide, dalje će otići.
- 2882. Tko polako ide, prije doma dođe.
- 2883. Lezi bez večere, da ustaneš bez duga.
- 2884. Najmilijeg gosta – tri dana dosta.
- 2885. Nakon boja kopljem u ledinu.
- 2886. Ne budi mećava da pometeš, ni oganj da popališ.
- 2887. Ne debeli jer ćeš tanko proći.
- 2888. Ne treba ni začina preko načina.
- 2889. Ne pali svakom svecu svijeću.
- 2890. Pod jednim pazuhom ne mogu se dvije lubenice nositi.
- 2891. U more ne treba soli sipati.

UMOR

- 2892. Umornoj lisici rep dosađuje.

UPLITANJE

- 2893. Sjedi s mirom kad ti nitko na rep ne staje.

UPOZNAVANJE

- 2894. Čovjek čovjeka ne može poznati, dok s njime ne izjede toliko soli, koliko u zubima može dići.

URANAK

- 2895. Tko rano ustaje, nikad se ne kaje.

UPORNOST

- 2896. Ako gora ne će k tebi, a ti k njoj.

2897. Lonac ide na zdenac dok se ne razbije.

USTRAJNOST

2898. Bolje je vratiti se s puta, nego rđavim putem do kraja ići.

2899. Bolje je ne početi, nego ne dočeti.

2900. Lako polago, ide se daleko.

2901. Tiha voda brijeg dere.

2902. Tko kuca tome se i otvara.

UTJECAJ

2903. Redom rđa po družini hoda.

UZDARJE

2904. Čekaj od drugoga što si drugom učinio.

2905. Dar se uzdarju nada.

2906. Kojom mjerom zajmeš, onom će ti se vratiti.

UZROK

2907. Mala iskra velika vatra bude.

2908. Malo ognja veliku peć ražiže.

2909. Nema dima bez vatre.

2910. Trijes iz vedra neba ne pada.

VANJŠTINA

2911. Nikome na čelu ne piše kakav je.

VARANJE

2912. Tko drugog vara, i njega će drugi.

2913. Varalicu varke stižu i sretaju.

VATRA

2914. Vatra i slama ne mogu blizu stajati.

2915. Vatra se slamom ne gasi.

2916. Vatra vatru ne prži.

VELIČINA

2917. Još nije mala riba veliku pojela.

2918. U velikim rijekama velike se ribe hvataju.

VELIKODUŠNOST

2919. Što desnicom dadeš, nek ljevica ne zna.

VESELJE

2920. Veselo srce kudjelju prede.

VID

2921. Slijepca za put i budalu za savjet ne valja pitati.

2922. Uho bez oka ne svjedoči.

2923. Više očiju više vidi.

VINO

2924. Tko vina ne pije, rđa ga bije; a ko ga mnogo pije, po glavi ga bije.

2925. Tko vina večera, vode ruča.

2926. Konju zobi, a junaku vina.

2927. Od duvana kuća popljuvana, a od vina nikad mira.

2928. Stara vina i stara prijatelja drži se.

2929. Vino čini dobru volju, al ne čini pamet bolju.
2930. Vino i mudroga pobudali.
2931. Vino i starca razigra i babu razdraga.
2932. Vino je u čovjeku vrag.
2933. Vino je sudu mirno, a u pijancu luduje.
2934. Vino koči, a rakija veže.
2935. Vino leži, a rakija viče.
2936. Vino piti a ne opiti se, nit je bilo niti biti može.
2937. Vino se pije u trbuhu, ne u glavu.

VJERESIJA

2938. Tko na vjeresiju daje, prazne kese ostaje.
2939. Tko na vjeresiju pije, taj se dvaput opije.

VJEROVANJE

2940. Ko lako vjeruje, lako se i prevari.
2941. Ne vjeruj zmiji ni kad spava.

VJEŠTINA

2942. I guska katkad na ledu posrne.
2943. I najbolji plivač utone.
2944. Od vješta lovca plaši se lisica.

VLASNIŠTVO

2945. Bolje je svoju zemlju orati, nego na tuđoj novce brojati.
2946. Čija je krava onoga je i tele.
2947. Čije je june onoga i uže.
2948. Ne gledaj vrata kakva su već pitaj čija su.

2949. S čim imaš s tim klimaš.
2950. Tko se na tuđim kolima vozi neće daleko otići.
2951. U svoje voće kad se hoće.

VLAST

2952. Ako hoćeš koga poznati, podaj mu mrvičak vlasti.
2953. Čija sila onoga i carstva.
2954. Čija vlada, toga i pravda.
2955. Gdje je dobar starješina, vesela mu sva družina.
2956. Gdje je vrijedan starješina, slobodna je sva družina.
2957. Gdje nije gospara i miši su gospari.
2958. Kad nije mačke, miši kolo vode.
2959. Kad se velike ptice pobiju, onda manjima perje leti.
2960. Ni u caru vjere ni u mijehu vjere.
2961. Pasji grijeh ovca plaća.
2962. Pastir ovcu striže, a vuk dere.
2963. Rep glavi ne zapovijeda.
2964. Riba s glave smrdi.
2965. Što griješe banovi, plaćaju gradovi.
2966. Zgriješi glava, a rep plaća.

VODA

2967. I voda zube ima.
2968. Mutna voda brijege dere.
2969. Nema jačeg pića od vode.
2970. Novci i voda, ne držiš li ih tvrdo, lako ispuznu.
2971. U mutnoj se vodi riba lovi.

2972. Vatra i voda dobre su sluge, ali zli gospodari.
2973. Voda ne pozna kumstva ni prijatelja.
2974. Voda ni u cipelama dobro ne stoji.
2975. Voda svašta opere do pogana jezika.
2976. Voda sve odnosi osim sramote.
2977. Voda sve opere do crna obraza.
2978. Voda sve opere do pogana jezika.
2979. Voda sve opere osim grijeha.
2980. Vodu koju ćeš piti, nemoj mutiti.

VOJSKA

2981. Mlad vojak, star prosjak.
2982. Pune se puške boji jedan, a prazne dvojica.

VOŽNJA

2983. Bolje se ciganski voziti, nego pješice gospodski hoditi.

VOLJA

2984. Dobra volja brda lomi.
2985. Dobra volja pol života hrani.
2986. I vrag zna šta je pravo, ali ne će nego kako mu je milo.
2987. Kad je volje i zlo ide na bolje.
2988. Sve se može kad se hoće.

VREDNOĆA

2989. Dobar konj i sam sebi zob primiće.
2990. Dobar konj se i u štali proda, a slab ni na placu.
2991. Dobra se doba i sama hvali.

- 2992. Najskuplje je ono što nije na prodaju.
- 2993. Ne gledaj čovjeku na odijelo, nego na djelo.
- 2994. Nije zlato sve što sija.
- 2995. Prazan klas se u vis diže, a pun k zemlji savija.

VRIJEME

- 2996. Kad najviše grmi, najmanje kiše pada.
- 2997. Kada zimi munja sijeva, bit će kiše ili snijega.
- 2998. Raduj se na istoku večernjoj dugi.
- 2999. Na zapadu duga, kiša pada duga.
- 3000. Kada vjetar put juga skreće, bit će kiše sve to veće.
- 3001. Ako zima ustima ne ujede, repom ošine.
- 3002. Bolje da te zima ujede, nego da te marčano sunce ogrije.
- 3003. Ako ima mnogo posla ima i dana.
- 3004. Ako je kratak dan, duga je godina.
- 3005. Bijel Božić, zelen Uskrs.
- 3006. Bolje je ikad, nego nikad.
- 3007. Čini što hoćeš, ali nećeš dok hoćeš.
- 3008. Kad se u siječnju i veljači mačak na suncu grije, u ožujku se u zapećku od studeni grije.
- 3009. Lete danci kao rijeka, a godišta kao ništa.
- 3010. Ljetnoj oblačini i zimskoj vedrini ne valja vjerovati.
- 3011. Mokra zima, pune bačve; mokro ljeto suhe bačve.
- 3012. Na Vodokršte zimi oko ispršte, a na Poklade i drugo joj ispade.
- 3013. Ni u kiši blaga, ni u suši glada.
- 3014. Ni svaki oblak daždi.

3015. Ne može se svanuti prije zore.
3016. Nit je šaka dana, nit vreća godina.
3017. S vremenom se nađe srcu mira.
3018. Sad je vrijeme majka, sad maćeha.
3019. Svako vrijeme nosi breme.
3020. U crveno kad sunce zapadne, ima nade da lijep dan
osvane.
3021. Veljača moćna, djeca smoćna.
3022. Više dana, nego godina.
3023. Vrijeme donese sve tko ga dočekati umije.
3024. Vrijeme gradi niz kotare Kule, vrijeme gradi, vrijeme
razgrađuje.
3025. Vrijeme i gvožđe proždere.
3026. Vrijeme i radni dan nikad se ne vraćaju.
3027. Vrijeme je najskuplji novac.
3028. Vrijeme ne ide za nama, nego mi moramo za njim.
3029. Vrijeme nikog ne čeka.
3030. Vrijeme rane liječi.
3031. Vrijeme rani, ali i liječi.

ZABORAV

3032. Nije žao na malo, već na zaboravljeno.

ZABLUDA

3033. Na kurjaka vika, a lisica živad kolje.

ZADOVOLJSTVO

3034. Bolje kukavica u ruci, no soko u planini.

3035. Mokroj zemlji malo dažda treba.

3036. Svetac prođe u jedan dan.

ZADRUGA

3037. Čovjek bez zadruga, kao bez ruke.

ZANAT

3038. Ili kuj il ne moći⁴⁴ gaća.

ZAGRIŽLJIVOST

3039. Sirće svoje bure najviše grize.

ZAHVALNOST

3040. Učini čovjeku sto puta dobro, jedamput ne učini, sve je zaboravljeno.

ZAJAM

3041. Da je zajam dobar, i žene bi se zaimale.

ZAJEDNICA

3042. Mnogo baba, kilavo dijete.

3043. Mnogo zbora, malo tvora.

ZAKON

3044. Razlog je prvi zakon.

3045. Razlog vlada zakonom, zakon svijetom.

3046. Zakon veže, a razlog steže.

⁴⁴ Nečitak rukopis, nejsno napisana riječ – možda *mrči*.

3047. Zlu zakonu noge pribij.

ZANAT

3048. Nije svako kovač, ko ruke mrči.

3049. Zanat je u nevolji hrana.

ZAOSTALOST

3050. Ralo, kruha malo.

3051. Svaki po svom načinu, magarac starinski.

ZAPOVIJED

3052. Teško glavi kad rep zapovijeda.

ZAPREKA

3053. Da nema vjetra, pauci bi nebo pomrežili.

3054. Ne mogu kola uzbrdo.

ZASLUGA

3055. Tko što posije, to i požanje.

3056. Tko čičak sije, draču požnje.

ZAŠTITA

3057. Kopriva kroz rukavicu ne pali.

ZATVOR

3058. Stisnuta ruka ništa ne hvata.

3059. U zatvoru slavić ne pjeva.

ZAVIČAJ

- 3060. Sve teži u svoj zavičaj.
- 3061. U zločestu mjestu stoji tko se u njemu rodi.

ZAVIST

- 3062. Bolje da ti zavide, nego da te žale.
- 3063. Lončar lončaru, a kovač kovaču zavidi.
- 3064. Tuđa koza puna loja.
- 3065. Tuđa kuća tuga velika.
- 3066. U tuđoj ruci uvijek komadi veći.

ZBILJA

- 3067. U dosta šale, ima malo i zbilje.
- 3068. U svakoj šali ima polovica zbilje.

ZDRAVLJE

- 3069. Čuvaj zdravlje za starost, a ljetinu za zimnicu.
- 3070. Dok je čovjek zdrav i voda mu je slatka.
- 3071. Od zdravlja nema većega blaga.
- 3072. U zdravu nogu trn ne zabadaju.
- 3073. Zdravlje je najveće bogatstvo.

ZEMLJA

- 3074. Harna težaka zemlja ne izdaje.
- 3075. Ko zemlju prevraća, njemu zemlja odvrća.
- 3076. U crnoj zemlji bijelo žito rodi.

ZGODA

3077. Nema zgode bez nezgode.

ZIMA

3078. Ako zima ustima ne ujede, ona repom ošine.⁴⁵

3079. Zima ujeda bez zubiju.

ZLATO

3080. Neprijatelja jačega nema od zlata.

ZLO

3081. Čovjek ne misli na zlo, a zlo ipak dođe.

3082. Dobro je lako zaboraviti, ali zlo mučno.

3083. Goneći vuka, išćera lisicu.⁴⁶

3084. Kad zlo spava, ne budi ga.

3085. Tko se u zlo uprti teško mu je do smrti.

3086. Tko se zlim druži, on se vazda tuži.

3087. Tko zlo čini i dočekat će ga.

3088. Tko zlo čini nek se dobru ne nada.

3089. Tko zlo radi valja da zlo i dočeka.

3090. Komu je zlo i gore mu se zbori.

3091. Lud je ko misli da mu drugi zlo ne misle.

3092. Ljulj i nesijan ničē.

3093. Najvećem zlu, smrt je lijek.

⁴⁵ Inačice ove poslovice su pod brojem 420. i 3001.

⁴⁶ Inačica ove poslovice nalazi se i pod brojem 633.

3094. Ne zovi zlo jer samo može doći.
3095. Ni u svakoj kiši blaga, ni u svakoj suši glada.
3096. Ni vrag nije tako crn kako se govori.
3097. Ni jedno zlo samo ne dođe.
3098. Prošlo je zlo njega, a on neće zla.
3099. Sastalo se zlo i gore, da se porazgovore.
3100. Slaba trava brzo raste.
3101. Svako je zlo za neko dobro.
3102. Svaka zmija ima svoj jed.
3103. Što je dobro, na ono i zlo ide.
3104. Što po zlu dođe, po zlu pođe.
3105. Teško je zlu dobar biti.
3106. Tko o zlu, onaj i po zlu.
3107. Tko se ne boji zla, gori je od zla.
3108. Tko zlo teče, ne doteče.
3109. Učini dobro, ne kaj se; učini zlo, nadaj se.
3110. Učini zlu dobro, da te zlim plati.
3111. Veće može jedan zla učiniti, nego li hiljadu dobra.
3112. Voli svoje zlo nego tuđe dobro.
3113. Vrag ni sam sebi nije dobra učinio.
3114. Zlu se kloni, dobru se pokloni.
3115. Zla trava brzo raste.
3116. Zlo brzo dođe, a polako pođe.
3117. Zlo činio, bijedu primio.
3118. Zlo godište svojtu ište.
3119. Zlo i nevolja lete na konjicu, a zdravlje ide na končiću.

- 3120. Zlo se lako ne zaboravlja.
- 3121. Zlo se dalje čuje nego dobro.
- 3122. Zla se ne pozna nego kad je blizu.
- 3123. Zlo se zlim tjera.
- 3124. Žena, more i oganj tri najveća zla.

ZLOBA

- 3125. Tko pod drugim jamu kopa, sam u nju upada.⁴⁷
- 3126. Tko se tuđem zlu veseli, nek se svome nada.
- 3127. Noga mu nozi dobra ne misli.
- 3128. Tko vrijeđa, sebi meće vruga na leđa.
- 3129. Tko tuđem magarcu zlo želi, svoga doma ne dogoni.
- 3130. Tko vruga svijecom traži, taj će ga i naći.
- 3131. Tko zlo misli taj zlo i čini.
- 3132. Vode i zlobe ne će nikad nestati.
- 3133. Vidi tuđu dlaku, a svog brvna ne vidi.

ZLOĆA

- 3134. Blago mjestu odkle ide, a teško onom u koje ide.
- 3135. Bolje i prazna torba, nego đavo u torbi.
- 3136. Bolje biti ludu, nego hudu.
- 3137. Miluj mačku da ti skoči na obraz.
- 3138. Na psu rana, na psu i zarasla.
- 3139. Pasja molitva ne dopire do neba.
- 3140. Tko drugomu propast snuje, svojoj kući temelj ruje.

⁴⁷ Poslovica 3139 inačica je poslovice 3141.

- 3141. Tko drugomu jamu kopa, sam u nju pada.
- 3142. Tko drugomu zlo žudi, doma ga nađe.
- 3143. Tko je sebi zao, nije ni drugome dobar.

ZLODJELO

- 3144. Ne treba se stidjeti jela, nego zla djela.
- 3145. Tko zlo čini, a dobru se uhva, njegovo se meso bez lonca kuha.
- 3146. Tko zlo čini, dobru se ne nada.
- 3147. Tko zlu prašta dobru škodi.

ZLONAMJERNOST

- 3148. Da je na pasju, nigdje konja ne bi bilo.
- 3149. Da je sve po vučju, odavno bi ovaca nestalo.
- 3150. Da žaba zube ima, poklala bi vas svijet.

ZNAČAJ

- 3151. Čistu obrazu malo vode treba.
- 3152. I sunce prolazi kroz kaljava mjesta, ali se ne okalja.
- 3153. Pozna se oblak iz koga kiša pada.

ZNANJE

- 3154. Blago onome tko zna da ne zna, a hoće da zna.
- 3155. Bolje je ništa ne znati, nego kojekako.
- 3156. Bolje je znati, nego zjati.
- 3157. Jedni znaju, drugi zjaju.
- 3158. Kako tko sije, tako i žanje.
- 3159. Tko što umije, sramota mu nije.

3160. Koliko tko znade, toliko valjade.
3161. Komu znanje tomu i imanje.
3162. Ne zna svinja, što je dinja.
3163. Nije sramota ne znati, nego ne htjeti znati.
3164. Nitko se nije naučen rodio.
3165. Od znanja ne boli glava.
3166. Onoliko znamo koliko u pameti imamo.
3167. Što čovjek više živi, više i zna.
3168. Što imaš u glavi, to je tvoje.
3169. Tko zna sve, ne zna ništa.
3170. Toliko znamo, koliko pameti imamo.
3171. Veće zna tovar i čovjek, nego sam čovjek.
3172. Znanje je imanje.

ZNATIŽELJNOST

3173. Tko na stranu gleda, vrat slomi.

ZRELOST

3174. Ako ljeto ne daje, jesen nema čega.
3175. Zrela voćka sama pada.

ŽALOST

3176. Lasno je situ zapjevati, a žalosnu zaplakati.
3177. Žalosna i nevoljna lako je rascvijeliti.⁴⁸

⁴⁸ Trebalo bi biti *rascvijeliti* (rascviliti).

3178. Žalosnomu sunce ne svjetli.⁴⁹

3179. Žalost i tuga, otrovna kuga.

ŽELJA

3180. Išla bi baba u Rim da ima s čim.

3181. Nije siromah tko malo ima, nego tko mnogo želi.

3182. Od želje prazne jasle.

3183. Što baba veli, to baba želi.

3184. Što je tko rada, onom se nada.

3185. Što mi veliš nek mi bude; što mi želiš nek ti bude.

3186. Što oko ne vidi, srce ne zaželi.

3187. Što se babi htilo, to se babi snilo.

3188. Živa želja pusta nada.

ŽENA

3189. Bijedna kuća u kojoj kokoši kukurijeću, a pijetli kvocaju.

3190. Boljem se nazvati i gorem mužu žena, nego i boljem bratu sestra.

3191. Bolje se uprtiti u ljuticu, nego u ženu lajavicu.

3192. Bolje ti je imati posla s vrećom buha, nego s rđavom ženom.

3193. Bura je čista žena.

3194. Čavka i zla žena, što se više pere, to je crnja.

3195. Čovjeku mati umre, a žena nikada.

3196. Duga kosa, kratka pamet.

⁴⁹ Danas bi trebalo *svijetli*.

3197. Imaj ženu manju od sebe, ako žudiš biti gospodar od tebe.
3198. Da čovjek u kuću nanosi vilama, a žena da iz kuće izbacuje iglicom, ništa nema od kuće.
3199. Dobra žena srcem ljubi, a zla jezikom ujeda.
3200. Dobre žene nemaju ni očiju ni ušiju.
3201. Gdje nema žene tamo bolesnik uzdiše.
3202. Kad žena plače, pitaj je šta hoće.
3203. Kakva žena, takva i besjeda.
3204. Kamo vrag ne može pošalje ženu.
3205. Kuća više stoji na ženi, nego na zemlji.
3206. Među ženama zlo ubog, gore bogat.
3207. Mlade žene braću dijele.
3208. Muški je vrag, a u ženi su dva.
3209. Najgora žena valja sto groša, a dobra se platiti ne može.
3210. Ne vjeruj ženi, jer se kao mjesec mijenja.
3211. Nema sela bez mehane, niti žene bez mane.
3212. Nema bolje sreće od dobre žene.
3213. Od nogu se žena poznaje.
3214. Od zle žene i rđava druga, ukloni se da te ne obruga.
3215. Prođi se ofrkuše i namiguše.
3216. Prvu ženu bije muž, druga muža.
3217. Puški, konju i ženi ne treba vjerovati.
3218. Pušku, ženu i konja može čovjek pokazati, ali u naruč ne davati.

3219. Sindir, gvožđe muka je velika, tamnica je gora od sindira, a zla žena gora od oboje, a zla pamet gore neg sve troje.
3220. Slabo za muža koji pere tanjure, a žena mu puši.
3221. Svaka žena na svog muža nalik.
3222. U žene ima devet duša.
3223. Uza taštu ženu pun je lonac gorkih suza.
3224. Žena valjana nije nikad besposlena.
3225. Zla se žena karati ne može.
3226. Zla žena, oganj papreni.
3227. Žena čuva samo onu tajnu koju ne zna.
3228. Žena drži tri ugla od kuće, a muž četvrti.
3229. Žena ima uvijek punu kesu suza uza se.
3230. Žena kuću drži.
3231. Muž je u kući gost.
3232. Žena potlačena, otvoren pakao.
3233. Žena se smije kad može, a plače kad hoće.
3234. Žene su da zbore, ljudi da tvore.

ŽENIDBA

3235. Oženi se vojno, teško i nevoljno, a uda se moma da je nije doma.
3236. Tko kćer hoće da dobije, materi se mora umiljavati.
3237. Tko se daleko ide ženiti, ili se prevari ili vara.
3238. Tko se mlad ženi, star se ne kaje.
3239. Sestra udana, susjeda nazvana.
3240. Ušima, a ne očima valja se ženiti.

ŽIVOT

3241. Kad se čovjek rodio, mora živjeti dok ne umre.
3242. Oblači toplo, jedi malo, s mjerom pij, ako hoćeš dugo živjeti.
3243. Robom ikad, a grobom nikad.
3244. Teško je živjeti, još teže umrijeti.
3245. Za jedan dobar dan, mnogo se zlih trpi.
3246. Živa glava dugovanje plaća.
3247. Živjeti, pa makar o čavlu visjeti.
3248. Život je dolina suza.

NATUKNICE ZA POSLOVICE

sastavio

Mate Ujević

Vodu kniže za poslovice
Alat - celo

Alat

~~Alkohol + Gite~~

Altruizem

~~Amalija + Dostate~~

Arto knižništvo

Baba

Baitina

Bipolna

Bivoli

Bivoli

Bivoli ~~Bivoli~~

Bivoli

Bivoli

Bivoli

Bivoli

Bivoli

Bivoli

Bivoli

Bivoli (!)

Bivoli

Bivoli

Bivoli

Bivoli

Bivoli

Bivoli

25

-1-

A

Alat
Altruizam
Autokritičnost

B

Baba
Baština
Besposlica
Bezdušnost
Bezobzirnost
Bezvlađe
Bijeda
Bijes
Bogatstvo
Bol
Braća
Brak
Brljavost
Briga
Brižljivost
Brzina
Budala
Budućnost
Bura

Č

Čast
Čelo
Čestitost
Čin
Čistoća
Čovjek
Čuvanje

Ć

Ćud

D

Daljina
Dan
Dar
Dioba
Djeca
Djelo
Djevojka
Dob
Dobit
Dobro ta
Dogovor
Doličnost
Dom
Domaćica
Domaćin
Domovina
Dostojanstvo
Drskost
Drug
Drugovanje
Dug
Duša
Dvoličnost

E

Egoizam

G

Gizdav
Glad

Glas
Glava
Glupost
Godišnje doba
Gordost
Gospoda
Gospodar
Gospodarstvo
Gospodstvo
Gost
Gramzljivost
Grijeh
Gusl

H

Hipokrizija
Hitnja
Hitrost
Hod
Hrabrost
Hrana
Hrđa
Hercegovina
Hromost
Hvala
Hvalisavost

I

Igla
Igra
Ime
Imovina
Inat
Inokosnost

Instinkt
Intriga
Isčekivanje
Ishrana
Iskanje
Iskra
Iskrenost
Iskušenje
Iskustvo
Ispravljanje
Istina
Istovjetnost
Izbirljivost
Izdajstvo
Izdržljivost
Izgovor
Iznenadenje
Izrod
Izuzetak

J

Jadnik
Jagnje
Jakost
Jare
Jedinac
Jednakost
Jeftinoća
Jelo
Jetrva
Jezik
Junak
Junaštvo

K

Kajanje
 Kamen
 Kap
 Karakter
 Karakteristika
 Kći
 Kiša
 Kleveta
 Klin
 Klinac
 Kobasica
 Kokoš
 Kolo
 Konj
 Korektnost
 Korist
 Kost
 Košulja
 Koza
 Krađa
 Kraj
 Krilo
 Kritičnost
 Krivica
 Krotkost
 Kruh
 Krv
 Kuća
 Kukavičluk
 Kumstvo
 Kupnja
 Kušnja

L

Lakomac
 Lakomislenost
 Lakomost
 Lakovjernost
 Laskanje
 Lasta
 Latini
 Lav
 Laž
 Lice
 Licemjerstvo
 Lihvar
 Lijenost
 Lisica
 Lonac
 Lopovluk
 Lovac
 Ludost
 Lûk
 Lukavost

LJ

Ljepota
 Ljubav
 Ljubaznost
 Ljudi
 Ljudomrzac
 Ljutina

M

Maćeha
 Mačka

Magarac	N
Mahnitost	Način
Majka	Nada
Majmun	Nadmoć
Malen	Nadzor
Mana	Naglost
Marljivost	Nagrada
Medvjed	Naivnost
Milost	Nametljivost
Milovanje	Nametnik
Mir	Napast
Miraz	Narav
Miroljubivost	Narod
Misao	Nasilje
Mizantrop	Nasljeđe
Mjera	Nastojanje
Mjesečar	Nauka
Mladost	Navika
Mlin	Nečistoća
Mnogo	Nedoličnost
Moć	Nedoraslost
Mogućnik	Nedostojnost
Mogućnost	Nedužnost
Molba	Nehaj
More	Neimaština
Mrak	Neiskrenost
Mrav	Neizvjesnost
Mrzovolja	Nejednakost
Mržnja	Nekritičnost
Mudrost	Nemarnost
Muk	Nemoć
Muka	Nemogućnost
Muž	Neobzirnost

Neopreznost	Nezgoda
Neotpornost	Neznanje
Neovisnost	Nezrelost
Nepažnja	Noć
Nepoštenje	Novac
Nepostojanost	Novo
Nepovjerenje	Nužda
Nepovrat	
Nepoznavanje	O
Nepravda	Obećanje
Neprijateljstvo	Običaji
Nepriličnost	Obijest
Nepromišljenost	Obilje
Nerad	Obraz
Nerazboritost	Obzirnost
Nesamostalnost	Očaj
Nesklad	Oči
Nesloga	Odbijanje
Nesposobnost	Odgoj
Nesreća	Odgovor
Nestalnost	Odgovornost
Nesvrshodnost	Odjeća
Neukost	Odlika
Neumjerenost	Odluka
Neurednost	Odnos
Nevaljalac	Odraž
Nevjera	Određenost
Nevjesta	Oganj
Nevolja	Ogovaranje
Nezadovoljstvo	Oholost
Nezahvalnost	Okolina
Nezasitost	Omraza
Nezavisnost	Opasnost

Opreznost
Oproštenje
Optimizam
Osamljenost
Osebnost
Osjećaj
Osjetila
Osjetljivost
Oskudica
Osobine
Ostavština
Osveta
Oštrina
Otac
Otimačina
Otpor
Ovca
Ovisnost

P

Pamćenje
Pamet
Par
Pas
Pastir
Paun
Pažnja
Pčela
Piće
Pijevac
Pitomost
Plač
Plaća
Plamen

Plaćljivost
Plemenitost
Pličina
Početak
Podanik
Podmitljivost
Podmuklost
Podređenost
Podrijetlo
Podudaranje
Poduzetost
Podvala
Pogled v. oči
Pogibelj
Pogodba
Pogospođenje
Pohlepa
Pojedinač
Pokornost
Pokvarenost
Polako
Pomoć
Pomorstvo
Poniznost
Ponos
Pop
Popustljivost
Posao
Poslušnost
Posljedica
Posuda
Postepenost
Poštenje
Poštovanje

Poticaj	Prisluškivanje
Potreba	Pristojnost
Potrkuša	Pristranost
Pouzdanje	Privrženost
Povjerenje	Priznanje
Povlaštenost	Prkos
Povod	Probirač
Povodljivost	Prokletstvo
Površnost	Prolaznost
Povučenost	Promatranje
Pozdrav	Promišljenost
Poznavanje	Propadanje
Prase	Proračunljivost
Praštanje	Prosjak
Pravednost	Prostak
Pravo	Prosudivanje
Pravovremenost	Prošlost
Prehrana	Prošnja
Prelja	Proždrljivost
Pretjeranost	Prvenstvo
Pretvaranje	Ptica
Preuzetost	Putovanje
Prevara	
Prevrtljivost	R
Prigoda	Račun
Prijateljstvo	Rad
Prijekor	Radiša
Prijetnja	Radost
Prikladnost	Rasipnost
Prilagođavanje	Raspra
Prilika	Rat
Primjer	Ratar
Primjerenost	Ravnomjernost
Prisila	Razboritost

Razlog	Seljaštvo
Razmaženost	Sestra
Razmetljivost	Sigurnost
Razočaranje	Sila
Razum	Sitničavost
Rđa	Sitost
Red	Sjetva
Riba	Skromnost
Riječ	Skučenost
Rijeka	Skupoća
Rod	Slabost
Ropstvo	Slatkoća
Ruganje	Slava
Ruka	Sličnost
Rukovodilac	Sloboda
Ruža	Sloga
Ružnoća	Sluganstvo
S	Slušanje
Sadašnjost	Služba
Samac	Sljepoća
Samilost	Smijeh
Samopouzdanje	Smionost
Samostalnost	Smrt
Samosvijest	Smutnja
Samovolja	Snaga
Samoživost	Snaha
San	Snalažljivost
Savjesnost	Soj
Savjest	Soko
Savjet	Solidarnost
Sažaljenje	Spavanje
Sebičnost	Sporost
Selo	Sposobnost
	Spremnost

Sramota
 Srce
 Srčanost
 Srdačnost
 Srdžba
 Sreća
 Sredstvo
 Srodnik
 Starješina
 Starost
 Stid
 Sticanje
 Strah
 Stranputica
 Strogost
 Strpljivost
 Sud
 Sudac
 Sudbina
 Sudioništvo
 Sunce
 Suosjećanje
 Susjed
 Svađa
 Svekrva
 Svinja
 Svojina
 Svojta / Rod
 Svrha
 Svršetak

Š

Šala
 Škrtost

Šteta
 Šutnja
 Švabo
 Štednja
 Švelja

T

Tajna
 Taština
 Tradicija
 Trgovina
 Tromost
 Trošak
 Trud
 Tuđin
 Tuga
 Tvrdoглаvost

U

Uboštvo v. Siromaštvo
 Učenost
 Učtivost
 Udaljenost
 Udovac
 Ugađanje
 Ukućani
 Um
 Umiljatost
 Umišljenost
 Umijeće
 Umor
 Umjerenost
 Uplitanje
 Upornost

Upoznavanje
Uranak
Ustrajnost
Utjecaj
Uzdarje
Uzrok

V

Vanjština
Varanje
Vatra
Veličina
Velikodušnost
Veselje
Vid
Vino
Vjeresija
Vjerovanje
Vještina
Vlasništvo
Vlast
Voda
Vojska
Volja
Vožnja
Vrednoća
Vrijeme

Z

Zabluda
Zaborav
Zadovoljstvo
Zadruga
Zagrižljivost

Zahvalnost
Zajam
Zajednica
Zakon
Zanat
Zaostalost
Zapovijed
Zapreka
Zasluga
Zaštita
Zatvor
Zavičaj
Zavist
Zbilja
Zdravlje
Zemlja
Zgoda
Zima
Zlato
Zlo
Zloba
Zloća
Zlodjelo
Zlonamjernost
Značaj
Znanje
Znatizeljnost
Zrelost

Ž

Žalost
Želja
Žena
Ženidba
Život

Rječnik manje poznatih riječi

A

- aršin** *tur.* zajednički naziv različitih mjera za dužinu koje su se upotrebljavale u mnogim zanatima, između 65 i 75 cm
- ašikovanje** *tur.* udvaranje, ljubovanje

B

- badanj** 1. šuplje deblo kroz koje voda pada kroz mlinski kamen, 2. velika drvena kupa u kojoj se drži mošt
- balati** plesati
- begenisati** *tur.* 1. zavoljeti, izabrati, odabrati, birati, 2. odobriti, odobravati, povlađivati
- besjediti** 1. govoriti, 2. propovijedati, držati govore
- biljac** vuneni pokrivač ili sag
- bolja** 1. bolest, bol, 2. rana, ozljeda
- brat rodnik** rođeni brat
- briznuti** 1. naglo poteći ili izbiti, šiknuti, 2. polito, zapljusnuti
- brvno** debela, grubo otesana daska, balvan
- bubina** uvećanica ili pogrđnica za bubu
- bugariti** pjevati što tužno ili žalosno, pjevati tužne pjesme
- bukara** veća drvena čaša za vino
- bunjište**
(**bunište**) gnojište, mjesto gdje se baca smeće i otpadci, smetlište

C

- čić** zbog

Č

- čanak** *tur.* 1. zdjela, 2. u starinskoj pušci mjesto gdje se pali barut, 3. koritašće ispod vodeničkoga koša iz kojega pada žito
- čeprljati** 1. čeprkati, 2. grepsti
- čoban** *razg., tur.* čobanin 1. pastir, 2. *pren.* čovjek neuglađena ponašanja, prostak, seljačina
- čorba** *tur.* juha ili jelo koje se dobiva kuhanjem ribe, mesa ili povrća u vodi

Ć

- ćora** *tur.* odmilica od ćoravac, onaj koji ne vidi
- ćorav** *tur.* koji ne vidi na jedno ili oba oka
- ćuprija** *tur.* most
- ćurčija** *tur.* krznar, kožuhar
- ćutanje** šutnja

D

- davalovi** oni koji daju, od *davalo* onaj koji što daje
- dikla** djevojka
- doboš** *mađ.* bubanj
- dockan** kasno
- dokon** besposlen
- donde** do onoga mjesta ili vremena
- drača** sitne kosti iz priređene ribe koje se šire iz glavne kosti
- dram** turska mjera za težinu, dio oke
- dub** 1. hrast, 2. stablo, drvo uopće
- duvar** *tur.* zid

Đ

- đubar** *tur.* gnojivo

E

- eglenisati** *tur.* pričati, razgovarati

G

- gizda** 1. ukras, ukrašavanje, kićenje, 2. lijepo odjevena i nakićena žena, 3. ponos, oholost
- gizdati se** ukrašivati se, kititi se, *pren.* biti ohol
- gnjila** glina
- gresti** (*prez. 1. l. jd.* gredem/grem/gren) ići, stupati
- gubac** gubica, njuška
- gunjac** kratki seljački kaput, ogrtača
- gvozden** željezan, *pren.* jak, izdržljiv, čvrst, strog, nepoustljiv, nemilosrdan, surov
- gvožđe** *reg.* željezo

H

- haran** *tur.* vrijedan, čestit, valjan
- hasniti** *tur.* koristiti, pomagati
- hud** ljutit, oštar, strog ili zao

I

- igruša** ona koja se igra
- iskati** (*prez. 1. l. jd.* ištem, iščem, iščem) 1. tražiti, nastojati što naći, 2. tražiti što pitajući, moliti
- isprštati** (*prez. 1. l. jd.* isprštim, *prez. 3. l. jd.* ispršte) prsnuvši izići, ispasti, izletjeti, posve prsnuti
- izmiti** umiti do kraja

J

- jarica** jara pšenica (pšenica koja se sije u proljeće, proljetna pšenica)
- jatak** *tur.* 1. onaj koji skriva ljude progonjene od vlasti, donosi im hranu i obavještava ih o opasnosti, 2. *pogrd.* sudionik koji prikriva koga u lošim radnjama, ortak
- jed** 1. srdžba, gnjev, ogorčenost, 2. otrov
- jiće** jelo, hrana

K

- kakotati** kokodakati kod nesenja jaja

kandžija	<i>tur.</i> korbač, bič
kantar	1. vaga posebnoga oblika, katkada i vaga uopće, 2. <i>reg., pov.</i> mjera od pedeset i pet oka
kar	1. karanje, kuđenje, grdnja, kazna, 2. <i>tur.</i> briga, nevolja, 3. <i>tal.</i> kola
karati	grđiti, koriti, upućivati prijekor
klinac	mali klin, čavlić
kobac	mala ptica grabljivica iz porodice jastrebova
komšija	<i>tur.</i> susjed
komšiluk	<i>tur.</i> susjedstvo
kotac	1. ograđeno mjesto za manje domaće životinje, najčešće za svinje, svinjac, 2. zagrađeno mjesto u barama u koje se hvata riba, 3. <i>po-grd.</i> zabačeno, zapušteno mjesto
krčevina	1. krčenje zemlje, oslobađanje zemlje, tla od kamena, makije, šikare da bi se moglo obrađivati, 2. prostor, zemljište dobiveno krčenjem, iskrčeno zemljište
krivda	nepravda
kuca	odmilica od kucov (pas) i kučka (kuja)
kučak	pas
kučina	(obično <i>mn.</i> kučine) 1. grubo, sirovo, neobrađeno vlakno kao ostatci pri preradbi lana i konoplje, 2. ono što ima sličnosti s vlaknima kučine
kučka	kuja
kudjelja	vlakna konoplje priređena za pređenje
kujundžija	<i>tur.</i> zlatar, obrtnik koji ukrašava predmete na tradicionalan, orijentalni način
kuku	uzvik kojim se obilježava velika žalost
kurjak	vuk
kus	1. koji je kratka repa, 2. kratak
kužan	koji je obolio od kuge

L

laga	laž
lasno	lako
lašnje	lakše

laža	1. laž, 2. lažljivac
libra	1. starorimska mjera za masu, funta, kasnije težinska mjera od 12,5 kg, 2. vaga, apotekarska vaga
librica	libra (1.)
lijenac (linac)	lijenčina
lug	1. pepeo 2. šuma

LJ

ljulj	1. trava, 2. zla trava, 3. vrsta trave, <i>bot.</i> trava iz roda <i>Lolium</i> , najvažniji sastojak travne mješavine za njegovane travnjake (engleski ljulj)
ljutica	1. otrovna zmija, 2. <i>pren.</i> zla osoba

M

mahnuti se	okaniti se, ostaviti se
mahovit	koji je na mahove, koji djeluje na mahove
maja	odmilica od majka
marčan	koji pripada ili se odnosi na mjesec marč (mart, ožujak)
marčanski	koji se odnosi na mart (ožujak)
mator	star
mehana	<i>tur.</i> gostionica
misirski	koji se odnosi na Misir (turski i arapski naziv za Egipat)
moma	djevojka
mrčiti	1. činiti mrkim, gariti, 2. prljati, zamazati, 3. nešto loše raditi, slikati ili pisati loše
mrzan	mrzak
mrzost	<i>knjiž.</i> mržnja
mučati	šutjeti
muznica	1. krava koja se muze, 2. posuda u koju se muze

N

nabusati	naudarati, nalupati
nahoditi	(<i>nathoditi</i>) hoditi, dolaziti nad što, nadići, prelaziti

nahoditi	nalaziti, zatjecati
naklepati	do kraja izravnati sječivo kose odmjerenim kucanjem
namišljati	stvarati zamisao, zamišljati, planirati što
nebojša	onaj koji se pravi da se ne boji
nepoman	nepažljiv, nesmotren, nehajan, nepromišljen
nesijan	koji nije sijan
neša	nevjesta
neva	nevjesta
nukalac	onaj koji nutka, nuditelj

O

obiknuti	(<i>prez. 3. l. jd.</i> običe i obikne), <i>reg.</i> naviknuti se, steći naviku
obreći	obećati
obrugati	nagrđivati, činiti ružnim
očepiti	1. stati kome na nogu, pritisnuti, prignječiti stopalo odozgo, 2. <i>pren.</i> povrijediti koga u razgovoru, napraviti neugodnu aluziju
odvrći	(<i>imp.</i> odvrzi) odbaciti
ofrkuša	ona koja se mota oko koga
ognjilo	1. komad čelika u obliku potkovice kojim se udara o kremen da se izbiju iskre radi paljenja vatre, kresivo, 2. <i>pov.</i> naprava za opaljivanje na starinskoj puški, kresivo
ogrknuti	postati gorak
oka	<i>reg. zast.</i> mjera za težinu (1,282 kg) i tekućinu (1,5 l)
okakotati	objaviti kakotanjem da je jaje sneseno (otkakotati jaje), <i>v.</i> kakotati
omraza	mržnja
oprljiti	površinski opeći, kratkotrajno izložiti što slabu plamenu da se površinski spali
osao	magarac
ostruga	metalni dodatak na peti čizme kojim se pri jahanju podbada konj
ošugaviti	1. zaraziti šugom, svrabom, 2. postati šugav, dobiti svrab (slično i ošugati)
ošugavjeti	postati šugav
otkati	završiti tkati
ovas	zob

ovsenica kruh ili kolač od zobi
ožeći opeći, opržiti, opaliti

P

paralaža osoba koja mnogo laže, krajnji lažov, nadlažac
parip konj, najčešće kljuse
ped dužina od vrha palca do vrha srednjega prsta, pedalj, *inst.* peđu
perčin 1. pletenica kose, 2. dio konjske grive koji pada između očiju
pirinač *tur.* riža
piriti 1. puhati (o vjetru), 2. puhati, ispuštati iz mijeha ili usta jaku struju zraka
pitalovi oni koji pitaju, traže
plakuša ona koja plače
poklisar 1. diplomatski predstavnik, veleposlanik, ambasador, 2. opunomoćeni predstavnik s posebnim zadatkom
polagivati lagati za drugim, pomagati komu lagati
pomnja 1. pažnja, pozornost, koncentracija, 2. briga, skrb, brižljivost
povrtati (*prez. 1. l. jd.* povrćem) povratiti, vratiti
prćija 1. miraz, 2. nasljedstvo, 3. dar
pređa 1. vuneni, pamučni ili laneni konci sastavljeni upredanjem, predivo, 2. *reg.* vrsta ribarske mreže, 3. paučina
prevraćati kopajući prevrtati zemlju
proja/
proha *reg.* kukuruzni kruh ili pogača
prokšen bezobrazan, drzak, obijestan, razbludan, razmažen, razuzdan
prometati (*prez. 1. l. jd.* promećem) nastojati, nametati, proturivati
pronijeti/
pronesti donijeti, iznijeti, *pronijeti/pronesti jaje* početi nesti
prtiti tovariti

R

radiv brižljiv, marljiv
ralo 1. oštrica pluga, crtalo, lemeš, 2. plug
ratilo ratarsko oruđe

- ražizati** (*prez. 3. l. jd. ražiže*) potpaliti
- rđa (hrđa)** 1. ono što nastaje korozijom željeza, prevlaka na željezu, 2. *biol.* nametnička biljna gljivica, 3. *pren.* muka, nevolja, bijeda, zlo, 4. *rđa pogrd.* nevaljalac, nitkov, bijednik, pokvarenjak (može biti i muškog roda, usp. npr. 108.)
- rđav** 1. koji je zahvaćen hrđom, hrđav, 2. *pren. pogrd.* koji je nevaljao, pokvaren, zao

S

- samar** drveno sedlo
- sapuniti se** pjeniti se
- sindir** *tur.* lanac
- sirće** *tur.* ocat
- sirutka** tekući ostatak od procijeđenoga mlijeka nakon sirenja
- slana** snježnobijeli talog, sličan inju, koji se nakuplja pred jutro za hladna i maglovita vremena na zemlji i na granju drveća, smrznuta rosa, mraz
- slavić** slavuj
- slaziti** silaziti
- smicati** trošiti, rasipati (katkada)
- smiran** miran
- smočan** mastan, začinjjen, ukusan
- smok** zalogaj, jelo što se jede uz drugo jelo
- snovati** navijati pređu za tkanje (dio procesa tkanja)
- spolja** iz vana
- surodica** srodnik
- svjesiti** skinuti s visokog
- svjetovati** savjetovati

Š

- šavac** krojač
- šičar** *tur.* dobit, korist, plijen
- šilo** oštar klin u obliku debele igle s drškom za bušenje debljega, čvršćeg materijala, osobito u postolarstvu

šugav	<i>tur.</i> 1. koji boluje od šuge, svraba, 2. koji je težak po karakteru, neugodan, nezgodan
šuša	koza bez rogova, bilo koja životinja bez rogova (ovca, govedo)
šušat	onaj koji je bez rogova
šušar	<i>tal.</i> 1. pluto ribarske mreže, 2. pluteni čep
švanjiti	ružno govoriti o kome, sramotiti koga, grditi koga
švanjiti se	sramotiti se

T

tecivo	ono što se steklo, tečevina
teći	trčati
trliti	trlicom mlatiti (trlica je drvena naprava za odvajanje pozdera od vlakna lana)
trpeza	1. stol za kojim se blaguje, gdje se služe glavni obroci, 2. sve ono što se kao jelo i piće nudi na stolu

U

uhvati	ufati
unča	mjera za težinu i dužinu
uprtiti	natovariti
uzdarje	dar koji se daje nekome na njegov dar
uziti	utamničiti, vezati

V

vagan	1. mjera za žito, 2. posuda, zdjela
vala	riječca za pojačavanje smisla onoga što se govori: doista, zaista, bogme, bogami
vas	sav
vazda	uvijek
vele	veoma, mnogo
veljati	veljačiti, biti kao veljača
vještak	<i>razg.</i> onaj koji je vješt
Vodokršte	Bogojavljanje (Sveta tri kralja)

voka odmilica i eufemizam od vol
voz vlak
vrći/vrgnuti (*imperativ vrzi*) metnuti

Z

zaimati 1. pozajmljivati, davati kome u zajam 2. zahvaćati od tekućine ili sipke tvari
zaman uzalud, zalud
zijan *tur.* šteta, kvar
zjati (zijati) 1. bezizražajno gledati, blenuti, 2. zjapiti, imati veliki otvor, 3. vikati, derati se uglas

Ž

žarilo željezna šipka za razgrtanje i poticanje vatre, žarač
žiće postojanje, život, življenje

Kratice

biol. u biologiji, biološki, riječ iz biologije
bot. u botanici, pojam iz botanike
imp. imperativ
jd. jednina
l. lice
mađ. riječ mađarskoga podrijetla, hungarizam
mn. množina
tur. turcizam, riječ turskoga podrijetla
pogrd. pogrdno
pov. povijesno, u povijesti, što se rabilo prije
pren. preneseno
razg. razgovorno
reg. regionalizam, regionalni dijalektizam, dijalektna ili nestandardna riječ
tal. talijanizam, riječ talijanskoga podrijetla
zast. zastarjelica, zastarjela riječ

PREPRAVLJENO:

Poslovica *Bez kruha nema jića, bez slobode nema žića*. ispravljena je u *Bez kruha nema jića, bez slobode nema žića*. Mislim da se u ove dvije riječi nikako ne može opravdati č, i da se vjerojatno nije tako nikada pisalo

U posloviци *Zaludu je ređati, a nemati s čime ujesti, ređati* je prepravljeno u *režati*, koliko se zna tu također nema nikakva opravdanja za đ, još je vjerojatnije da je riječ o *tipfeleru* zbog blizine ta dva slova na tipkovnici.

Rječnik izradila Matea Birtić

Sjećanja na mojeg oca Matu Ujevića

Sjećam se svojega oca kao čovjeka koji je neumorno radio, stvarao i ostvario, a bio je i pun ideja što još želi učiniti. Jedna od njegovih neostvarenih želja bila je edicija “Sto godina hrvatskog naroda”. U predgovoru je toga djela napisao: “Još dok sam bio đakom u srednjoj školi, a pogotovo kasnije kada sam ozbiljnije pristupio proučavanju “historije” cijela mi se historija činjaše nategnutim i praznim poslom. U knjigama se puno piše o pojedincima, njihovim političkim nazorima, intrigama i doskočicama, pa političke mjere pojedinih vlada i vladara, zaključci sabora, policijski dekreti, tučnjave i borbe – eto lijepe građe 99% “historije” – Kako je narod živio i radio, što je osjećao i mislio, kako se razvijao o tom historija vrlo malo govori ili ako govori, to govori specijalna historija, koja je od manje vrijednosti nego tako zvana politička historija. Čudio sam se kako može biti historika na glasu, historika koja znade na pamet izbrojiti svaki pokret generala Klapke, bana Jelačića, Josipa Jurja Strossmayera, a ne znadu baš ništa o radu i životu hrvatskog seljaka, hrvatskog pomorca, hrvatskog pjesnika i slikara.”

Djelo se trebalo sastojati od više knjiga s poglavljima: Hrvati na svom zemljištu, Migracije, Zemlja, Trgovina; Religija, Škola, Demografsko stanje, Promet, Znanost, Glazba, Likovna umjetnost i Književnost uz koju je bilo predviđeno i skupljanje narodne književnosti.

Iza Drugog svjetskog rata, kada je bio neko vrijeme bez posla, skupio je velik broj narodnih pripovjedaka i pjesama, međutim uskoro je došlo vrijeme kada se intenzivno počeo baviti bibliografijom, enciklopedistikom i mnogim drugim poslovima pa je skupljanje narodne književnosti na dulje vrijeme utihnulo. Njegov interes za narodnu književnost nije nikada potpuno prestao i uvijek bi stavljaio na stranu knjige i časopise iz kojih će kasnije izabrati narodne poslovice.

Moj je otac volio zabavu, igru, natjecanja, katkada bi se uvečer igrali “pitalice”. On bi rekao prvi dio poslovice, a tko bi znao drugi dio, dobio bi bod. U dnevnome životu nije upotrebljavao narodne poslovice, ali se ipak sjećam kad bi netko previše okolišao oko nekoga događaja ili pojma, rekao bi: “Kaži već jednom – *popu pop, a bobu bob.*”

Godine 1966., nakon umirovljenja nije prestajao njegov bogat rad na nizu djela, a tada se sustavno počeo baviti i narodnim poslovicama. Obično bi rano ujutro sjeo za pisači stol te bi s velikom ljubavi listao po raznim izvorima (Zora Dalmatinska, Šala i zbilja i dr.), te iz svojih zapisa poslovice izabirao poslovice koje su mu se činile najboljim izrazima misli, osjećaja i iskustva njegova naroda.

Radujem se da će ova zbirka narodnih poslovice koju je skupio moj otac izići pred javnost i zato dugujem veliku zahvalnost svima onima koji su za to zaslužni. Osobito sam zahvalna prof. dr. sc. Stipi Botici, uredniku knjige i profesorici Anamariji Starčević Štambuk koja se svesrdno zalagala za izdavanje ove knjige, izdavačima Institutu za etnologiju i folkloristiku, ravnatelju Instituta za etnologiju i folkloristiku dr. sc. Ivanu Lozici, te Nakladi Jurčić i gospođi Ljubici Jurčić, recenzentima knjige dr. sc. Evelini Rudan i dr. sc. Vilku Endstrasseru, te dr. sc. Tanji Perić Polonijo koja je potakla objavljivanje cjelokupne rukopisne ostavštine mog oca.

Zahvaljujem znanstvenicima dr. sc. Jurici Budji i dr. sc. Marijani Horvat koji su savjetima pomagali mojoj kćeri pri izradbi rječnika manje poznatih riječi.

Iva Ujević Birtić